

Ngwi: Bible for 1 John, 1 Peter, 1 Thessalonians, 1 Timothy, 2 John, 2 Peter, 2 Thessalonians, 2 Timothy, 3 John, Ephesians, Galatians, James, Jude, Philemon, Romans, Titus

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format.
- Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

- Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>." Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Romans

Chapter 1

¹Pol,mpik e yesu klitu ,wur nge viwa lezaa ntumwa,mpi wur nge tsuk wa lev'yi avar lelong otib'e nzam, ²nge sil nde begne letan lonkan enzam ,lodum ambikur , ³itsen nde nge butuk nse wur nge pwe nsob e davir.⁴Ka-ni ,avar me yiawa -koyia wamugne ndale van nzam le bie e mpeve santu .oshwong na me yiewa za ntang nge sum ndi lewa ,nde yesu klitu ,nk'mu e so. ⁵Lembok'ende,mezaso lotum 'ensa, eti enen etielezir la nsar-sa e lukurkil lafegne ,itsin ladzen ende. ⁶elewa a memvi kaka lafegne ngeni,itsen nozano avar eyesu -klitu.⁷Itsin la var kango ngele le roma, nse avan anzam nge lang- nde ,avar ni , wa ma viwa lezaa asantu.otum ewuo enen mpi ngen etaaz nzam eso, eti enk'm eso yesu-klitu eza lewa no kango.⁸Oso ,me nte pa maton lewaa nzam eme le mbok e yesu klitu itsen lamokokin ,itsen wekab lukwikil eno le boo okin ⁹itsen nzam keni nge pakie me otshia ende la busantu lotum eme okin ,ntang nge long me otib evan nde ,elak kakwa -kakwa ke me patsuk meno le bisam eme,konso mba. ¹⁰Mpi mente ling ozuk mpil ebui menze wano ozuk zile luzol enzam.¹¹Itsin mende lanza penza layen-na,itsen me lapa no ikab empeve itsen noza no bir. ¹²letib mpi nsa, laso leza laa key so la so lembok elukwikilu eso, eno mpi eza eme.¹³Atung ,mente ling noyia no yiano namugne, ntshwin paling me laza kiang no-ke tii ana wenkang mbok itsen me lalevey mpi indam imbur leti eno otin me vame indam imbur leti afegne amwa. ¹⁴Mende lamfuk avar a greki ti angiegne,anga ayel ti anzigne. ¹⁵Nduk za,mente zuk mbwa nsa laling no mpi otib enzam le roma.¹⁶Itsin mempe zuk ntshiegne be le long otib enzam;dzi-dzi zilé bir enzam itsen la lugulusu avar kokin ngele la lukwikil,oso oyuda,lemb'yi a greki ¹⁷kitsen lembok za, nzam amelak lung ende lembok elokwikilu,otin nge son wa womugne; wur-elunung kaying nde la lukwikil¹⁸Itsin nki e nzam pafiza dzuk mpa pa zul za eshwong nge fa vuenza mpi nzam mpi ngeye kwan lunung avar nge tunu mbok nge me kwan lunung. ¹⁹Nzam papande wa ndol,itsen eshwong ngelinga avar leyia itsen lanzam ,papwe za ke sieme levey wa;Nzam ngaza papur wa loshang.²⁰Itsin lukalul ende ngele epe monika sieme be ,pemonika za sieme begne nge ngang boo ,itsen pamonika za le bingangu ende,kisongdil izul mpi o nzam ende. ²¹Itsin ,asa wa ke yia nzam ,wato pande nkembo ,mpi wato langnde be,itsen ngin ewaeywa mpama-mpama,mpi otum ewa ebuzob ekumza pio.²²Ata wetib wamugne wolé angayel ,wa me kum ozob . ²³Olié lepa nkembo lewa nzam ,we fukimin bitek e mfele,eniam eti aniam nge paban lento,lanku ini,ngele nsuk eza kapuan za.²⁴Nduk za ,nzam amemengwa lawa mpusa ewa ,lekie eshwong emvin,itsen wapa dzung ewa ngaza ntshegne. ²⁵Wo ngele apono letib ishwi loka emasong enzam ,wa ngebasam bigangwa loka ewor nge ganga(engangi) ngeki ekuk mvia-la mvia.Amen!²⁶Nduk za nzam ama pawa mpusa enene lesangsà dzung wa lawa mpusa empampaqm,itsen awal awa amemeng lilal iwa embotan lotin ngele za nga shwom be.²⁷Otin emwotuk,ampam ameying lilal embotam wa wal 'awa langele ipe paa boo lukum be .ampam evukan lampam lekie eshwong entshiegne ,nsuk ewa mbwa ndol nge kuhu leshwong ewa obé.²⁸Banso wa ketun leyir nzam ,nde amashiy wa lelab ngin nge lende apelang be ,itsen wa me kie eshwong edzia be.²⁹Mpi eyiwa nga fuluka leshwong nge kwan lunung,enki,lelog,ayel epwa.we lang lelula ,ledjaka ,mbegne ,ishuhu,song-song .³⁰Patong wa,pa niag wa nzam,lozir be,lulen pasang wapiak,pavir wa eshwong obe-obé,wa pezuk bibuti be ,³¹wa wagne (ayel)embakisa eshwong be wa pe kukusa lusil ewa be,wazola atung be,wa mpi ngi atung be.³²We yia kiben tribinal(zuzema)enzam:itsen ngakga lekie ipwa otin ngeni, awa .Obé ewa itesuk anyi be, webir mpi avar nge yakie epwani ngwa.

Chapter 2

¹Nduk za otuna ,ozuk yewa ke le samsa avar amwa ,emie nge nga vaya letib ,itsen le samsa atung emwa,ye dzuk ipwa lotum, keya mpi fakie ya za. ²So ke yia ke zuzema ile otin emwotuk lotib e masong ,itsen lepa ndol lewaa avar fakie etshwong otin ngeni³Kozuk otung,yewa kele samsa avar amwa nge fakie otin eshwong ngena ,kelak mpi fakie yaza;ke loka ngeni,ke falur yia zuzema enzam ? ⁴To favweza yia onen emambote, le kang otum ti lezaa lotum onen mpie nge long nde,itsen ye ying ke lotum ende nsa,nzam eting lotwa ya letshem otum?⁵Bonso yole otia bia bir ,opelang letshim otum be, nki enzam odul .kalak nde za keshu nga samsa nde avar ,kazawa eshu oming . ⁶Mpikafri nde kango wur lesiy etswia ende. ⁷kapa nde lizing emvia-la-mvia lewaa avar nge faling nkembo,lukum mpi ngele apelang dzung ewa epwan be,nge ling lizing emvia -la-mvia .⁸Otin emwatuk ,avar falong entee(lesia-osia)ti nge fatun le lemfuk lotib enzam ,kansi pa lemfuk lohwong mekwan lunung,kazuk nde wa nki,ngihi lempil epwa. ⁹Mpasi ti ngihi kakwil wa lotia avar konso pakie eshwong ipwa-ipwa;lebegne lewaa ayuda tii ledzuk avar a grek.¹⁰Ke nkembo ,ekuk (lukum) mpi ngem la vur kango fakie nsa ,so itsen la muyuda ,le mbyi mugreki . ¹¹itsen nzam alende ape pon -pone be . ¹²Avar kango ngeyi nsik ,nge kwa le masum ,ka wawa mpi ata wata zala nsik be .kavar kango ngeni ngeyi ti nsik e disum nge kiewa ,kasamsa wawa lotin nge wegne nsik .¹³Itsen avar fa kwan le tosa nsik ,le v'yi e nza am wa lunung be ,kansi avar fasadil nsik ,nzam kayir nde wa avar me nung. ¹⁴Itsen ,ler ngele ampagne ngele nsik apeyia be ,wekie lab nsik za lempil ewa ,avar na ,ata wapi yia nsik, itsen lawa mpi . ¹⁵Palak wa kiben wamugne nsik elé mbwa ngason letum ewa ,etum ewa ekabi za mbwa sieme ,mpi ngine ewa ngaza pa fun -nde wa ,to fa pande wa luming. ¹⁶Oshwong na kasalama wa eshu ngele;nzam ka samsa nde lembok,eyesu klitu ,avaz fakie eshwong loziyi ,le wakan ti esang ewuo nge yakaab me ngena .¹⁷Kansi ozuk po vi wa muysiunda ,eke palab yia nsik ,mpi pa kie ya lulene ezambe ¹⁸,Mpi yo me yia luzol ende ,mpi payir ende eshwong lal emfun itsen wano long nsik ¹⁹.Mpi payir ya yamugne yo buy wur palak war angawue v'yi nsem avar ngele lepid. ²⁰Ita-lansiey lawur ngele ibak ewang (ayel) be ,elong emwa ,kende ngaza apeyia mbwa nsa -nsa ntente be masong ngel lotib zakeni.²¹Ke ya wur palong amwa ,keya ope kudilongi sa be?ye pung avar le ywong,kiti ele yia pe ywong be ?²²Ye long avar amwa lesang ndum ,eleya za opekiebe?Ya ngele ope lang bikebo be ,eleya ope yiong lemvle inzam be ?²³Yia wur fa kie onkwe(lulen) la nsik ,keti fe fapaya nzam intsegne otin nge vweza ya nsik ngeni . ²⁴Itsen dzen enzam ile ngavweza le boo itsen lano ,ngeni²⁵Le masong okoo patir nde kozuk ye lun nsik ,kozuk yope lum nsik be,okoo pa pwande. ²⁶Zuk wur ngeme kwan le biak aya ki ngeya wing za ,ngeme kwan le biak ale lemfunk loso ya. ²⁷Wur ngele mbwa otib bir lezuk otib e nzam²⁸Zuk mbono ,o yuda e ensa ebwi y nge biak li etie nde etum mpeyi le ndzung be. ²⁹Itshen le biak ebwi yiotum nda kimpeve mpe yokan be.itshen wur nga kavey lukum mpe le wur be,ele nzama wur kavey.

Chapter 3

¹Kansi mfun nge lezaa muuuda ,ye mfun nge lezaa (circoncisio?) . ²Abim olal ile inen oso itsen wa kawa eswong busantu enzam . ³Ngé katib so diaka ?Ozuk avar amwa ekwan lukwikil ,keti lekwan lukwivikilu kene ekitisa boling eya ya nzam? ⁴Ata nsi-tsi be !kansi sang nzam atsik ke wur fatib masong ,ata konso wur fa monika wur nga luvune;ile ke mpil nge son wa wamugne :nsé kotin nge fe tib ya luvun lodum eya ,mpi ye kuwu le nung leler ezuzema.⁵Kansi kozuk eshwong eso ngele apepa lunung be, epwe mbwa sieme lunung enzam ,keso katib samugne ?Kiti nzam lunung be ntang nge ya ?Bir ende ?Me nte tib avar eboo . ⁶Ata nsi- tsi be !kazuk ,otin nge nzam kango nde boo?⁷Kansi kozuk masong otib enzam ,emonika sieme itsen la nkembo ende ,itsen lange nzam kansamsa nde nse nsumuki ? ⁸Ekuk-wa letib otin fatib amwa ,fabamwaavar adji wa mugne :sokekie eswong epwa itsen eshwonge ize)?Zuzema itsen lavar ansa ti lunung ewa ibwyi.⁹Kansi so ke yindul sa mugne ! keti so ke leng avar amwa?Nsi-tsi be .Itsen efun oso ayuda ti a greki sa mugne wa kango ole lengi ekiyek emasum; ¹⁰otin nge son wa wamugne : be,ti wur elunung,ata wur emwotuk be,¹¹;be,nsa wur emwotuk ngele la wagne (layel) be, nsa wur nge ling nzam be. ¹²Ma pawa wokin okwong ,me kum wa mbwa mfun be.Nsa wur emwotuk be leti ewa ekie mambote (eshwong ensa),nsa wur be!¹³Owul ewa enking ile maziam enga dubu ,we djim lembok elum ewa.eshwong ngetib ile nse ndikilendjwa . ¹⁴Mpi edum ewa eweyu lesing mpi ti eshwong ebul.¹⁵Nku iwa ile mbwa ivang le pay okiel ¹⁶papa wa otung mpasi konso ler ,mpipa niokol wawa. ¹⁷wa ape yia eme paviwa ngem be. ¹⁸Ele wa ape bang nzam be.¹⁹Soke yia ,ler ngena ,ata nsik etib ,zetib lavar ngele lengie ensik,itsen odum kokin iza dju ,mpi mboo okin ekuk evey ndol enzam. ²⁰Nduk za nzam apayir nsa wur emwotuk nse wur elunung le vey ende,lembok etshia ensik ,itsen nsikpa sarsa nde so leyia disum nsa-nsa.²¹Kansi ler ngena ,lekwan lusarsu ensik lunung enzam eme monika,otin nge tangama nsik ti enkan ambikur. ²²Ee,lunung enzam le mbok elukurkil e yesu klitu,la var kango nge kwikil.²³Itsen avar kokin ngele amekin disum,ape kuwu lelak nkembo enzam be. ²⁴Mpi zile nse ikab epu otin nga yir nzam nse a lunung lembok otum ende ensa mpi enen ;lensarsa emfuk le masum ngefre yezu klitu, lalim wa lekimpik.²⁵Nzam apandense ikap lale vugne avar lembok e lukwikil akiel a yesu.Nzam ekiende za itsen la le lak lunung ende,itsen eyinde ekang otum mpi ndolul masum nge salama lentshu ngeleng.²⁶Eyiza lelak lunung ende ngaza le ler ngena ,itsen ndoza wur elunung ata ler ngayir nde wur ngele la lokwikil la yezu nse wur elunung.²⁷Keti ile ti mfun le beer ntu ?Be. lembok insik nge ?Etshia ?Be,ata nsi-tsi be ,kele mbok ansik elukwikil. ²⁸Itsen ,payen so samugne nzam payir wur kense wur elunung kitsen la lukwikil ,kansi mpe kitsen letshia ensik be.²⁹To mugne ndale ke nzam ayuda ?Mugne ndepa bwyi nzam boo be?Ee,nda bwyi mpi nzam eboo okin. ³⁰Itsen nzam alé kemwotuk ,kayir nde avar ngele ngaza le kundim wa nse avar elunung itsen lukwikil ende ka ndimisa avar ngele apang-za be nse avar alunung lembok elukwikil ewa.³¹Kansi keti nlim nonsik lembok lukwikil eno ?Mbwa be! Kansi pa nyunu so nsik.

Chapter 4

¹Bonso zile otin ngeni,katib sa mugne ,nkaa so abrama evey nde nge? ²Bumban,kozul nzam akeyir abrama nse ke wur elunung itsen letshia, iza nde la nezan lekudi kumisa,kansi loso enzam be. ³Kansi otib enzam etib za mugne? Abrama ekwikil nde lanzam ,ke nzam kolie nde nde nse wur elunung itsen lande.⁴Ana lewaa wur nge kie otshia,mfe pa liwa lifuti ende be, nse otum owuo, kansi nseemie nga fetel wa lapa . ⁵leler emwa,la wur ngele apikie otshia be ,kansi fa kwikil nde la wur nge fayi wuremwa nge pavweza nzam ndee wur elunung,nzam ka yen nde lukwikil nse lunung.⁶David mpi etib eshwong e kiese lawur ngele nzambe koyen nde nse wur elunung .Ata ku etshia ende epe wakan kiben be ti nsik . ⁷Kiese levar ngele wa ma lubum eshwong ewa nge djak nsik ,mpe nge fa duhab wa masum . ⁸Kiese lawur nga kwan nzam lekan diaka disum ende⁹Lusakmun ngema ele itshen la wur nga me yi a yesu ?Otin -emwa lampagne ?Itshen sou a ya tibe ,le kagne abram amolog wur emasong loso enzama. ¹⁰Otin nge,nge koum' nde wur emasong ?Ompa nge, nge koum'nde wur enzama ,to ompagne ?Lekagne ende eyiwa ompa nge na ,ndato yia nzam be?¹¹Abram ame va kidim ewur enzam ,nse tampo wur emasong elekagne ,laza ndamekum taa avar elekagne , ¹²zaa taa avar enzama la var nga tara lembok elekagne abram,ompa ngeyinde ompagne.¹³Mfe eyiwa itshen la nsik nge sil wa lewaa abrama ti avan ande kazaa wa nse wur abima mboo ngena kansi ziza le nsarsa e lunung le mbok elukwikil . ¹⁴Kozuk avar babal wa nsik alé wakene nga vay ikab ,lukwikil ani emetshik mfun be mpi ani lusil otshia be. ¹⁵Dzi-dzi,nsik papa za nzam bir ,ke okangele nsik be ,avar ape bung mpi nsik be.¹⁶Nduk -za ,zile lensarsa elukwikil ende ,itsen ziza enga yokan ti otum ewwo mpi ene ,itsin lusil ekuk lavan ande kokin ,mpe kitsen la var pa baabwa nsik ;kansi mpi itsen lavar nge payir lukwikil a abrama ngele taa kango. ¹⁷Abrahami abwyi taa so loso enzama lane nge kwikil nde ,nzama wur ngeme pa mwe avar ngele wa mewa ,ngeni ngavi ikango ngele emeza ososo be itshen wa eza.¹⁸Lere ngeyi lukwikil diak be ,abrahami enhuk nde otum le wa nzama nde ekwikil nde lande.Wangeni nde amkum taa imbel ikanso eboo itshen onkana e santu eyatib wamwing;kiagna otin wa nkana eya ngekaza wa olala olala. ¹⁹Lukwikil ende etokum insi be le lere nge nkum nde la wamvia nkama emotuk,otin nge yindul nde djugnu ende ike lale wa,ti otin ngeyi sara onkar ekob.²⁰Itshen la elak enzama nde atakal lembwiy be la lukwikil mpi ata kal mbiy be .Itshen la lukwikil ende opewa nde bir ,mpi nde me lesaka nzama. ²¹Nde eyinde aya yia ke kimben ebwiy eswong ngele nzama ame sil itshen la wa ndabwiy la kiyek la le biak nkan. ²²Itshen la lukwakin ende nzama amokitul nde abrahami wur emasong .²³Lere nge enkana esantu eyatibi otin ngena ke lukwikil abrahami ebwiy etshen oswongn nge makumisa nzama wur emasong „eswong ngena esonn wa itshen lande ngawa ke . ²⁴Wa eyakiogna itshen le sompi,nga kumsa nzama avar ensa emasong, itshen so ya kwikin la nde wur nge zumu leti avar nge me wa yezu mkumu iso. ²⁵Nga shiyi wa liti ewa itshen la masum eso ,kansi e nzama ngema zwiyinde itshen nda kumisa so avar e nsinsok.

Chapter 5

¹Ana nzama ameyir nse avar alunung itshen la lukwikil ,so zano la ngem ti ndin lembok e yezu klitu, ²Lembok ende mpi so me va apul lesin pipi la nzam ,lembok e lukwikil ,itsen so kiva otum ene nge leso laza lerna mpi sang leyen nkem enzam.³Mfe kistsen laza be, kansi soza la kiese leler mpasi .itsen so keyia sa mugne mpasi papaza onuk , ⁴Onuk papaza wur kundim lotib e nzama mpi za kondim papa za kivuvu,⁵Ke kivuvu epe pa ntshung be ,itsen ame yul boling ende etund eso lembok empeve santu nge pande avar.⁶Dji -dju ,nge yiso ledzung bir be,klitu ewa nde itshen lavar nge fa vuenza nzam leler nge tsuk wa ⁷,Zile mbwo say ;wur ayir ewa itsen la lunung ewur emwotuk .mbal emwa ti wul kayir ewa loka wur nge kie keke nsa.⁸kansi elak kebole ng ende lase;lele nge yiso le masum, klitu ewil avar ,⁹Nduk za oka nga yir so ke lele nge yir avar nzama nse avar a lunung, lembok a kiel a klitu ,ka gulka nso lembok ende.¹⁰Ntang nge yiso la bimben ,owaka ti nzama lembok ewa evar nde, oka kayir so kelembok ewa evan nde ,oka kayir so ke so ¹¹kigulka lembok e lizing ende,leler nge leso me yokam ti nzama.
¹²Otin emotuwa obe etshie wa la boo le mbok ewa emotuwa , otin emotuwa , le mbok obé ewa otin emotuwa ewa ame nkumu otshiong ewa kokin itshen wa kokin wa kikie obe. ¹³Osu le suk okwan le boo , eyiwa ti disum. obé e yiwa mpil loteng nde be zuk wa tisug okwan be.¹⁴Ewa ame vay oka bangne Adan tii moise , ata avar nge kwan lekie obe nge kie Adam , ngena lefa wur ngeyi ize ¹⁵. Mpi ebuy otin emotuwa be ikab epu ti obe ebuy mbona , zuk olala wa tiwa itshen e sug wur emotuwa , nsa e nzma ti ikab epu e mesa le mbok ewur emotuwa, yezu- klitu , ngen yen dzengne itshen olala.¹⁶Tar so konso, eson wa wanugne ;motsek me yia ta enen e makanda alal. ¹⁷Ndole taa so, wur nge yinde itsuk lukukil ende, nge lapaa abafwa lizing, mpi nge fa pua lizing ewa obim ngele be.¹⁸Ata nde a kekwan iker eluzal, kansi nda ketsuk etum ti lukukil ndamungne kaza nde taa letigne iboo la lewa wakan lkeshwan nge tib wamungne ;avar ayia azawa otin keni. ¹⁹Ata lukwikil ende epekey be ,eyen ndamungne dzung ende eyiwa ngawa(itshen mvia ende eyiwa esi,mpi ebansa ndamungne nsobe e Sara eyiwa nga bia,²⁰Itshen la lusil e nzama , nda te l'ai nse wur me kwan lukwikil be , kansi lukwikil ende oko kumsa mbwa bir . me pande nzama nkembo , ²¹MPi eyiwa mpenza ke nzama kopande lunung leshwang nge kiende

Chapter 6

¹akeso katib samugne? keso katsik so la disum itsen latum ensa mpi enez ekim alol? ²Nsitse be! ijtsen so kile engwa lashwang nge kiang jsam ,otin nge diyak kalab so lezing ledisun ? ³Mbal mwa ape yiano be kje so kokin ngge vay mbotik ledzin e yezu , evey so mbotik lewa ende?⁴Efegne wa avar ti ,nde lembok embotik eso lewe nde ,itsen ,atin ngele taa ame sang klitu lewa enkem ,otsi en wakuk mpi sofetel mpi lezing edzang . ⁵Kazuk evugne so sande nse lefwa ewa nde ,ntim diak be kikoka vugne mpi ti nde lembok elufutumuku ende.⁶Itsen so ke yia ke wame kimuntu eso ,eso lezuk osung ti nde itsen dzung eso emasum ekwan bir , itsen so kikwan leza diak ampik amasum. ⁷Itsen nge muwa ,emefer mfuk e disum ende⁸Diaka ,kazuk samewa ti klitu ,zelak ani ke some yir ke so bkizing mpi ti nde . ⁹Itsen some yia klitu, ler na nzama amosang nda powa diak be, ledzuk ende , ewa diyak nsa kiyik be.¹⁰Itsen ewa nge wande ngeni , ewande la lelim disum mbal emwatuk , ke luzing ende wa keni ezing nde itsen la nzama. ¹¹Otin emwa tino zano nsa avar mewa lembook ipwa mpil enwa nsee avar ngazing lanzana lembook e yezu klitu¹²Lotin ngeni, salang be, ipwa evey okaa le djugne itshen no lenfukno labin nga puk nun-no lewaa. ¹³Sapano lelin edjugnu eno, diseer emien ngele lanfun be ,pano, no ngawa lewa nzana nsa avar ngena la mve avar anga wa ngeyino, lelim edzung eno nse abim enasiong itshen lanzama. ¹⁴Salang -no lerzuaaz obang obee, iotshen nopo bwiy nobe le nge okwan ,none. sabno langi enzama.¹⁵Imye nge? nga kieso obee itshen sopobwiy lengye okwan ,lengie enzam?po tinabe. ¹⁶Nope yianobe wur ngapino dzung lewa nde sensar enzama ,itshen lopaluzir ,nob bwiyno ansar ewur ngopino luzir ,nsee ipwa ngatwa no lewaa,a le zuznr ngatwa no nsa lombook enzama¹⁷Sou panonn maton lewa nzama itshen neyino wombang ipwa ,lwan ena, nome kangno otiba enzama nngama ozugno. ¹⁸Nzama amalimno lipwa, laza nome koum wobang , eswong ngapal ang nzama¹⁹Mendatibi mano nsee mpamm itshen lipwa eno.osusa nayino, lamve obee itshen napino otumeno labim ipwa, isam neyino wobang abim ngeni. lwan ,ena labno mpil ngetibi nzaman ,lemwan ngelangnde. ²⁰Ompa ngeyino wobang ipwa,neyino epu le swong e nzama. ²¹Emie nge nge vano ompa ngeyino akie ipwa, nsug eza kewa . ²²Lwan ngena nzama amalimno lipwa nomekumno wobang ende,le nsung eza novano mwe emvia lamvia. Nsug ipwa, kewa. ²³Othia ewur epwa le boo ngena ebwiy ewa ,luzing e nvia la nvia eyesu klitu nkumu.

Chapter 7

¹Antung ame nope yia be itshen menta nope yia nobe mente tibi ngayie okwan,olab wur tibi mkawar ngaz yia okwan, itshen okwan lemwe ende. elab wur lelu zing ende kokin.²Laza, onkar ivaa, ngezing ezing nda wum nde lokwan ngelab wa, kozug wumnde amewa, ndame lin lokwan iva. ³Kozug wumnde ala mwe ndanza ndampa inki,wowinde onkar olubu,zuk wumnde amewa ,onkar opolabee okwan ngeni,wapo vibe onkar olubu.⁴Otin enwa natung ame lembook e klitu , ngo gomwa itshen lonkwan itshen nozano ewur inki, lewa wur ngenung ewaq,kayiwa avar nken ensa enzama. ⁵Ompa ngeyiso lenkinsun ,we kwan ayiwa ayinza, wanza ngeni azwiwa ledjung iso ,itshen ziwur mbu ewa eso⁶Ana same nung okwqan, lewa ,nge yiso engatini, itshen,su sadil;otswi e nzama empa⁷Sutibi nge?okwan ale obee ?zalotaa .okuz okwan be ,mempozabe bipwa otung. ⁸Ipwa patwawa ,le nsik, yeza leti eme, mwe ewa, zatwa lewa, kozuk okwan be, ewabe .⁹Mayine ntazing nsonkwanbe ,ngameza okwan ipwa ameza leti eme mowa. ¹⁰Ekwa ngeyi avar mwe eme zamet lewa¹¹Itshen ipwa empa mbook, zentwa lewa . ¹²Kozuk okwan alensa, nsik mpi, vazawa nsa.¹³Imie ensa ameza obeer itshen lewa? ¹⁴Yiano, ekwan amefa lewa nzama ,memb wiw wur eboo ngena ,npsembik ewur obee , okwan elensa, mende mabire e nzama, mensarwa avi mpik obee.¹⁵Itshen mempe yirbe emien ngapa kieme, itshen emie ngena menkie, mempa kieza be.¹⁶Kozuk menkie emien ngena mempakie be moyir, okwan alensa.¹⁷Laza mempe yian be abin ngena, ale ipwa ngena letin eme . ¹⁸Emien ensa leti emebe, nzalenkie nsa aleti eme, kenempe lenbe lekie.¹⁹Nsa ngelangme mempe kiebe,mentekie ipwa. ²⁰Ozuk abim ngena mempe langbe pemebe . ²¹Nente osak okwan na, ngakieme nsa, obee eza lewame.²²Itshen , mente, ztuk osak, lezirsa lokwan e nzama . ²³Okwan emwa ebwiyyi, mende laza lekie emie inki, ngekieme nge luwame zempa bir lonkwan obee , ngena le djung deme²⁴Ngomboor emawur, ningandim nsab lewa.²⁵Imie ensa nganenpa nzama likab e yezu klitu nkoum esoi, menza mpik lonkwan enzama, le djung mpik okwan ipwa.

Chapter 8

¹Nwana nsa nzo emotuwa diaka be itshen l'avar ngena ti yezu - klitu . ²Itshen okwang oluzing ti klitu yezu a mesab la okwan le kie obeti ewa .³Emien ngeyi okwan ope kuk be itshen dzung eyiwa peter, nzama a mepi bir, a metshing wan nde a mekum wur ti dzung nse avar obe, kokom wa nde le kulunshi itshen la ndzo nge pi nde masum avar . ⁴Nde ekiende mbwini itshen okwang e salama, e salama lewa su, su kepkiono ke dzung be kansi kikiangno mobim. ⁵Avar nge kiang ke dzung pa lingwa kiese e dzung , kansi avar nge patar la molim pa lingwa etshiong e molim.⁶Yuk omelang dzung , ye ling ewa , kansi nga melang molim, avar lizing ti ngem . ⁷Itshen elangn e dzung e buy iowa l'osu e nzama be itshen nda pa lemfuk l'okwan e nzama be mpi epo salama be. ⁸Avar nge kiang dzung a pepi nzama lukum be.⁹Nduk za, sa zingno otin nge long dzung , kansi la be no molim ,yuk obuyuno ale ti molim e nzama . nzuk wur molim klitu be , nde mpa buye nzama be. ¹⁰Zuk klitu a buy nda nba, dzung e fan ewé itshen la masum kansi molim kazingwa itshen e suk masong . ¹¹Zuk obuyuno la molim e wur nge wa, ka piwa mpi lonzing l'odzung e no ,le nsadisa e molim ngana no laza . ¹²Nduk za ,su kopo lemfuk diak be la dzung itshen be kie emien konso nga long nde.¹³ Zuk elab dzung , kawa yia, kansi zuk e tar ti molin , ani yia edzak etshiong e dzung, ka zingno .¹⁴Avar olala we tar la molim e nzama , avar ngeni wa buy avar e nzama. ¹⁵Itshen la no, molim nge na lewa no mpi élé e mbangik be , to ewom kansi e buy molim nga wung no, l'evi"taa taa!¹⁶Molim nda mimien e fun molim e su, su kebuyi avan a nzama . ¹⁷su kakri so kim , kimvwam e nzama ti e yezu, yuk nsisok suk ke yen mpasi ti yezu;tshen le yen kiese ti nde.¹⁸Me mpe yirbe, dzegn ebo ngena eza otin e motuwa la kiese nge fu wa nzama.¹⁹Avar a boo pa yen wa itshiong e van nzama etan.²⁰Boo ta long ebim ekwa mfun, mpi lozol ewa be, kansi luzol ewur nga pa le mfukwa la nde. ²¹Abim ka limwa l'obang , ka vay wa okum e wan e nzama.²² So keyia boo okin wa azab , wa yen dzegne l'esthwong.²³Mpi k' wa be, kansi ti so nge me yen nko lje molim ;keli lhe ngeie otum ntombok esu.²⁴ Itshen le kagn ame sab so. le kagn nge yen so mpi ebuy lekang , ithen le kagn buy l'abim nge yen wa?²⁵Zuk lekang esu kasuk l'obim ngena k'pang ayen be, su kadzil ti otim e mpio.²⁶Otin e motuwa, molim e sadisa su lekum bir. suk peyia be le sam kansi nda mimien asam itshen la bir itshen lha su. ²⁷Wur nge pa yia etum e yia ngin e su, itshen nde esam itshen la santu otin nga lang nzama .²⁸Su ke yia, abim e yiwa infun itshen la var nge pa lang nzama ti avar me vie nde la luzol e nde. ²⁹Avar nge yia nde oksu, nda a maviyawa nse avan e nde, itshen wa kum nsom e nde a var inki.³⁰Avar nge kan nde ebuy a nge vi nde. avar nge vi nde, nda masab .a nga mesab nde nda amasangwa.³¹Otshiong ngena su ketib wa enshigue? zuk nzama e long so ni katun su?³²Nde ti wum van nde nga wa be, kansi mo mwang nde ijtschen la so. otine nga ka knwande lepi avar abim kakin ngena nde la wa?³³Ni kafun avar nge son nzama?nzama wur, pa sab . ³⁴Ni le kapa nzo? ebuy yezu nge wu, mpi me futumuk nde genge avar vi, abuy le wa e wum e nzama?³⁵,Ni kampag me ti nzama? ngé ndzagn , ili, mba ngik, nza ,epib mabagn?³⁶Ebuy nga son:" itshen la yia so kemeyir .so kle nsé nta nga me bamwa itshen le dzag."³⁷Nsuk su kemenung la nsadisa e wur nde palong avar .³⁸Me nte yia ata ewa ,ata lizing , ata wa wonzio ata wa ankum a boo, ata abim e boo ,ata abim ngi izé, ata bir ,³⁹ Ata zuk , ata onkina emien emotuwa nge gang nzama , nga ntal me ti olang e nzama , nga me yen su lewa yezu- klitu nkum e so

Chapter 9

¹Me mpe nzum be, okin me aya yen esiong nge ya ki avar ngena , mpwa l' obim ngela wapi yia klitu be ti oswiy e nzama .² L' ivrr ngi ti osayi l' dum eme³Wur ndd yene ndol alala ,l' esong nge ya kuwa klitu ame a ata nda wa ndol ; me nza ota nda wa meza wur anga ayie nzama be itshin wa otum klitu itshen la adzung . wa tum yezu wur nge ze le pa mwe ,wa otume ndzung me ya gene osay ntshe me ya kiesa .⁴ Wa buyi avar izrele , nzama ame bili, wa gene adzur inene e nzama , wame wakana , le mbook okwon nzama aya bok azui inene , bi sam ewa , le mbok e nzama ⁵.Ata wayi mbele enluku , klitu ale le dzu wa l' abim e kokine le uwur ewa mbele e motoku nda wa .eza oline ngem?⁶Abin e nsa nge tin nzama nda wa , elak nsa emebia . itshin mpe ntshen ntshon be izrele i kokin wa buyi avar izrele.⁷ We buy nkala abram wa kokine kre be ebuy a vann nge pwele le we wu nga vey abin ekokin ngeyi vege isak.⁸Eyaling al'tb; avann ikokin e nzama avan e ngele wame sion adzwir nge nzama nda wa e nzama ebuy avar nge lang nzama .⁹ Otin e nzama ebuyi abim ng tib nzama mawa ke le mvia ngen , me kaza me mbyi sara ka wuru nde vann emotuku .¹⁰Mpe ke ngeni be , ke mpan e motuku, taa su izak , rebeka evey nde ivim .

¹¹Mwan ,e nzama la le sweu avan nzama mpe ayel pe, otum du nge le luzol e nzama itshin nde ngawa ame lang la vi. e tib nda rebeka "intshul kaza nde wur eya kiang nde ngaz nga sarisa okwom.¹² Lal lak nzama wur ngow eyuwa ntang nge yiwa wa mpa wur be, wa mpar ki oswong epwo to ensa be .¹³Otine nge son wa lokan e nzama :me elang me jakob alala ,etun me ezau¹⁴Nzama fa kiendu esiong otum e motuku , abuyu abuyi nzama engefa kwang e wur be, viy ngi ele lewa ben keing nde, fa zande liyuywa.¹⁵ Obuy nzama e otin nga yalang otum ende ka nzuk me ngi , wur ke lang me, kasanisa me wur nge ya lang me.¹⁶ Esiong ngena mpe le nde nga kalang be, ele nzama nda mimien wur kaki la luzol ende.¹⁷Itshen otib, e nzama eya tib nda fara woni ;ebuyi.¹⁸Itshen laza, me lak ngi e nde lewa wur nge me lang nde ,me look nde otum bir lewa nge long nde.¹⁹nzama zuk ame tib ,ame epwa, alang leki ngaya long nde wur koyule be fa kie nde mwan ngaya long nde.²⁰ Nzama fa lok mbure du nde long nzama?²¹ Mpuk e akuk le tib nda wurngoki: itshen la nge ekiya me mbimo?²²Wu nge faki mputu , mbo fa kinde mpuk la luzol e nde nga nde , nge kansi nde isu alala nge zing wa esu e kokin?²³ Katib sa mwing zuk nzama aya ling le lak nki e nde mby aya ling zene bir ende , ame kang otum awar ngen ya bin nku e nzama itshin la waa²⁴ Itsn la wur nge ya lab otibe ngama, nge le kayen wa abime nsa nge ki nzama, osusu le wa wur itshin la lukum ende.²⁵Ele itshing itshen la su nge vi nde ;mpe a yude wa mimun be, ti avar nge me yui mvalong ngena .²⁶Wa me sono l'ekona e oseye ; ka vime avar me wa ngeni ngele avara me be, avar nga fa lang me le mby wa za yime be.²⁷Kaza wa lokoonge lewa me tib wawa; no po obuy no avar eme be,ngena ko, ka "ka viwa wa avana e nzama nge le la luzing ." ²⁸Esayi ebook nd wegne itshun na avar izrel; ntale avar e izrel letun nge lewa ngire mbo, nzama am lak isu ewa ;lepone avar urel usu ale ngayia.²⁹Itsн nkumu kakak nde mbu otin nde lembo ota be mby azur ikokin ka salamawa.³⁰Ntshen otin ngele ebaya oktib osu;zuk embang ala suryi okana le mbyi ende ,so kaza so ntshen sodomo mby su kaza so otine motuku sa gomoro.³¹Ka tib nsa e nzama le dzuk avar lembo itshur ekokin , ngeya ti nge be zuk lekegne eya ebuyi.³²Okwon fa tuwa wa lewa lembok okwon wa la kuk be liyia nzama³³.Itshin la nge? itshin wa ta yia nzama lembok le kegne be, elak otum l'eshia. wa etun.

Chapter 10

¹Atungame , ollang otum eme , la bisam eme lewa nzama elewa yen nsalekati eswong obe.² Anape me ndakaba, me ndatibi letibe ewa , wabwiyi le swong edjak isam wa bwiyi la wagne be. ³Itshen nopeyiano be okwan e nzama , nge megno lelog ngem ,wape lab okwan be . itshen wapuru mbog iwa mimien, wa bwiyi avar ngalang mbog i nzama be.⁴Klitu avar , lawa nsik inde lekati avar ngolang nde. ⁵Lentang nge na noyano mbono ; anape moyize ame sonee eswong embog e nsa nge mopa nzama nse kaka okwang ;wuru ikanso nge ka lemduk lokwang nge ni kazing nde olala.⁶Anape akam nge le kambog (kakwa) meme fa lotum eyatibe ;lza le ko le eya ne kavana djuk inzama? ngeni ele lekiyi nzama boo.kansi letang ngena. ⁷Wur nge ngafa loka ngele nzama ? ele lesang yezu le katii ewa ende ekulusu.⁸Wayatibi wa mwing? so ikanso so dzung lotum . otin bnge na ; otin otin emwa pipi nda no, londu eyalotum eya. ebwiyi oswong ensa nsa ngele ayafa lotum nga kaba sono kanso. ⁹Kuzug wur atibi lodum ende, damwing klitu abwiyi nkumu ,lotum ayayir ndamwin nzama amozwinyi lewa , ya kazing ya. olala. ¹⁰Ebwiyi lotum ngele wur ayayir leswong ensansa l(kambog) , le katin odum ge katibi ya lugulusu.¹¹Atoung esther letibi e nzama wur ikanso ngayiri bisonne apoying nde be. ¹²Nkabisa lawa juif tiwa gkeki wazabe . nkumu ngeni, abwiyi itshen laso ikanso, nde abwiyi wur onen samb lawur ngoling nde.¹³ Me ndakab no wur nga vii dzeen ende nzakumu kafande luzing .¹⁴Lotin nge kavisa nkumu lavar nge lapotoywa be?koyiliwa nde lentang wa patozung ayatibi be . oting nge kavaso wansarsa a nkumu kuzug wapata shing be. ¹⁵lotibi e nkumu wa kab avar otin nge na ;eswong ensa lanku avar ngalong eswong dziag e nkumu .¹⁶Lwa nge na nopolmfukno be la otibi ensa ngena .esaya atibi nkumu ne ngemeyeli la eswong nge makabaso?¹⁷Eswong ngatie, so ngafa lotum ewiyi nga zuwu so, a nzama lotibi klitu .¹⁸Lentang nge na ndatibi, wapatozug be, na eswong eluswan swa/ otibi e nkumu emeswe okayi kanso eboo ngena ti le nsug esa.¹⁹ Emwa inki , isayele apatoya be alewur ososo nge tibi: moize kabagme okene eno kikum nde babwiyi boo(waa) , lotin nge nime kasang me nki la boo(waa)ngele la wagne be.²⁰Isaya amesam olala, nde yatibi, me memonana oka ngele avar nga mpatending me be. me meka lemonana lew avar nge lampa te mvime be. ²¹Itshen la isalayel nda me tibi: mesimi ewa eme eswi kansi le wa avar .

Chapter 11

¹Mente tibi nzama a me fan avar a nde ntu? lo taa! itshen me mpi me mbwiw wur izra yel, Abraham a le iza me e letan wur e mbele . ²Nzama a pa fan avar ende ntu be, nde grende letam . nose yia no be ngena enkar l kab eswong Eli otin nge kab nzama bire loso lende , li mpil inki avan iza yele. ³wa me dziale wa mkbiku kokin , wa me dzuk me inki - nki , ime kelawa le ajab wa ling le djuk mve eme.⁴Nzama ro ponde mvur nge mo mong avar million isa mbua ngena wa fukam be loso , nzama ebikek nge viwa baal . ⁵Otin emwa le ntang ngena olala war e nzama nga me sol nde .⁶Kokuk a le nge e nzama pa le be ethsia e nge ko sub ngi nzama pa la mwa e za be. ⁷Imie nge ? ibra yel a ling nda ta wa be? nga tshik wa lang otum. ⁸Abruig otin ngena , nga me son wa: nzama akie nde le mpil la ngin iwa , ta yen be wiy awa , wa ta zuk loti ewa bagne eswi ngeni eti lwan .⁹David me tib nde : etul e wa za nse osim , nse ilung. ¹⁰Wa za awa ngena vim wa pa yen be, e kwang e wa iza nse e nga figne.¹¹Me nte tibi : ntang a yuda nge ying wa mbok , wa ke kwa be ? itshen l' ipwa iwa avar inki me vawa mve otin ngena a yuda wa wil wa kimpal. ¹²Kazal on va e wa ibwing itshen e lepienne , epwa a yuda be , eyiwa e nga kwa, po za nsa be kozub a yuda kokin wa va mve.¹³Me nte tibi lere ngena avar aboo inki bagne leton ngene ankartom avar a boo, inki me nte yen osak l'otshu e me. ¹⁴Mbal e mwa no bin - no antung a no a yuda wa lil no simpal itshen ndam avar wa vi mvé.¹⁵Kozuk ememe pel wa ntu leza oka e mwa le boo ngena otin nge nga yire , kzub pe bwiy be mvé leti avar wa? ¹⁶Kozub eting wing osuso i mwegne le we nzama, i mwegne .¹⁷Kozub nteb oshung imwe a le e nga mob, kozub oshung e nsal nge log -no awa, itshse yie ava vay nde fa leti. ¹⁸Oba tun no , nteb eshung kozub no me tun -no za yeno, pale no be ngansur nsi mbul , otin inki a le nsimbul nge kire avar.¹⁹No ka tib na mwing << ntib wa me lim itshen so bom za oka emwa .²⁰No me tib no nsa, wa me biab za itshen wa me kwan le bagne, aba lang le sang - a piak be , zano leti e wono. ²¹Kozuk nzama a biak ntiab e thsung no pe yeno be ka za wu no ngie biak wa kiang no otin nge nzama a le nsa, nge ke ngel nde awa²²Kang no otin ngena nzama nsa , la nbi inde nde bwing la mbi lewa ne bwa, nda le nsa nda yie kozub yia song nsa inde , kozub be nde mpi kokin- nde yia.²³Laza mpi , nda za be, l' abée ka twa wuza , nzama a la nswa nda bie za. ²⁴Kozub yia eyi yia e nga biak , l'otshung e nsal nge gang nzama , otin inki mwan e yia, nga me biakno l'otshung e nsol a la long e bire ayuda nse ntiabe mwan e nsa, kazuwu e nga biak l'othsung e wa ensa e nsal?²⁵A ntung u me me bab - no eswiong e nsa e nzama nga nge yinde a wum, l'otin ngene no pe yieno be lolino awarv ayel eswiong za nd-no : avar emwa izayele ngena la nge ni be kozuk a bwiy avar a yuda be nga ve mvé.²⁶Kazu wa izayel kokin kawawa mvé otin ngena me son wa le nkumu e nzama : wur ngo pa yia mvé nda me fa wa sion , nde nsu li nge obée kokin avann ya kobo. ²⁷Kaza me kaza la ngagne mawa otin ni lere nga lim me ipwa ewa .²⁸Ayuda ba ntum wa oti ba e nzama , itshin l abim ano e nsa , no awa ngene a yuda , nzama a ta pon wa oso be. ithsen l' ankaa wa , wa bwiy kawa ngeni nge lang nde. ²⁹Itshen nzama a pa lim be eswiomg ngeni nga pa pa nde , nda pa swim be ngin ngeni nga za.³⁰Osuso n' avar ngeni ayuda be na yino awa ngeni nge lemfub be la nzama, ntang na nzama a me nzuk ngi itshen a yuda wa pe lemfub la nde be³¹. Otin emwa mpi le lere na ayunda awangena wa pe lemfub be la nzama nu nde ngi .³²Nzama ame nsé awa ngeni wa pe lemfub be, wu kokin wa za awa nge wa be lemfub be, le mpil ngena nda zuk , na nanso ngi.³³Nzama a la kimwa ivree, ayel a nde, nde la ngena inde zebaa otaa, wur ni ngena a bab mbok inde? ³⁴Otin nge tiba onbum e nzama : wur ni nge yia ngin, e nkumu nzama? ni ngo pande malong?³⁵Wur ni nge pa nkumu nzama, nde nzama nga fraa? ³⁶Itshen nzama nge kie abim kokin za faa lewa nde zala mve mpi itshen kande.

Chapter 12

¹Me to (bon) wva no atug sokaki ndo sam lotiba ezam, kaba ndzung mwan e luzol e nzama ,ndzung eza ikob ,ep nge yui adzui e nzama .l'avar nge , le la lusing avar nge ,le lazpu be lo, so e nzama . bisam e nsansa. ²Avar obo, be ,ba,nizuk no nzama wana be, zano avar ezang lo,so ende ngin eso, kazawa oka, mutung . eti nzama .babim ngenne nsa yir noza. ngele epua wung ntu.³Me, nte , tiba , nzama , ame mpa bir wur nsa ngeme kie nzama le mboy lekegne nge me mpa nzama lende . me, le mpil , leyira nga moo pa nzama .⁴N dzung e wur obwyi la liting olala ntshe akab l'otin avar ka nso pa bwiyl' otshia otino mootuga be.⁵ So nge, le olala , kezano zuk buyi y klitu , ke le ndzung emotuku(wu emotuku oka motuga eti otung ende).⁶So ke buyi la akab nge fa ngame ikab insa nge fa pa nzama . le mbik e le keg ne nge me look wa wa nzama nga me pwe lotum ⁷Zuk yo bwi likab le long ,longza.⁸ Kiza l'obum e mpio, ensa. kumisa ,zuk yo bwi likab lwlak, api wur ,konso ,zuk yo bwi likab lelak ,kieza nsaa . zuk yo bwin likab e nzama kieza lotum emotuga .⁹Linu esiong e puve , kiadzur e woo epiza nga zing be sang eso pua, kie vi ensaa. ¹⁰Olame ngaya long ya otum eya ,eza ,ti luzir ,oza wur e motuwa eme nge kiang ,iza mpi la luzir .
¹¹Look mbu lotshia e nzama nkum salang be leza lezuk atung nge long yia malong e nzama . ¹²Look le kegne l'otshia nza ya kiya kang , no otum le ntang empasi . kangama , no lebisam.¹³ Abim eso aklitu , kazawa ,abim eno.
¹⁴Pano lusak muna lewa avar nga pa pa lang no, nobe , sakumuna ndol ngo pawa , sa kalana ofre. ¹⁵zano osak lavar konso nge yen osak.¹⁶ Zano langin emotuku otum emotuku na kakin . osaba zano la lulen .be , lengin eno. yirno avar ngel lulen .be¹⁷Saba ki epua lawur ngoki epua , kie avi awur l'avar kango . ¹⁸Ling leya nsa wur konso¹⁹Salang lekala ipua lipua be sang nzama alua itshin lano . nde ,am sono mbono-onfra ekang me, lekala ipua ekiang me ,ena etib nzama nkum.²⁰ Ezuk mben eyia lapu evay pande .ezuk yomekiza, ipua inde kakal ,wa lewande ngaza.²¹ Abim epwa epiza lezuk eno be , nsa abim awo iza lezuk abim epua.

Chapter 13

¹Wur kango a lemfuk lawa nkum ele ata okumu nge pa le le lang nzama be kango pa zawa lewa nzama. ²Wur nge leya pe lemfuk la a nzama e bo be mpi ape lemfuk eti nzama be nda ngaza ka vey nde lufuta e nde ngaza.³Zuk ya ekie e tshieng e nsa be wa wa antiene pa saa san'sa na wa wur ipia kazawa" nsa le oso e nzama . ⁴Wa antieng wa le mpi avar pa san' mpi nzama , zuk ya inkie insa ata emie be ya ole wur nge sam' nzama me ya e tar la ipak lekie edia o po va elung be. ⁵Wur afetala le za ngakan nda nzama e lap nsik le gie enie nge gie lekie.⁶San' la Esthang nge na wa fur atara wa ntieng wa pa kiewa mpi otshsia ka vey nde lufuta e nde. ⁷Fu lekie e tshiong kango nge tirwa wa ya mpil ng lak nsik e bo levre itara pi ngaza lusing ko piwa ya⁸Ope kie ipaa lewa wur be lang no no la wur nge lang otung e labe nsuk e bo . ⁹Ya okwang sakie olubu, sang djak wur , lang otuno mbonso ya ngaza. ¹⁰Ya itshin lang le samisa atung e ya san la nge kekie ya otine na la otung sam so ke ye ka olang mbons osama lewa nzama . ¹¹Nda me song me nde la lusing wur kango ka zande lewa me otibe kango ka piwa kiese lewa nzama . ¹²Wur lawur a ling mpi le gie nzama nde ngaza.¹³Sang sans sa otung e ya lang no la no. ¹⁴Me nte gie ne nde la kiese olala sam' la nkumu klitu lim no le oka epia.

Chapter 14

¹Wun ngele la levigne itshi bili no nde letu mbey sa tub no ipwa e nde l' esing ikoki . ²Ousu , ngele la le kegne fa lande abime ekokin mbeyi wu n,gelke lekegne itdshi ale ke mpwalo.³Wur pala abime ikokin a sang la letib nda avar nge fa kuno lela abime ikokin asang le pa wur nge fala abime ikokin asay l' otum som nzama moyir nde, ⁴Yo leni ,ya nga paq nsor e nzama ndzigne ngele wur e nkegne? zuk nd'onzem , onbalemwa e kwqandé eya kiang nkum e ende le mbeyi kazim nde itshen nzama ale la mbir lozeme.⁵Esuri e motuku ,wur ayen nda mimien alé le dzuk ale otin e mwa nd' otunge eyawang wur ikokin ayia nd' amimiele ngin ende mwan leza . ⁶Wur nge fa tib ndamwing : esu emwa eme swun esur inki la nsa aya tib itshin aya pa nkim m:etrei. zuk nd'a mpe nkum itshkin la le sama nzama , aya ngi adzur enne nge moki nzama .⁷

⁸zuk so , keya,wa ,kiya ,wa itshin la nkumu. eyaling litib zuk su kezing to keya wa , suke u ekumu. ⁹Mby,itshin osung ngena klitu ewe nde mby mekala nde la lusing ika itshin nd' aza le dzuk awar e ng awar ti awar ngeya zing mbala emotuku.¹⁰Ya! itshin la nge ya nala ya otung eya .ya itshin la nge ya otung wur ngele mfum be! so sa kokin kaza so l'osu er ibaye ikungu nga ka biak nde adzuk. ¹¹Itshin eson wa lokan e nzama :"me buyi la mwe" otibe nkumu"avar ikokin ,abiogno ewa kaza wa nga nieme le nge nku l yezu mbyi lelem ikokin kasang wa onene e nzaman le dzuk abim ika nso¹²Otin ngena ,wur ekokin letin esu kayia nde esiang mfwia nge kinde nda mimien osu e nzama . ¹³Itshin laeza, ke sang le yene ipwa e wur ngena to ewur inki , no , ko kebiok no mbono: wur akwon le twa o tung avar ngen leki epwa¹⁴Me ndayia mbyi me nde la lekegne itshin la nkum eso yezu ! emu be e fwa eza okwanwa mimie liime wur nga book emie ikokin ns epura. ¹⁵Zuk eyuwa itshin bolil nge me book otung eya ngi ,kiya muving, mwan eya e lusing epe lang otung be. sa dzak otung awe itshin lolil, yia yezu ewil nde wur ngeni.¹⁶Sa paa mbok beb l' esiong eya e nsa ega ngeb ya mbonb ya atung ¹⁷.Itshin okum nzama mpe ete l'olil to le varma be ,leza la masong ,leza nsa la ngem mbyi ozak nge me yur la.¹⁸Zuk wur aya sam nzama mbana ale nsa olala l'osu e nzama ,ka za nde nsa losa le ekumu avar. ¹⁹Itshin laza , lab esiong nge ya pi ngem mbyi esiong nge ya book avar oka emotuku.²⁰Ke kwon le dzaka dzung nge ki n zama itshin lolil .otin ngena ,obim olala ebwiwoo. epura lewa wur nge ya ,ngeya kum ibak itshin lotung . ²¹Mpe elemfun be leza ibak itshin nge ya la wa! onung e gnyam, nge ya na vaana to abin ebokin.²²Leke gne eya mimie nge leya laza ,wunm za wa-nsa ya,yaya nzama. nzama okury obin olala itshin la wur nge le nde nda mimie ape veye ndal la ikokin nde nge ya yi nde . ²³Wur ngele l'ognak ale l'iklulu lolil nge ya la nde ,itshin ngeni pe oza le lekegne be,esiong ikokin ep za la le lekegne ele ipura.

Chapter 15

¹Ntang ngena, so avar ngele biri ,sofwete pakotum la var ngele okoro,so lya leyene osak sam laso ngawa. ²Wur ekanso apa otumng osa likam ensa isam la lekayen.³Otin emwa klitu atayene osak nde ngawa be .Melotin nge me sonne wa ,mbangik'iy avar ngeya twi le twi emekwa ledzung eme. ⁴Ikanso nge sonnika wa eyiwa isawa la nsik eso ,lembye nga dzele so ,ti waba ngapii bisonne so kango sova lekayen ensa.⁵Ana nzama engi ,la yiwa apeno ngin emotuk wur la wur le mbok yesu. ⁶Lembiye engin emwa la odum emwa nokukano leyenne osak sam la nzama eti taa enkimu yesu klitu . ⁷Lotin ngeni yamano nolano otin klitu nge mayamande no itshen la kimfum enzama.

⁸Menda tibi :klitu eyinde nsadi avar nge meyil otibi sam la lunung emasong yi nzama, isthen lelaka eswong ngekiende la taa, ⁹isthen la mpayen lepa lukum lewa nzama langyie nde ,lotin nge mesonikisa wa;mekokumisa ya lawa mpayen ,otin emwa kosomeya adjim le dzin iya .¹⁰Wametibi ikaa:yenno osak boo onkin ,la avar nde . ¹¹Mpi eswong inki :kumisa no nkumu, boo kokin sam no bisam no akanso avar ande.¹²Isaya ayatibi :nde kapur nde lewa isaya nkumu emwa nge kazummu itshen nleyala le boo ewa,boo za kazawa la osak sam la nde.¹³Le ntang ngena nzama ngeyia ikanso afulusa esweye la osak leti oyil eso, sam no kumno onnen le mbok ostwa labir emolim musantu.¹⁴Me ngawa meyili no itshen latung nompi obwiyan langie nge mefulusa ayel ikanso ;sam lalelong wur ka wur .¹⁵Lentang ngena memasonika la osak ikaanso sam labim inki lalakabano ikaa la kimvwam nge mpawa lewa nzama. ¹⁶Sam lezaa nsara e klitu ngamosthing wa le kati ewampagne ,apolim be lostwa lelong otibi e nzama ,isam makab ewa ampagne nkumu ayil wa le mbok esee lamulim musantu .¹⁷Membwiyi ti oswong le kulmisa klitu yesu isam la bim nge yakiang nzama. ¹⁸Anape me mpela sonnika ata emye emwa be kuzuk eme kwanne ngekie klito lembok eme isam le twa wampagne la lele mfuk lembok ebir ebidim e bikum, ¹⁹la bir emulim musantu, nsotin nge yantik wa le yerusalem la waa epipi ti le iliri memfuete le long otibi e klito.²⁰Lotin ngeni ngin eme ebwiyi la le long otibe enzama loka ngele wape yia klito be ,itshen lalebagna itshin oswong le dzin ewurbe. ²¹Lotin nge me sonikisa wa :le waa avar ngele watakaba be akam eloyen nde ;lampi avar nge toya nde be wakozukwa nde .²²Ndukza me ele mpova ntang be la keka wa eno. ²³Luana ngena na mepobwiyi la okaa be letara boo ngena ,membwiyi la mfun le tang nge bagne mvia olala laleka oka nge leno.²⁴Eswi nge kienneme esepagne mobanza soka monana le ntang ngekalia kme,mpi nga zame kumosi la ya lentang nge kasepela me la otshia lentang emwa.

²⁵Lanape mendeka le yeruzalemi itshen la lesadisa avar ngayia eswong²⁶Enzama entang ngeni iywiya osak enene isam la maseduane lampi alkayi lalekkee osangisa isam lawa var nge me kwan ovili leyerusa lemi. ²⁷La otibi ensa, ebwiyi wangaza wasarsa wampagne isthen avar ngele pe wabwiyi ampagne be wafwete levaa luzing le mbook e mulim musantu, lentang eni avar a klito ngele ampagne be wa salsa ampagne leluzing ennama edzungu laleza²⁸Le ntang ngamameso me eswong ikanso ngeni, mpi menda yen wa kavawa mbur esung ensansa sam la wangawa,me kalengme lewa eno,le mbok espagna. ²⁹Me ndayia lentang ngazame lelenge le mbook e wano,kazame la olala ovili e klito.³⁰Ntang ngena me ndaling lewa no atung ame ,le dzen e nkumu yezu klito lampi olang emulim musantu itshen lano lenuanombagne mbook emwa lame le oling 'eno lewa nzama. ³¹Kieno mpil ngeni itshen me mvay le nung lawa le nsagna me le ewua avar nge tosa be le juda lampi avili ngakepa me le jelusalalemi wavay le ngwa ewa ovar nge le wa santu. ³²Me ndaling lekumu wano la osak eluzol enzama,lampi mengien kumosi lano dam o nzle.³³Kansi nzama edziang ensansa aza le wano konso.

Chapter 16

¹Ma tumno nk' niam so , nsar e nzama onkar ,vre e nzama e dibun lewaa senkre . ²Vey no nde nsa le dzin e nkumu eso klitu otin avann a nzama ngapa vey wa wur , sarsa nde labim kokin ngena ndaza mfun, nda mbwiwur nge sarsa avar , lame mpi.³Pa priska nda akiliasi mbore lantung ame otshia e nkumu yezu klitu⁴ . Wa iwa - wa isthen la me ,me nta pawa mersi , k'ma imie be l' avar e kokin a yuda . ⁵Pampi avar evre e nzama ngena le eteigne eno nga tayno , pa mpi mbore lewa ewur eme otum epanete ngena itshen la klitu , wur osuso etigne eboo aziya.⁶Pa mari mbore ,nge kie otshia ivre itshen lano. ⁷Pano ,androno, junia, lataa me, antung ame osthia awa lo, olok, ngena mfun leti ankantomo ngeyi nkumu loso eme.⁸ Mbore lewa urbain , ewur eso otshia ngena leti klitu, la stachy ewur e me otshia.⁹Pa mbore lewa urbain ,ewur eso otshia ngena leti e klitu ,la stachy ewur e me osthia .¹⁰Pa mbore lewa appelle ,ame long klitu mbore ime mpi lewa awa ngena l'etungne a aristo mule.¹¹ Mbore eme mpi lewa erodio taa me,lewa avar ngena l'eteigne e narkisse ngena leti e nkumu.¹²Wa mbore eme lewa try phene eti tryphose nge kie otshia nge kie osthia ebir e nkumu , mbo ikka lewa perside ewur eme otum, ngame kie olola othsia e nzakum.¹³Mbore eme lewa rufus nge nge sol nkumu, lamaa nde , ngena nda me.¹⁴ Pawa mbore lewa asyncrie ,phlegeon, hermeso, patrobas , antung ndena ndaso.¹⁵Pa wa mbore lewa philologe ,la tulia, neree ,olympe eti wa santu ngena wano .¹⁶Pano mbore no lnano,avar a mwa, wa fiere ,ngena obee be ,avar evre e nzama wana tum no mbore.¹⁷Ntang ngena menta wan-no, lekana avar ngeyi a kab , lavar ngekie abin epwa nge sab malong . nge vano , zano o taa na wa.¹⁸Laza , otin avar ngeni wapa sadil be klitu nkumu eso, ka kiang wa k'abin iwa ipwa, la malong e ozung le djim avar , wa tibi abim embam letum avar ngena wape yiebe eswong be.¹⁹Mban, luzir ame leboo kokin , mente yen osak laza mente lane no zano lawagne labim ensa okwa ipwa ethiong kokin ipwa.²⁰Nzama e ngem kanier nde wur ipwa lengie inku eno , ngi e nkumu eso yezu klitu eza lewa no.²¹Timothée ewur eme othisia a motum mbore , la lukis jason, osipa la taa me²².Me tertia ngame son onkan ena , ndama pano mbore erastoso wurpa kire ekre lewa ondele ndamo tum-mbore ,landu kartuso.²³Ngi e nkumu yezu klitu eza lewa no kokin, otin eni lewa wur ngena ngaka be no lebuk onkan e nzama le malong e yezu klitu adz ende enga ziyi lewa mvia la enga kie letang. na lenkan , avar ngapa, tib adzii.²⁴Nkumu eso yezu klitu a kiang - no kokin le dziy ensa iza kotin -ni.²⁵Wur ngena ikwayi akab no loyir onkan eme e nzama , la malong e yezu klitu , itshsen le thsiong nga k'a nde , ngame wum nde lotum ende e letan.²⁶Ntang ngena enkan e nzama , ngekab ethsiong ensa, nge son wa, ithsen nzama mviala mvia, ndeka tum nde avar lewa nkum eso yezu klitu , wo yir nde.²⁷Lukum eza lewa nzama mviala mvia, k' nde klitu ngena layel kokin , izaa kotin ngeni

Galatians

Chapter 1

¹Paul onkantu mpi onkantum ngena mpa avar to vur lo tum be kansi yezu -klitu ti taa nzama. ngo dziy gengen avar angawa. ²Ti atung konso ngena ma wa le mvs i nzama e galate.³Zano l' osang ti osak n ge fé wa taa su nzama ti nkumu yezu-klitu ⁴Nge mepa ezung nde nga wa itshen ba obé, itshen e su; itshen la nde le tshur su le wamvia épura ngena otin nga long nzama ti taa. ⁵Nd'aza l'osang otshok otshok.⁶Me nte sumu , ngo pino nde mbiy ivang ivang , nde vur nga vi no la bir e klitu. me nte sumu nga me kiangno otib inki. ⁷Mpi molong inki e kwan be, kansi ebuy ti avar amar nge yi ndzang , we ling le bung otib e klitu.⁸Ata su to wankio e dzuk amo kab malong inki mpi nga long su no be wu ngeni até opaya. ⁹Suke titib , mpi ketib ika:¹⁰wur e motuwa epi otib inki ngena mpi nga me zukno ngeno be, nda ta opaya. Wur nga mber ngwa e buy avar to nzana? me nte ling avar wa nsak me? zuk me moling avar wa nsak me, ani me mpi mbuy be wur otshia e klitu.¹¹Atung , nte long no yiano , otib nge long me mpe féwa wa avar epu be.¹²Mpi evayme le wa wur be, mpe endoura be. ebuy yezu -klitu l'inkab etshiong ngi ze.¹³No ti zuk no ekom nge yime le nkiele a yuda otin ange lebime onsumu evle e nzama mpi me nge payme za.¹⁴Mo kie bir le nkiele a yuda , mo sun iwur ngena l'otshiong su etshuk bir le nkiele e ansubo .¹⁵Ebug nzama wur e nsono bagni nsolo e ma me. nde evi nde me la nsa e nde.¹⁶Ame tshign kan nde wa su itshen le long ampagne me nti ling le yen dzung to akie.¹⁷Me nti van yeruselem mpre nge fewa ankantum ngeyi l'osu me. me esthime arabi, le mbiy me kalme damasi.¹⁸Le mbiy e mvia isar, me van me yia cephias ,me kieme nsu dzum li itan ti nde.¹⁹Me nti yen onkantum inki be, ke jake otung nkumu .²⁰Me nto kab nsinsok l'osu e nzama itshen ,l'etshiong nga ma somme no me mpi nte dzim be.²¹Le mbiy , me kienme wa boo e syrie ti e celicie .²²Evle nzama e yude nge yi wa klitu wa ta ngie me be.²³We ezung wa: wur ngeyi eyiegne avar dzegni amekum lwana le long etshiong nge yinda tun²⁴.Wa sak nzama itshen la me.

Chapter 2

¹Mvia dzum lin le dzuk samene , me nte kala diaka yekusalem ti bar nabas me meza ti tite ti me . ²Me mevann le dzuk sam le siong e nzama nge nkaba nde lekaa me , nto long nde malong . nga me pug me le avar inki me nta tibi lozi. ya . ma mimie ti avar , reno nge yal , me nte ling leyiya de kima ivang , nso otshin be lekima i vang , epu . ³Otinn tite emotuk wur nga kime otshia ma nde ngenle wur egrec eyinde la mfun be la wa lo biag nkal . ⁴Isen latiung nde ipwa nga mo sing wa , lozya . sam leyiya esiong e nde . sam le siong nga mesia, nga meso, sam la klitu yezu . nde ling le kumisaso okwon ende . ⁵Sa , kapawa wa mbok be nswi na na , sam masong otiba , ezang ukua le za nga sion ma . sam lano.⁶Ngin ngena avar watiba ayiwa avar etang wa ke ngi eme be. nge leti osaba ngino, nzama apa tun wur be ⁷. Wa meyiya, wa mwin wa me mvi me le long , ma long ezang le wa var nge le wa piyi ya avazr nga piye nzam be.piere oviwa sa le long malong ezang , lewa var nge le wama bavar izre . ⁸Isam nzama aki otshia e nde oka konso ti pierre sam larar e avar me avar osiang . kieno, otshia na me isam larar ipua. ⁹Ntang nga me va wa ngi nzama , nga me mpa waJacque , Pierre ti Jean zeg avar ewua e mpapm ti barnabas , ti me . le mpil le yira , isam ,seke loso avar inki wa , lawa nga biak wa nka ¹⁰.Wame ling mpi la kana , avar nge le emie be , me mbwin la bir lekie . ¹¹Zuk cephias ike lewa antionche , me yime nte tiba ma nde isam lesiong nga kinde me nkopa lonug be . ¹²Isam larar konso nga me signa Jacque , le yaa , Pierre , ela oka mutuga ti avar apua . me zuk mpame a me za le kira ti le za lota ti avar ipwa , sam la woama epam nge me biak wa nkan . ¹³Isam nga me tshig atug ayda wa tiba esiong oziya cephases ,le mpil nge, le Barnabas ape sang be letibas esiong oziya . Ntag nga me yemzuk epwa le mvene wa , wa pe laba diaka masong e nzama ti cephias loso e wa kakin . ¹⁴zuk yo bwin yuda zig bo nso avar epwa le mvene wa yuda . mwa nge nga kiso isam , avar epwa ,wa kiso isam , avar epwa wa kum yuda . ¹⁵So ngele wa yuda nga me wura isam l'avar epwa be . ¹⁶Ye no nsa wur motuku nga yul esthia eti okwon isam lekegne , e nkumu eso yezu klitu isam leyea ekegne klitu , b e sam lo tshia okwon isam nsaa wur motuku nga yul wa otshia okuong . ¹⁷Me zuk sa ling nzama isam wa yul so ti klitu , so meya sa mimie . obeso , klitu ize , abwi nsar isam l'avar obe ? nsa eswi e motuga be . ¹⁸Zuk me nte tug bo nso okwan diak isam ngame tshime me nte laza ma mimie le pugna owan . ¹⁹Itshin l'okkwan me ,wa sam lo kuan . isam me lezing ti nzama . ²⁰Me meki oloketi klitu ebwi me be , nge le latuzig . me klitu ezig nda me , luzig nge tuame lwan nga na ti klitu me nte zig ti lekegne , le kati ewan nzama .nga me ndag me a me pa kakin sa la me. ²¹Me mpo wug. e nzama ntu be, ezuk ma song ebwi leti okwon , ntang ngeni klitu iwande epu

Chapter 3

¹Glate a nzab , wur nge modzim ne? osiong ngena ele osiong nga ziyi e yezu klitu ngolowa de dzuk e kuluntshi nge long wa . ²Me nd' oling liyia adzur ngena le wano .mpere nzama e vano za l' etshia okwon zuk be le lekegne l' esiong nge zuk no ? ³Oburino wana nge me shunu azab! ebension na mpeve lwana ngena o me kumno le nsuk avar e dzung.⁴Ndol esiong nge yene eyuwa epura , zuk tshe-tshok eyuwa epura? ⁵Otune mwa, wur ng' api mpeve ting aki esiong inene l' eti eno, api kuk be laleki esiong le mbok okwono zuk be le mbok le book lekeyene?⁶Nse abram ebook nde lekegne lewa nzama lemby nde nzama ake kiang ika be esiong, ame kum wur e mbok e sieme .⁷Yia nsa-nsa avar nge lede lekegne wa buiyi avann Abram . ⁸Malong e nzama a keyia nd'amur le mbok lekegne awai inki wa me kin avar e nzama, ipura e mesia . ilong e malong e dzang e begne wa osusu lewa Abram, lembok e ya, avar nge pe yia nzama be ka yene nsa e nzama . ⁹Lensuk , avar nge book lekegne wa yene nsa e nzama le mbok Abram nge yi la lekegne.¹⁰Avar nge book otum lew'okumo wale ngasung itsh wa me son nga sing wur ngele pa zing be otun nge me son wa ¹¹Lwana nge, kajene za nsa, lembok okwon wur ape kum nsa be l'oso e nzama itsn wur fa zing nde lembook e lekegne. ¹²Lekegne ape taa mbok e motuku be d'okwon. wur nga lang okwono fa zing nde l'okwono¹³Eyiso ngasing l'okwono ,liso me shum nde so ngasung ngena iin la so, itsen e son wa nga siing , wur ikoso nge ka wa ledzuo sungs . ¹⁴Kikum osiang ngeme yene so nsa e nzama nge yi lewa Abram eze leswe lewa avar nge peyi nzama be lembok e klitu yezu itshin so ke va lusil e mpeve lembok e lekegne.¹⁵Atung, me nda tib l' otin avar zuk avar olala wa ki odiong nse muan me tib wa ke nzama atib yi nde akwon le ki . ¹⁶Luana ngena lusil nge ndiatib be nd' akal nde. zuk ke lab etib nd'avar olala mpe nd'a wur e motuku: ya kal eya emotuku ngele e klitu¹⁷Luana ngena, me nd' atib otin ngena ngeng nga wong nge kie nzama ka yene wa wa tun za lembok okwono nge pwe lemvia uzo mby mby. ¹⁸Zuk, keyi o vile eze lembok okwono eta za nsa be we ze lembok e lusil nzama epide nsa nsa ovile lewa Abram lembok e lusil.¹⁹Itshin la nge okwon abwiy pia? okwiw wa nde itshin epey wa tii nge ze mbel Abram nge piwa lusil e kuk ti wa nkier me pur wa otib lembok e wur nga look avar oka e motuku .²⁰Lwana ngena, wur nga look avar oka emotuku ewiy wur emotuku eyaling litib: nzama ele emotuku²¹Otin ngeni , okwon ale mbe e lusil e nzama? pe otin ngena be! itshin zuk, keyi okwon nge y pawa akuk lepa mwe, esiong tshen- tshok eza wa nsa nsa lembok okwon . ²²Otin inki , bison me puru nde viy viy ipwa , bono , lusil e nzama la le pa avar mwe lembok e lekegne le wa yezu klitu me piwa lewa avar na look lekegne²³Osu lekegne lembok e klitu eze, so eyiso l' olok nga wum lengwa okwon ti nge ze esiong nge yene lekegne . ²⁴Bwini, okwono amekum lekiqang tii nge ze nsu e klitu itshin lekegne akwon le yia ipwa eso . ²⁵Wana ngena , lekegne ndona, no pe kele be lokum e wur nga ya kiang. ²⁶Itshin no obury okineno avann e nzama lembok elekeleve lembok e klmitu yezu . ²⁷No kokin nge veye mbotik e klitu noomliorono klitu . ²⁸L' eti eno muyuda be , mugrek be mpik be, wur nge kwono leza mpik be, wur be, onkar be , itshin no kango obwiyno wur emotuku leti e klitu yezu . ²⁹Zuk no obwiyno e klitu , no e izano le mbele Abram , aka na mwana e lusil.

Chapter 4

¹Ma nta tbi bagne letan nkala a vann, nde pa lotin inki be nda mpik , ata nda bwiy nga boo , abim kokin . ²Nda lag okwan e nkum e nde la ambwotara abim tii lere tibi taa nde ³So mpi , ompa ngeyi , so loliang eso , eyiso ampik e mpeve nge fayi ayal avar aboo . ⁴Lere ngeyi so akung, me nkum wa , nzama tum nde lengie , nge pwe lewa onkar , nda me pwe lokwan . ⁵Nzama a me kie emie ngena itshen nge ze pa nde avar mve l'avar ngeyi le ngie okwan itshen so kum avann a nge.⁶Itshen yio bwiy vann, nzama me tum mpeve e vann nde letum eso , mpeve metib nde abba taa . ⁷Itshen la lunung , no po bwiy no be ampik , kozuk no bwiy no avann no bwiy no ankal le mbook e nzama.⁸Osuso , lere ngeyi no ope yiano be nzama . na yino nse ampik avar abook e bi nzama - nzama. ⁹Lere na ngame yieno nzama , loso lere na ,nzama ama yie no, itshen lange nga pino okwong lewa avar nge bire , labim ipwa ngena itshen abim na ling no leza diak a mpik ?¹⁰Kiang no nswi, iwana adjang , owa , mvia. ¹¹Me nta zuk wono itshen lano otshia eno , mano kaza wa epwe pu. (otshiang be)¹²Me to wan , otung , zano nseme , itshen me mpi , moza nse no . ta nkie no obee be. ¹³Na yie no , mbal osuso , nga k' mene eswong e nzama edjang itshen dzung ayiwa ame lieng la malong e nzama. ¹⁴Ata me ngaza eyime, eyiwa itshen la pano mbane , mo ta tun no zabe , ota fanno ntu b e , na vino za n' se nkiere e nzama , avi klitu yezu nda imie.¹⁵Lere ngena ango nsa e nzama? itshen menta kab no, kozuk zale nsa mo ka lin-no viy ino , itshen no mpino . ¹⁶Lere ngena moza mben eno itshen ma k'no masong?¹⁷War emwa pa lag wa leva mfun ikab iwa , itshen lano, p' itshen labin ano bo, nda lang le kabwan nda me itshen no lab no nde ¹⁸.A le nsa , no kieno eswang e nsa no pe kieno za be k' lere ngena me mano. ¹⁹A nkan ame , me nta kie ndol angavann itshen lano tii klitu a kab- no nswi nsob leti eno . ²⁰Mente lang leza ani mano me mpung otiba e me , itshen nze nkie osay lotum , la no²¹Onkab no , no nge lang leza mle ngie okwan , no pe zuk no be otin nge tib okwan ? ²²Itshen wa me son: Abram a yinda vann ipe: e mwa nge pwe l'onkar e mpik , nki l' itshen inde onkar . ²³Laza wur nge pwe lewaz mpik owur wa lotin e dzung , nge wur wa lewa onkar itshen iyawa ilak.²⁴Eswong ngena so len le kab za: n'se kingan: itshen an,kar ape ngena wale oka e mwa , e motuwa ngame fa le ngunu e sinai nda wur nde avann ipe , ampik (mfumu) agar . ²⁵Lere ngena ngumu sinayi le arabi e lak yeru zalem a djang itshen nda le mfunu nda avann ande .²⁶k' yeruzalezm ngena le dzuk zale epu , a le maa song . ²⁷Itshen wane son : yen osak , onkar ngena ape wur be , yia ngena van be , log ilul osak yia nge ota zuk be osay eswong avann itshen olala ale avann ambar ngama tun.²⁸Lere na , no atung n' se izak no bwiy no avann ikak. ²⁹Le lere ngeni wur nge wur wa le mpil e djugna , la vann nge la bire mpeve zale kotin emwa .³⁰Onkan e tibi? nkumu no onkar e mfumu nda van nde. ³¹Laza antung , so pe bwy avann be nge fa lewa mfumu , ale onkar itshen.

Chapter 5

¹Itshen nga mosulu nde so klitu ame dubu so le pik . lotin ngeni sosthingno oka emwa , kansi sagna no leza ngele wa var wampik . ²Kiano , me polo , mi ndakab no eswong: zug no meyilano wabiag no lakam ngayeno ke klitu ata emien emotuk be . ³Lempil inki , me ndakab wur ikanso lelaba nsik wilanso . ⁴No ome kumno ota la klitu , na kanso wa ka sulwa no itschen la nsik no pazingno be itsen langie.⁵Itsen lembok elimu lekati oyilende so ya dzele olang ensa . ⁶Wur leti e klitu yezu , lawobiang dzung yi ompa , la wokwono lobiang dzung yi ompa epekie emien be . kasi kaka oyil e nde le olang ngele ,eswong emfun . ⁷No iyino no oyatarno masong kansi ne ngema pungno ika lekie eswong e nsa . ⁸Elekie eswong e nsa lewawur nga vino be.⁹Ishi e nkisi e mampa eya kumisa ikokin onene.

¹⁰Me ndalang no le dzin e nkumu ishen no oliano lekana otin inki , wur ngadzim no kavar nde disum ende.¹¹Atung kzuk me nda long ika ke wa fwete lebiak mpa dzung ?¹²Ishen lange wampa diaka ngi. lotin ngeni ivi ngeyi le lodum e kulunsi eklimi .¹³Ishen , otune , nzama ovinde ya lale za mpik be , kansi ana ya ole lotinne iya ngawa , sagna letara , lotin nga lang dzung eya ngana, kansi lakno ke noya langno nola no lembok elelang. ¹⁴Kansi wansik ikanso kasalemawa le okwon emotuk ngena: ya kalang ya otung eya n' seke yanga wa. ¹⁵Kansi , zuk no oya dzak amo , lampi oyagnarno no la no, vano ayel ishen mo oliano ledziak no la no.¹⁶Me nda tib , tarano lotin e mulimo , ani no ople kie no be eswong ngaling dzung .¹⁷Itshen nzaa e dzung ebwi y luswaswan lamulin , me nzaa e mulimu ebwi y ngeni ebiwyi itschen ikanso luswaswa ndala inki .¹⁸kansi mfun ebwi y ke no oliano lekie ngaling no lekie . Kuzung mulim ayotwaya, ani ya pobwi y be lengie e nsik.¹⁹Ntang ngena wa mpusa e dzung ebwi y le pwelele , ebwi y le lala , eswong eslwen; ndumu .²⁰Lesambil wa nzama e bitek, la izok , leza lawambnen lekati eno le nwambagne nolano , otum okene , le zuk nkie , la kimpal la nkab sa, ti leka le sama nzama lewa efe e nzama inki nza e .²¹Le lula , le zru vanna , lela mbik , la eswong inki obe . me ndakabno nsotin ngakabme oso , avar nga kie eswong ngena wa pele shuve be l' onkumu e nzama .²²Kansi mbuk e mulimu ebwi y : olang , osak , ngem , lekang otum , lekiensa , leza lotum ensa , le pa otum ,²³Otum dzuu , lampi waya kang otum lakam e mpasi , ata nsik obe ngele e bwiy luswaswan labim ngena .²⁴Avar ngele oka e motuk ti klitu yezu , wa mem fing me kiyi dzung , lampusa , la olang ipwa.²⁵Kzuk so oyazing ishen la mulim , katar so mpi la mulim. ²⁶Tuno eswong ngele mfunbe wa e kabwisa no la no, mbal emwa , so kalangno so la so.

Chapter 6

¹Atung , zuk wur wono kir nsay , no avar klitu , kala no nde l'otum mpio. kiang no, no na mimie otin nge ya tar no, itshin no okion no wa nza e dzung . ²Vey no edzur atung no lano , bwini no kakieno okwono klitu³Mbwini zuk ngaza emotuku l' eti no kie nda . ⁴Wur kango a kang othsia e nde , le mbey ka nde oferende ata le kang wur iki be. ⁵Wur kango ka vey nde odzung e de le mpil e nde.⁶Wur nge long o tibe afetel le kaba otibe le wa avar iki mpil nge me vey nde. ⁷Sans djim no be ope gio nzama be . kango nge kunu ya boo kavey ya kaka le bo. ⁸Wur nge kie othsia e nsa l'a lukang . Mimo nzama ka vey nde ,luzing e nvié la nvié ipua ka vey nde mpi lifuta ende aka luzing e nvié la nvié be molim .⁹Sang ying no le kié nsa la lokagne e klitu ntang ngaza wur nga vey kaka wur nge kunu wur nge kung be mpi apo vey be. ¹⁰Zuk ya ole lempil le sadisa wur ile nsa le sadisa mpil wur kango le boo,nge le la ogir e motuku.¹¹no onkan enene ngena nge me son me me me son za la ewua eme. ¹²Avar nga lang le kie emié e nsa ti mpi avar e nsa wala wa impi wa la wa nge kie nsa kazawa ti klitu. ¹³Amwa wa kie mwa nsa mewa pe lape okagne. ¹⁴Nge le ape yir klitu be le boo kango me le mbiyi ende so kango ka leng so le boo okin. ¹⁵Zuk ya ekie impia to nsa emie nge ling so kaka abime e dzang le boo. ¹⁶Avar nge yir le lab nsik, kiese ti luzol e nzama zalawa ti avann izrayel e nzama.¹⁷Mbal ngena wur ape kie me epua be me me labe djung e klitu. ¹⁸Bir e nkoum jesu klitu eza la no kango nvia la nvia.

Ephesians

Chapter 1

¹La luzole e nzama , paul mkatamo e yezu klitu lewa ngele ipwa ewa nzama ape kiang be , atung e nzama ngele l'efezo ti avar nge ya tara le mbok e nsa wa klitu nsa - nsa. ²sang ngi e nzama eza le dzuk e no , nge nge faga wa ntang ti lewa nkum yezu klitu .³Sang taa a buy taa yi nkum eso yezu klitu lokum lembok ende ame lume epiene le wa ekokin ngele le dzuk le mbok yezu klitu .⁴nzama epan su avar lembok e yezu begne itshine e mboo, itshin keza avar e nsa mbyi nge me kwono obe le vye e nde .⁵Nzama e ponde su le wûng su nse nse avar avan e nde mbok yezu klitu otin ngele luzole nde nsa. ⁶Owuung ende kikum ele lopi nde lukum itshin la osiong pa nsaa inde nge mpi nde ekumo emie lewa litur lang nde⁷Lembok yezu klitu eva so ndoluli epwa le mbok akiel inde , ezuk avar ngi l'ipwa otin ngele kimwam e ngi e nde.⁸ Epeye nde ngi indeza e so la wegne ikoso.⁹Nzama elak nde so kikum nga ziyi e luzol ende otin nge lang nde ti nge lak nde lewa klitu. ¹⁰Otshia nge klitu eyuwa ngin ngeya lak otin nge kokie ntang itshin la le looko abim ikokin okva emotuku, abim ngele dzuk , ngele dzuk e boo, lengie e nkum emotuku ngele klitu¹¹Limbke klitu, nzama e ponde so lazo so mkal nde itshin laza nzama evey ode ngim osusu , ngen e wur nge ki abim ikikin otu ngele luzol ende ¹².Nzama e pan nde so keza nkala nde itshin so keza wo osusu la leza la lekengne e tshe tishok nge me look so otum klitu , mbye so keza so avar nge kopa lokum.¹³Le mbote e klitu , no ngeni kizuk otib e nzama e masong malong e nso e no , elook no lekegne lewa nde mbyi alookno kindin e mpeve e nzama .¹⁴ Mpeve e nzama ale nge ya pa mbok e kivuan ti nge kakaya leva esiong ekokum lale pa nzama lokum le dzung eya lewa nzama.¹⁵Sa la le lung ngeni ,mbegne esu nge zukme waya tib itshin la lekegne ewo le wa nkum yezu klitu ti mwan ngeya lang no nolano pwa me kwono ipwa avara e nzama¹⁶.Eyime mpe kwon be leki fia be (mersi) la no lewa nzama le bisam eme.¹⁷Me fo wono nzama , nkum e so yezu klitu nzama e lokum , nkumu yezu klitu ,taa lukum adzu e esiang nge kaza l'ayel ende¹⁸. Me ndawo onde nd'adibi esiang olala nge le nge etum eno nge leno ope yiano be nge ya kiangme emie meke nzama itshin la wun lembootin ngele no okino ngeya long nzama ,olook no lekegne l'ovir nde, l'abim ' enene , okumu ende l'eti no avar ikokin nge vi nde leza avar nde mekwano epwa le viye e nzama.¹⁹Mbyi le bisom eme ikokin , fa wigni me n' do yiano esiong nge sunu onene olala e mbiir e nde nge me sounu l' etieng , nge le mbii e so. ²⁰Ng'eki nzama nda su le mbok e klitu le kulunsi, nge me wa nde, m'ozm nde l'eti awara ng'awa mbyi m'okiere nd'anse le waah nd'ekum le weka nge me sune ledzuk.²¹ M'okie nde klitu anse ala ledzuk ekum e mboo ikokin , mbir ,ngele ledzuk otung mby nde mpe ke nswi ngena be, ti lewa nsuwo ngize.²²Nzama e look nde abim ikokin le nge nkou e klitu mbyi molook nde nkumu e evle e nzama .²³Evle e nzama ele dzung ende, abim ikokin emeyur lewa nde ikokin ledzuk ikokin.

Chapter 2

¹Itsen lano ,no eyeno ngawa sam la wambagne ngaluano ,mpi la masum eno. ²itsen ngeyino lawaa yatar otin inki le boo ekal le ndiogno. Noyatarno lotin ngaling wankumu eswong obe eboo. ³Sokanso eyiso nseka avar nge lewapolab eswong e nzama be, soyakie ikanso le mbook ipwa e dzung eso .Soyakie emien nga lang ennama edzung la ngin seyiso avanne satana nse avar inki ngaki eswong inki.⁴Kansi nzama ale mvuam, langie itsen l'onen olang le mbook nge lang ndeso: ⁵laza so e avar e ngawa la eswong obe eso , lentang na ndame twa avar l e mwa ensa eti mve edzang eti klito .Le ngie ende ngeyi nde itsen la ngi ende so kavaso mwel lizing empa. ⁶Nzama amezwiyi avar otin emwa amerikier so anse loka emwa la klito yezu . ⁷Nda mekie ngena itsen wa mvia ngize kazande isthin la zene onene ekimvam engi ende nda lang avar ayazene avar ikanso labir eluzol eklito yesu.

⁸Kansi ebwiy nge vano mwe labook e lekayen , kansi ikanso imeza itsen la nobe , enzama nge vano mvé ,pa mefabe lewano ,le makab e nzama. ⁹Ebwiy be itsin lesthia nga kie wur lulen Kazangul za wur apaba ¹⁰sokobwiyi abim esthia e nzama ,nge gang yesu klito itsen lekie esthia ensa nge nsuk enzama lembook otha lusho itsen laso , sam sotaralande.¹¹yia no eswi mwa no eyino wa yuda be le dzung .itsen la vi no :(Empagne) sam avar anzama ebwiy avar nga nkie eswong la luzol edzung avar . ¹²Kansi lentang eni no eyi no engakabisa la klito .no eyino ngiegne avar isalaye le oka emwa,no eyino ata langine mwa be itsen le eswong oso,no eyino ata la nzama be le boo ngena .¹³Lentang ngena ,le klito yesu nge yino ntang emwa otha la nzama, (nzama amepaso malong)na yipo oka emwa ti nzama ,la kiele eklito. ¹⁴Otin ngeni nde a bwiyi vur nge longem,sam nde amevukisa ipee emukum emotuwu,nde amedziak lembnook e dzung ende ,lempo ngenka bwan avar ngeyi akabisa so ngwakana. ¹⁵Nde ayzling letib :amedziank nsik isam nde akie wur empa le mwan ende ngawa . ¹⁶Nde amekie otin ngeni sam la levukisa avar ipee le wa nzama ledzung emotuk le katikulensi,mpi leti ekulunsi nde ameyenen ewa nge meyila avar ngwakan.¹⁷Yesu ezende ,mpi amelong avar eswong ngen la no avar ngeyi otha,lamp gem avar ngeni pipi lande. ¹⁸Lotin ngeni isam la yesu sokanso komeva ndzua ipee lewa taa le mbook le mulim.¹⁹Kansi no ngele wa juifi be pobwiyno wa var ngele lelienne lampi angiegne be .kansi no mbwiyo avar nga ponne wa mpi mavukisa wa kumosi la nzama,mpi no bwiyno atung ambel e nzama. ²⁰Nobwiy no avar nge masthuk wa lebandel oka emwa la emkantomo,lawa avar nge long malong enzama klito yesu nde ngawa abwiyi ivi ngele mfun olala. ²¹Ebwiy le wande ngele evle ikanso wa fwete leza dkae mwa, mpi,otshunno ev'le e enzama lekati otin enkumu emotuk nseke evlee sam la nzama lekati e mulum musantu . ²²Itsen lande kasthok so itsen oswong okaemwa ns'eke ev'le enzama leti emulim.

Chapter 3

¹Le kikum ngeni ,me polo ,me bwiw l'olok klitu yesu itshen no a yuda be. ²Me nda banza no kuzu no otshia enge nzama nge pi nde me itshen la no .⁴Eson me otin adjwi nga ziyi nge piwa ngeni e bwiw masone enga ziyi nge son me le dzuk le dzuk leti onkan .³Ompande ke tang no ,no kayenengine nde le masonge nga ziya la nga tib so klitu .⁵Le wa nkulu ngemeleng ,masong ngena wazena zabe lewa avann avar .Wana ngena ,masong walakza le mpeve lewa ankatomo ti avar nga yayen eswong nge me look nde ewao.⁶Masong nga ziyi ele avar ngele a yuda be me kum avar nga ka veye abim nge yi vey ayuda wa mekum avar nga kaza vey adzwi letib nde lembok kligtu yesu l'otib enzama .⁷Itshen me mekum wur otshia emalong lika engi enzama nge pinde lembok ebir ngaya ki .⁸Nzama ake pi ikab ata mebwiy ekiak leti avar nge look likie etshen la nzama .Ikab za ele me long lewa avar ngele ayuda be, malong e ki muwam ngele wa kibe la klitu .⁹Me dzen avar kokin yia la ngeni mekiang adzwienga ziyi enzama ,ngeni ebwiw adzwi e nga ziyi enzama ngeyi ngazi yi le mvia nge meleng lewa nzama ,nge ki abim ikokin.¹⁰Eyuwa otin ngeni itshen lwana lembok ev'le nzama ,ansul , akumu le weka edzuk fazawa leyia olala mbugni otin a wagne enzama .¹¹Ngena ezewa l'otin enge ki klitu yesu nkumu eso .¹²Itshen la klitu soke leka akayti leswe la lekegne le wa nde.¹³Itshen laza ,me nd'awing la le kwon leza okworo itshen le w'ezayi eme lewa no,ngena ebwiw lokum eno.¹⁴Itshen la ki nkumu ngena ,me d'alook abwong oso e taa.¹⁵Mpeve enga idzwitsha ikokin ledzuk tilebo ele nga tang .¹⁶Menda wing wapi ,itshen la kimvuam elokumu ende ,eza akay la bir lembok e mpeve nge le wa no.¹⁷Menda wing klitu azing l'etum eno le mbok elekegne . Menda wing no noza no otin nge faza esimi miwan faza wa l'osun ka beng le lang .¹⁸Ka kuk no leza l'olang nde, itshen no kuk le yia ,otin emotuku n'avar me look lekegne,otange,onene nge osang nge ti ndzekek nge ya lang klitu .¹⁹Menda wing no oyia no onene nge ya lang klitu nge me leng le yia abim ikokin kakukno leki ngena itshen no oza no ngawu l'onzama nde ti le dzuk.²⁰Luana nge na ,lewa wur nge kakuk lekie abim ikokin ,ngeme shune onene ledzu ikokin nga ya wing so to ngeya kaneso mwane ngele bir ngaya ki so lewa so.²¹Le wande l'okum l'ev'le enzama ti le ti klitu yesu ,lewa kkulu ikokin ti nsub be .Eza kokin eni !

Chapter 4

¹otin na ,me wur look e kumu,me ntopa yia bir l'état lempil ensa loyir eyia ngo viwa .²zing-no la mwa okiri ,lezo bju ,lekank otub ,Lang no wur la wur l'olang.³kieno emien ngena ,no zano la lukum ,e mpeve loyia e ngema .⁴so bwiy k'la bjune e motuwa ,mpeve Emwa ,k'eswong Emwa ngena nzama nga pande nole lok otung lovi le mbook nde.⁵so bwiy mpi nkumu emotuwa ngena k l'ekengne Emwa mbotir. ⁶nzama abwiy mpi k'emwa ngene taa so kokin,nge yal avar 'ngarie ,nga zing leti avar kokin.⁷k'wur Emwa leti eso,amevey makab e ngaling ,ngapa pawa makab e yesu klito.⁸ otin me tibi onkan e nzama :yesu la vanne nde lekaa le bzur ,me twande avar ngeyi le ndol ,ewur ipwa ,ma pande wa akab lewa avar .⁹me zul wa ;otin nge < yesu âme vann > zuk-be nde mpi âme kiy loka kokin e boo?¹⁰ yesu nga me k'nde lengie eboo olo emwa la wur nge vann otaa le djuk ,nda kie abim kokin.¹¹klito a me pa avar makab nse otin na: wa nkantom ,avar pa'kab eswong e nzama e nsa ngize ,awar nge long otib e nzama,avar pa lire mve a vann a nzama. ¹²nda kie otin ngena ,itsen l'a var pa yire nzama l'otshia nga me long nde so kokin ,le dzung e klito. ¹³nda kie emie ngena nsa laso tii ndaza ,ndaso oka emwa la lekgene ,loyia e vann nzama ,nda kie ,nsa tii ngakum so avar nga me thsunu ,nse avar nga me nung ita e klito¹⁴lotin ngena so lia leza nse anga vann,nse avar nge k'a isum li sum,lotin mpi paza avar ngena wulu atwa oka kin ,malong iwa,ngefa leka ayel l'ipwa avar a mbama.¹⁵ ntang na so tib no masong mpi lo long nga sthun so,lewa sur ngena nkumu eso klito.
¹⁶klito e Lang avar oka emwa ,le dzung avar nge yie nzama ,laza,kozuk ilir e bzugna a kie otshia,de kum bir itsen olang laza.¹⁷me nte tibi otin n'a :me nga wonno le dzin e nkumu la lekwan le tarif nse ampagne nge tare letii ewa lawa ngin ipwa.¹⁸wa bwiy mpi la wa ngine otshinkumu,avar nge otshia wa pa kie nsabe mwe e nzama wa leti be ,pa kie wa nkaban itsen l'otum bire ewa.¹⁹wapayen ata tshegne,pa pawa luzing ewa kokin le kie ndumu ,l'eswiong ipwa.²⁰po otin ngena be nge dzuk no yesu klito .²¹me nga yie ,wa long wuno,masong kokin ngena lewa yesu.²² sang no mbook obee kokin e letan ,nse sur na ,nge pa nsieme itsen k' late dzini avar.²³itshen lekab lewa ngin ino .²⁴ Iwar no nse wur e nzama ngena atare lembook e nzama ngame kie kako ,Ipwa be ,la masong .²⁵laza lin no emie kokin ipwa < tibe no masong ,wur no 'otung ende> itshen so bwiy latung Emwa .²⁶kozuk no me zano la nki ope long no be ,nge na nkie ngeni iki ti nga yie otshu. ²⁷ba pano mbook be lewa sur ipwa be .²⁸wur nga kie wumu ntang ngena ndal'e lekie zanda kie otshia ensa le ngwan ngena la mfun emie.²⁹ ns'e emie obee be ngapwe ledum eno,otib nga pwe iza mfun itshen le sarsa ,wur nge dzuk za.³⁰sa pano nsweng'mpe ve enzama nde log avar kisin le swi ngekwa nde ,le vey a kiele.³¹Ling no ngeni kokin ,zano nsa ,wur kokin a zuk otung ende ngii ,ndo lolul ns'o tin enzama nge lolul nde avar le mbook e klitu .³²zano nsa ,otung l'otung ,Lang no etum eno,leti oliong lolul ontung l'ontung otin e nzama nge zuk nde klitu ngi

Chapter 5

¹Lab no mban e nzama , nse avar nge pa long nde ivri ².Mpi zano bogin no la no otin nge long klitu avar , mpi me wa nde itshen la su. nde eyi nde makab ti mpi nde, itshene leza malasi e woo l'osu e nzama.³Olubu, to ipura to mwaye, e pi fan eza lewa no be ngena otin paza ondim⁴ .Opi kie litin be; intey be, to wing , ngena obe. kansi kino fia.⁵Ye efan opi za be wur olub,wur epura to wur epura to wur e mway, elag wur eté apo dzimno la etie nzambe.⁶Nsa wur emotuwa apa dzim no la etitie be. abim ngena pa bimwa nke e nzama l'avar otia bir . ⁷Sa zano na wa.⁸Osu no eyino epib lwana no omekum no kie l'osu e nkumu.⁹ Mbosa torno nsa avan ayie. itshen yie pa wur nde emien ewoo, kakwa kakwa ti nsinsok.¹⁰Lingno emien ngena nfumu itshen la nzama¹¹.Opi shuwano be l'etshiong epura e otshu nkumu. sa dziyno wa. ¹²Itshen etshiong nge pa kiewa l'oziya ebuyi etshiong e nswang¹³Emien kokin nge pa bak yie pa kumwa angan¹⁴.Kansi emien kokin nga me pura l'otshiang mpi eleti mpil le ziy be nduk za nge tib wa; zaduya, yia wur nge bre ila , mpi mara yia ya avar a nga wa , klitu kotom nde le tshia.¹⁵Kebno la mwan e luzing e no, sangno obé, zano avar awagni .¹⁶ Sa kieno etan , itshen nsu e me kum ipura . ¹⁷Sangno leza avar nziang kansi ligno leyia ,emien ngena luzol nkumu.¹⁸Sa zurno vana , itshen par bung wa zung, kansi zano ti molim eso santu;¹⁹Azam eno eza e nzama, sogno a dzim e nzama ,okin e no eza e nzama sogno ,etum eno okin ewa e sag nkumu . ²⁰Le dzen e nkumu yezu -klitu sogno nzama la abim awoo kokin nga makiel ndeno. ²¹Labno mba e yezu ,lemfuk no, no,lano.²²Ankar ,lemfuk no la awum a no, ti la nkumu . ²³Itshen mpam abuy nkumu onkar , otin emotuwa klitu abuy nkumu le dibun. nde wur pa sab avar. ²⁴Otin emotuwa, dibun alemfuk la klitu, ankar kalemfuk wa awun ewa le tshiong kokin.²⁵A mpam ,langno awal a no,ns oti nge long klitu dibun, mpi me pinde zung e nde mpasi itshen la dibun. ²⁶Nde e niokol ,nde itshen za eza atshiem. nde suk nde za otshiem l'otib e nde ngena nse vay²⁷.Nde kiende za itshen le log nda abuy dibun e nsansa , ngena nsa obé be, nsok be, otin e nde nda mimien, santu mpiobe be.²⁸Otin emotuwa , ampa wa long awa nso oting nge pa longwa dzung e wa. wur nga long wal nde , e lang nde nga wa.²⁹Nsa wur emotuwa be nge par tun zung nde, kansi poley nde zung mpi pa lang nde, otin palang klitu dibun. ³⁰So kebuy etign e dzung e klitu.³¹<< Nduk za mpa kalim nde evra etaa ti maa nde, kazebah nde onda wal nde, wa pé kakumwa dzung emotuwa>> . ³²Ngena ebuy esumu enim me nte tib itshen la klitu ti la dibun. ³³Nsa wur la wur a long wal nde nse dzunge nde wa,' mpe onkar sak wum yia.

Chapter 6

¹Avan, lemfuk no l' ataa ti amaa a no otin nge lang nkumu. itshen we ebuy nsaz ².Sag taa ti maa yia : "okwa osu ,
³Itshen esthiong eyia konso eke osu, mpi mwegen yia taa.I⁴No ataa , sa pino avan a no nke. kansi , wungno wa la
luzir l'ayel e nkumu.⁵Obang , lemfuk la nkum e boo , zana la luzir ti wmo ,la masong l' etum e no .lemfuk no na
wa otin nga palang no klitu. ⁶Sa dzin no le limfuk, kan mpa nge yen no ankum itshen la dzim wa. kansi lemfuk no
nse wa abang e klitu . kieno l' otum e nsa luzol e nzama . ⁷Zano l'otum e woo le sarsa otung nse ne kielno nkumu .
⁸Yiano itshia konso nga kie wur nkumu ko fre nde wiera ; oza mpik to nkum.⁹Non , ankum , kiano otin ermotuwa
lawa bang no sa yieno wa dzegni.Non yiano wur ngena nkum e wa abuyi mpi yino nde pa za nde mle dzuk . no
yiano nde kimpurbul be.¹⁰La za tsuk no bir l' esthiong e nkum mpi la bir nde . ¹¹Kirno intwab e nzama , itshen le
za bir l'osu er mpukumu on sung .¹²Mbagne e su mpi ele e dzung ton akiel be. kansi e buy okumu ti wa nkumu a
milim , wa nkumu okumu otshu, ti milim ompur le dzuk awa ompur . ¹³Zano la bir e nzama itshen no mungno
mpukum be ntshi obe ngena. l' etshiong kokin zana bir.¹⁴Zano bir. zano mbono , zuk ome long masong ti ome tun
kimpurbul. ¹⁵Kieno a bim ngena bagne nga me zuk no otib e nzama. ¹⁶Ntang kokin zano lja kundim , nga fan atwa
no lewi intwab konso e wur pura.¹⁷Yenno kieso , zano la bir e molim, e buyi otib re nzama. ¹⁸Ti bisam e tin le etin
,sanno nding la nding; ti ngin ngena , sukno bir mpir sanno itshen l'andim.¹⁹Samno mpi itshen lame, itshen
nzama atib ompa nga dibime odum. samno itshen malong nga long me avar wa yia emien oziya ngena leti.
²⁰Ebamur edzé itshen etshuk e nzama. l'otib e nzama katib me kambok ka mbok.²¹Yia no e tshiong e me mpi ekom
e me. tychique, otung e me e mpam , nsomo mpi nsad e nsa e nkum kakab nde etshiong kokin. ²²Me mot shing nde
wa no itshen la etshiong ngena itshen no oyiano etshiong e su, mpi okiyno etum emo.²³Ngem eza lewaa atung e
mpam ,mpi olang ti otung e nzama eza le wano. ²⁴Ma kab eza itshen l'avar nge long yezu - klitu ti otum e nsa.

1 Thessalonians

Chapter 1

¹Paul ,silvain eti timothée le vre e thessalonique eti nzama eti jaso , nkum yezu klitu . sang , nge e nzama eti ngem
e nzama izalaso .²Mbol ikakin so ke pa nzama mercsi sokaking , zuk kayete siong eno fadzuks no le bisam. ³Zuk
so kayna esiong no , pa kap so nzama ngel taaso lawa ekegne , adji enen angra lagno lkegne eno iki kia , iki ,kia
leva yezu klitu nkum eso nswi ngize .⁴Otug nge lang nzama so keyea nda moponne yia. ⁵Isam malong eso iza le
kat i zno - ibwi ko, lotiba be labir mpi, zmpeve so ayiso itino itshin le nuna ikab ino.⁶No mekumno avar nge labaa
wa mpasi lisak nkumu no me yam no, otiba olala nge, me yim , w mpeve nzama . ⁷Itshin la mvur no me kuano
mban avar e marcedoine eti l'achoi ng a me yira .⁸Itshin lewa so otiba e nkumu one me lib be , otin , eti oka, kono
,nge yir le kegne nzama epay , isam laza , so pebw la mefun le tiba. ⁹Wa mimie wame wame nug , emie nge , me
vaso le wano , wame tiba muan , me kaleno loso e nzama wa me miang ilok iwa isam lesadila lizig eti masog e
nzama. ¹⁰Nde akabe ndar mw ing no akung le dzug van nzama nga me nung ewa ebwi yezu nga lima var nki le
nswi ngize

Chapter 2

¹No eyiano no ngaza , atung aza e su nga meza su wa mo mpi ebuy epu be. ²No yiano ,osu su ketiyen dzegne mpi szasu ntshwiahgn le filique . ebu nzama wur e kir so otum , la longno malong nde l'oka ngena la kimbene .
³Malong e su mpi eyiwa e pura be masum be , isu be . ⁴Kansi kotin nge vay so le wa nzama , otin nge pind avar otibe nde , otin nge tib su . su mpi ketib itshen avar wa za osak be , kanzi , malong e nzama asok , nde wur nga pa kiang etum e su.⁵So kepepu otib e su nga za be , otib nge yia no , ata ngin le wil emien e wur be nzama e yen su ,⁶ Ata le ling lokum , le wa no to wa avar inki. su etshuk su osu abim ngena mfum itshen su k'buy antum a klitu.
⁷kansi so eyi su duz nse maa nge won avan nge wur nde ngaza. eyisu kezam ti no , malong . ⁸Nzama be , ti mpi etshwong nge kiang mwigne e no , itshen no ekumno nfum olala itshen la su⁹ . No epe kanno , otung , otshia e suiti dzegn nge yen su . otshu ti mbinkunu su ekiese su etshia , itshen letunu le dzel le ngwa avar.¹⁰Ni oti yenno nzama mpi oti yen ekom e su ngena ti otum e see, ka mbok mpi zuk me kiang su opoyen su ata obe e motuwa be.¹¹ Otin emotuwa , no nga za eyiano otin nga vay su no nse a gaz, ti avan e wa , su awon suno, mpi ape suno bir¹².Su apisu no mban letin le gars otin e van nzama ,nga vi na le onkun e nde mpi le osak nzama¹³Nduk za , ntang kokin sakno pa pi lewa nzama ,ompa nga meza otshiong nzama , nga mezuk no , nga meyirno mpi nse otib e wur be no me zulk no za nse , oting nge lewa nsi nsok otib e nzama. ebuy otib za ngena l' esthia mwana le gengen e no wandim.¹⁴Otung , no ome zano mba e vle nzama ngena le yudée e klitu yezu itshen otung ano nga za wa yiegnno dzengne ;dzegne otin nge yi lewa a yunda . ¹⁵Ebuy wa yunda avar nge nkum yezu; wa ti wa mbikud . ebuy wa yunda avar nge kum su . sa wa le kokin.¹⁶We pung su le long avar inki , itshen wa sa sab otin ngeni wa we tshun obe e wa. nkie e Meze vay oka lewa wa.¹⁷Su eyisu otaa la no le le Lang itshie le dzungu kansi l'otum be su eyisu k'la nza la yen no .¹⁸ Su e vay su ngin leza wa no mbal lambal , me Paul ,mbal ivri kansi wur epwa eyi nde ekang su mbok. ¹⁹Kansi le kagn ngie ngize , to osak su , to elung l'ossu e nkumu yezu l'etshi nga kal nde mpi ebuy no be , to ebuy avar inki ?²⁰Itshen lebok e no nga va su osang osak

Chapter 3

¹Otin ngeni mpil be wkang otum , so eyiso la nza le tshik l' athene. ²So a tshing so no otung so timohée nge fa ki otshia e nzama lalo long otibe klitu so otshin ng so nde itshi la pa bir nda kikesa lele ked ne eno. ³Otin ngele mba ngik nge mve ngena pawu no ekwon le kalawur emotuka mbi be ele otshia ngele laza .⁴Ngeyi so l'oka eno , so eyiso ke long osusu , eyino loso lavong e bangik tshe nge kum lewa no nge ya yiano . ⁵Lekum lekang otum ika , me otshiang me no nde la lalimi mwanieno e lekegne , wono ebwiyi itshin⁶Luana Timothée me kab avar esiong e nsa le kegne eno ti mwan nge langnoti ngefa kanno adjwi ensa, ti obwiy no la nza leyene so. ⁷Itshin laza , atung, liywa e banpik nde osayi eso , no so bir la mwan eno lekegne.⁸Itshi luana ngena , kaya yia oti nge leno kiere ange lewa klitu. ⁹Otin nge kapa so mersi bwin, so kukuk lepa nzama musi la mbok ngena : osak ikokin nga so itshin la no , loso nkumu. ¹⁰Mbi , otshu , so wing so lewa nde ndapi so mbok. la leza la kwang no ika viylaviy ti lekwiy nge me kwom le lekegne eno.¹¹Sang nzama nda mimie tâ so ti nkumu e so yezu wa pang mbok la so leza wano. ¹²Song nkumu akwiy mbal lambal l'etieno ti y avarfafa ikokin olang nge olang ngefa langno no lano gogang nge falang no avar inki ekum olala nga shum olala. ¹³Otin ngeni nde kapa nde mbir l' otum eno itshin no oyino lekwo ipwa l'oso etaa nzama ti nga za nkumu eso yezu liguwa a santu ikokin.

Chapter 4

¹L'enfant ngena athung , so ayapa no bir , lempi so yaling lewano le dzin e nkumu yezu otin nge no omeyiano Itshin laso , lotin nge le gars lelepa nzama osaki; ebwiy nsa itshen no tarto, kieno kadzug kadzug le mata.² No ayiano wa nsik nge mapame lembok e nkumu eso yezu ³Ngena ebwiy luzol e nzama nome kwano disum isam no metun olekie obe ti wankar⁴ . wur kokin lekati eno ayin le bub dzung ende le kwana lekie ipwa,lampi le katie ipwa ,lampi lekati e lukum ensa.⁵ Le Lang be ya ya okwe lenza abim ipwa nsotin nge faki wampagne ngele wapeyia nzama be. ⁶Ata e motuk be alia leki otung ende obe l'eswong ikakin itshen nkumu favayinde nkie le abim ikokin lotin nge me vayiso l'an le tibe masong.⁷Soyia ke nzama evi nde si itshen lekie masum be kansi lekie ipwa.⁸ Ndukza ,wur nga fama ntou akam ngena;ndepsa losa mpam be, me nzama ngapa avar mulim suntu.

⁹Eswong nga kiang la lelang atung no po bwiy no be la mfun wa sonika no lawa , lentang na nzama nde nga wa akalong no la no lelangna nolano. ¹⁰Me ndayen ebwiy nsa la kango ngakie no isthen la watung ngele lekati , atung e Macédoine. me so oyaling , atung no okie no engaling i kango¹¹. So yaling diak le wano la lesing ledzu, no kianogno Kaka eswong eno , lampi kieno ostwa labir ingwa eno , n'se otinn nge makab me. ¹²Kieno abim Itshin notarno lembok emasong , le dzuu otin inki l'avar ngele lelienne elukwikin , itshen no oliano ling emien be.¹³So me Lang be atung , no ozano leti oying n'se avar ngabri ila isam nozano be n'se kotinne avar nge me kwono le pa kotum lakam ngize . ¹⁴Kuzug so omeyil letibi ke yezu akuwa , mpi nde akusumu , otin emwa nzama kakalnde leyi lewa yezu avar ikan so ngeme bri kumosi lande . ¹⁵Kiagno , wayatibi loti be e nkumu keso avar ngele lalusing, so nga dzele okala e nkumu, so pel ka oso be ,avar ngeme brila.¹⁶Ana nkumu nde ngawa kafande le dzuk . nde kaza nde la ozuk mpila otibi e motuk iya nkumu ankier lagnom e nzama lembi l'avar nge mewa lb klitu kazwiyi wa avar oso . ¹⁷Lembiy , so ngele lalu zing nge me sthig , so kazaso oliong ngalimwa eti wa lebfur leka keyen nkumu le ntang otini ngazaso ntangi ikango ti nkumu¹⁸ . Zuk Ano nola no la otibi ngena.

Chapter 5

¹Lere na , lemie nge kiang nsunge leso owa antung , nopolino la mfun be wason -no. ²Isthen n'a imie na yiano nsansa eswi ngaza nkumu, kazawa nse nga mfub otshu nkumu. ³Lere ngena ngatib no<> so bwiy la ngem , eswong kokin eme kum djuu le mbal emotuwa e wa ka zana le dzuk ewa, kazawa tshe eswong pa wur onkar , nsa wur emotuwa nga lur zabe. ⁴No'antung , no po bwiy no be l' otshu nkumu itshen eswi ngeni aza kire n'se ngawumu. ⁵Itshen no bwiy no kokin nse avaan a nsem ti avann ambi othsu nkumu be avann alepis be. ⁶Kela viye nga kamati keza ayel no lale bre n'se avar pa kiza. ⁷Itshen avar nge brere sabre othsu nkumu. ⁸Itshen so bwiy avann e mbi nkumu,so dzib no viy kukumo letwa dzung pre la lu keza nge luana lekegne nda levir la lang atung , keyia so iza mwe en suite ngize va mwe. ⁹Isthen nzama ata sol avar be , lande lelak nki ende eso , nda pon - nde avar itshen mwe . ¹⁰yezu klitu e wunde itshen la so mpil ngena so vey mve, lere ngazan nde ¹¹. Otu ngenu , look mbir, otung à ngena ngatib nda otung ngeni dino akey no la no nse nga fa Kino osi¹²Sa ling lewa no, antung , leyia avar nga kie esthia leti end , lavar nge look no, ti nga long vu no nge le ausulen antung oso ngena lo nkumu. ¹³Se ling lewa no: lak no luzir e nene loso ewa , lag no wa buna Lang no ivrer itshen le tshia ewa , zing no la ngem leti eno. ¹⁴Antung sa woo no , kab -no avar nge zing leti emovang , pano osak lewa avar ngeni , lavar ngena otum bire be , avar nge me kum mpio wa ku tshia, no kансо¹⁵Keb -no , nsa wur emwa be , nga kal obee l' obee , ntang kokin ,ling lebie abim en so leti eno , eti lawa loobin. ¹⁶Zano lasab nsuk kokin . ¹⁷Sam no nzama , lekwan nole liegne.¹⁸ Pino nzama puno nzama e nsu , itshen ebwyi luzol e nzama le wano , le mbok e klitu yezu¹⁹Oba kim-no be mbok e mpese e santu. ²⁰Ba tum no be otiba ngafu ewa nzama . ²¹Kikisa no emie ensa kame pa lewa nzama nsa -nsa, le mbiy no kire za nsa. ²²Tun-no eswing kokin abée . ²³Nzama a nge nga paa avar ngem , nga swino avar a santu , mvé lsung e no, djung e no iza e nha wum, ikwa ipwa tii likal e nkumu e so yezu klitu . ²⁴Wur ngamo vi , yia , a le wur nga tare nsa-nsa le mbok e nzama , nge wur nga kie.²⁵Otung sam itshen laso . ²⁶Pi ontung kokin mbore e nsa. ²⁷Mento wan , le mbok e nkumu onkar ngena vann e nzama kokin . ²⁸Ngi e nkumu yezu klitu iza lewa no.

2 Thessalonians

Chapter 1

¹Pol, sieve ti Timothée , kemie son debun e tesalamike ngele nga bine wa nzama . ²Otum wa ti ngem e nzama taa so te em k'm eso yezu klitu iza lano kokin . ³Atung so fetel ka ka lepa lukum lewa n nzama itshen lano . ike mbwa nsa , itshen lekegne eno itshum olal, mpi alang ewur la wur itshum mpi lotum atung ⁴.Ndukza , pabul so ntu itshen lano levle e nzama . pa tib so otum e kokin mpi, mpi la lekegne eno leti edjugne nge yem no. ⁵Zile kidim kiben e nsamsa e nzama . le nsuk, azano avar -avar lonkum e nzama nge yen no mpasi. ⁶Ile kakwa dzuk nzama ame pa ndal lewa avar nge ya kie ipwa. ⁷No ngele ledjiegne nse so ,zaa no dju, kokin nde ber ngaza yezu klitu nkumu eso ledzuk eti awanzion , la bir e nde. ⁸Leti elub etshia, kakal nde ipwa lavar ngele nzama apeyia be , mpi ngele apeye otib e nkumu eso yezu be.⁹Nzama ka samsa nde mpi la pande wa nde ewa emvia la mvia , ami wa payen diak nkem ti vey onkum e nzama be . ¹⁰Kakiende za ntang kazande lenkem lembok a santu mpi koyen wa lavar kokin yen no nge kie nde.¹¹Isthen laza , eyiso ke sam nshu kokin itshen lewa e sam so kaka , itshen nzama ayir no levi ende . esam so itshen eswong ensa ti e kundim ebir enzam ikuk kokin.¹² Esam Kaka itshen dzen nkumu yezu klitu nkumu eso ikie ende ,loshwong ensa e nzama e nzama ti e nkumu .

Chapter 2

¹Lere ngena sa ling lewa no, antung ,nge tadiil oza e nbumi eso yezu klitu , lola emwa sa nde.² Oba zano be e nga ning le ngin atung lokum be nge , ngena otin le za lewa so . itshen no yire no l'esi i e nsumu nga za nde³Ata wur emwa be nda dzin no ata mpil inki itshen le bere emwa avar wa song le kegne ne, wur ngena l'okwa be wapo sang nde be vann e nzama ba djak- nde wur ngeni. ⁴Wur nde tunu , nge zum , ngena abie otin inki nge vi wa nzama ngena wa laza nde biere ansa evle e nzama , ngena nse nzama.⁵No pe kanno be me nla no eswong nge lere nge yi mano . ⁶Lere ngena na yie wur nga k-no mbok , lotin nge no nga sam su no mbok , lotin ngena nga sam wu no lere nga long nde. ⁷Itshen otshia obee ngena leti le mbok⁸Wur ngene upe ziwa okwan , le bab eswong nkumu yezu klitu badjak nde la mpen nkumu otum ende . nkumu ka fietun nde e mie nge leti be , lebak eswong nga za nde.⁹ oza avar pa djuk awa nga za la esiku otshia e sur epwe la bire le kagne ewa bikam obee.¹⁰ La mpamu Inde , ngena zuza e nga kwa itschen wa olong e song itschen wa very mve¹¹So pe tib otin nabe epu be , itschen otshia be le swe'eswong avar inki abin ngena ipi kang wu be.¹² Se bat wa otin ngeni wa pa pikum ngena le dzin e nkumu yezu klitu . wa bie etshia e wa l'otung e d'un itschen wa vey wa olil itschen la mve ewa¹³Itschen lano antung , o pe lugne no be leki nsu¹⁴ . kozuk wur ape Lang be le yire lobul otiba e nzama itschen le lemduk la ngi e nkumu iso yezu klitu.¹⁵Laza otung , ba long atum be , le mpil nge yia ovey nde nse'e ben ,pane nde malong lotiba , le mbok onkar.¹⁶Lere na , nkumu eso yezu klitu nda ime eti nzama ngena taa so nge long avan , nge pa avan bire e mvia la mvia la olong ende ngize , la mpi e nde. ¹⁷Nkumu e so yezu klitu a kiang no lsobim la djim e nsa

Chapter 3

¹Le lere ngena , samno itshen laso ,isam otibi e nkumu etar ivang mpi evay lukum , lotin nge lewa mpik waso.² Samno lempil ngele solimi le ngwa avar anke la obe, itshen wakokin wabwiy la lekayen be.³ Nkumu obwy kielaka , la masong mpi ayabubu avar loso ewur obe.⁴Kayapa otum lewa nkumu itshen la no, likanso nga kieno , lentang na no kano le bakisa lekie abam ngalakson⁵.Lerena nkumu atwa otum eno lolang e nzama labir e klitu .⁶Ntang ena atung , so kayalak no le dzin e nkumu yezu klitu, so yakaba no itshen non luano pipi be la watum ngele loloo , avar nge me long so⁷ . No nga wa ayiano otin nga kafetele no lekie la lelab mban eso , itshen sa tatar loso no be nse avar me kwan luzir.⁸Ke sa ta la nsobil ewur epu be ;kansi ekieso itschia mbi l'otshu emotuwa avir odeur eno be.⁹ So ta kie za be itshen eyi so nswa par , kansi ekieso sole mban itshen la no, mpi itshen no lab no nge ya kie so.¹⁰Le ntang nge yiso sano , etib sano :<>¹¹ Itshen so me zuk la mugne le kati eno, amwa apelang lekie otchia be. wape kie otchia be, elak wale wa lekar¹².Lavar otin ngena , so kalak wa mpi kapa malong ledzen e nkumu yezu klitu lekie otchia dju mpi lela oli wa ngaza.¹³Kansi , itshen la no , atung liosong na lekie nsa.¹⁴Kazuk wur ape zuk ilak iso leti onkar n'a be, sang no nde , mpi sang abaab no nande tii lensuk nga zuk nde ntshugne¹⁵ . Savey no nde nse mben , kansi kab no nde nsé katung eno.¹⁶Ke nkumu nde nga wa atsuk no otum mpio ler ikokin , mpi labim kokin ; ndaza nda no kokin¹⁷ Me pol nda pa mber me ngaza , nse kotin nge nge kier me lenkan kokin nge sonme.¹⁸Ngiri e nkumu eso yezu klitu eza ti no kokin

1 Timothy

Chapter 1

¹ntume yezu-klitu ;le ntshwa e nzam ngulusi,esutie yezu-klitu mban e ²wa timothée wan me ngamewur me le lukwikilu: lusadisa,ngii ti ngenge fe wa taa nzam ti wa yezu -klitu nkumu e so e za la no! ³me nto kanya malong ngo pime yia mpa nge lim me itshen le kiana macedoine,me tibme yia otshig kle ephese ,itshen yia otshig le tib ti avar inki le kwan le long etshiong e dibun inki. ⁴kwan le za nga bab l'avar a pete ti ndwang avar ngitar k'wung-wung ,otchia ntshia kle tib ,mpi wa p'kie le lukur kil otchia e nzam be.⁵kikume nsik ngena e-de le lang,olange nge fe l'otum e see ,ti ngin e nsa mpi la lukwikil e masong. ⁶amwa wa me tun abin ngena,meying mbok,le tib abime pe mfun. ⁷we long le kum along a nsik, mpi wa pe yia be nge tib wa ti nge yir wa. ⁸so mpi ke tun nsik be , kansi okiela eza ,eza kakwa⁹yia no nba nsi mpi ale isthen le bag avar nkan be ,kansi itshen la ngena ompur,ange kwan le zitisa nsik,angena otum epura ti ansumuki ,nge kwan le sam, mpi angena otshiong e nzam wa peyiabia avar anga wima,angena wa pe yia etshiong be angena pa olzag avar idzi ewa, ti nge pa dzak avar.¹⁰wanduma,ampay nsang ,anga wima,angambam,angelia lusilu eluvu, ti etshiong nge pe mbok. ¹¹otin emotuwa malong e nkembo e nzam nga kiese ,malong nge mpi wa me.¹²mente pa maton le waa wur nge mpi kikesa ,wa yezu klistu ngulusi e su ,ngameye otin nge tar me kakwa. ¹³itshen nga me intshuk nde me l'otchia o nzam ;me wur nge yi etang,wur nge bangik,nge tungisa wur ibir ibir.kansi wa me nzuk ngi,itshen otshiong nge kie me eyime mpe yia be;le kwan le zuwa ; ¹⁴mpi ma mbote e nkum e su emesun,ti otum,ti nza le sadisa ngena le waa nde yezu klitu.¹⁵ngena otib e kieleka mpie me kuk wa vay za okin e za;yezu e zende le boo itshin le gulusa avar a masum ;nge gen e wa osu me .¹⁶kansi wa me nzuk ngi ,itshin lewaa me wur osu yezu klitu a me za l'otum le dzil mingi;itshin me l'osadil nde nse mban avar nge yir owu luzing eb mvia la nvia pafawa wa nde. ¹⁷le wa ankumu apang ,ngena apwa be,wa po yen be , okom k'nzam nga vay lakum ti nkem mvia la nvia amen!¹⁸18 nsik ngo pa me yia timothée ,van me ;l'otin nge bik wa l'otshiong nge tadil yia ;itshen la za ,mbagin nga wa yia de mbong e sa ,le wu lukwikilu e yia ti mambaza e sa¹⁹ . mabansa ngena , avar amwang me fam za ntu.le kiang lukwikilu ewa me dzia le vay. ²⁰Ns'e imeneya nda alezande mapi mewa le ngwa iwur ipwa itshen wa tib ,be eswiong obee itshen la nzama.

Chapter 2

¹me nto wa'na emien osusu ,e le le kie bisam iwana ;le wigna,lepa maton;ngena e kiang wur konson ²;itshen l'ankun ,itshen l' avar nge me piwa kiyek ,itshen so k'kie lunzing nsa mpi edzu,l'otume nsati masong ³.ele nsa mpi woo l'osu e nzam ,ngulusi e so ⁴,nge lang avar konso wa vuk mpi wa yia⁵kansi nzama ale k'emotuwa ;mpi wur k' emotuwa l'iywa e nzama ti avar ,yezu klitu wur, ⁶nge ta mbik mve-ende itshen l'avar kokin .ngeni ebuy ndol nge kiende le mpang ende , ⁷itshen étshuk nde wa me wur nge long malong mpi wur nga tshing nde , mente tib nsinsonk ,me mpi nte dzim be;movar odzur le long ampagna le pung otum ti leza masong.⁸me nte lang wa sa l'eka ikokin ;wa sang ngwa epebin ,okene ,langin iwa epwa, ⁹me nte lang ankar wa lwar alama lempil ensa,lotin ewoo, wape zabe langi,abim awolo, ¹⁰kansi wa bab l'etshia ewoo,otin nge kuwa l'ankar ngekie ankar ngena wa bwiyi ansar a nzama .¹¹onkar alab malong dzwu;alemfuk lawum nde, ¹²me mpe pa mbok be lewa onkar le long ,to le veye kiyek le dzuk e mpam ;ndazaa dzwu.¹³itshen wur osuso nge kiewa eyiwa adam,le mbyi eva, ¹⁴eyiwa adam be nge kie ipwa, ¹⁵ele onkar nge motwa lembook ipwa nda me vaa ,avann ,nda me koum nsa

Chapter 3

¹otib ngena ale nsunsok :zuk wur elang le vir odzur e insulu ngang e nzama,nde ameson otshia e nsal. ²insulu a ngang e nzama abuyi wur epe obe,aza nda wal emotuwa,----- mbon,ontar e ngapung ,osayi; bir le long. ³nde apepa zung le va be ,to be mbangna ,ngena ti-----,nge pe fufulu;ngena ape tshuk a bim avar onene be.⁴a kiang evle e nde nga za nsansa ,avan e nde ,kalang nde wa otin le lemfuk ti leza mansong e kieleka; ⁵zuk wur ape kug be loyal evle e nde nga wa,otin nge nga vir nde odzur evle e nzama ?⁶efan ap za be wur nga me tshim otum sesep ,zuk be nda akakum loben satan ozonga nde. ⁷Avar a lian wo yende la kimbang e nsa ,itshen nde apeza ntshiang be mpi ape kwa be l'ilung omsung.⁸Adiakamo be mpi wa fetele leza avar e kieleka, otoha la -----l'iyru e vana ⁹,La mabanza e nsa nge wum otshia e nzam. ¹⁰Osu wa yie wana ,le mbiywa kie e t' mu ;zuk avar wa ti ye le wa wa ipwa be.¹¹Nkar atshin emotuwa ,leza kakwa-kakwa,a pe nab be,¹²Wadiakono waza k'la wal emotuwa ,mpi waka avan wa mbok nsasa ti mvli wa nga za ¹³;Itshien awa nga pa lungsa e tumu ewa pa kumwa lo oluwange lukum ,mpi kivuvu ewa l' otum ebuy le wa yezu klitu .¹⁴Me nto sonyia ankan ngena itschen ,me nte suk otim l' ozokiang yia sesep na. ¹⁵Kansi zuk m, okie etang ,me nte lang yia ngee nga zing yia l'eknwuk ,otin emotuwa l'evle e nzama;dibun e nzama nga luzing,yia ofwetele leza itaga e za nge kir nsansa¹⁶Nsinsonk ,wuke e malong e lukwikil nge paza de e nen:klitu a me zemo nika la dzung e wur le wa su.mpeve -santu ekabnde masong e nde awanzion oyenwa nde le nkem.lesang e nde epaywa lewa ampagni boo okin ewa wa lukwikil nde nzama atosang le nkem e zuk.

Chapter 4

¹Mpeve e nzama etib za pweloe : le nsu e nsu ,avar a mwa kasangwa lukwikil itshen le bina l'angin ampeve itshu ti malong nge yim wa santan. ²Wa ka shiywa dzung le waa avar ishu, nga meying mbog. ipwa ewa pamonikawa l' otum ewa nse kidin nga mener wa le dzung ti kibene e tshia. ³Wa kapura avar be ta avar.katungwa olole nge gang nzama itshen wa mung avar anga pa kwikil ,anga payia etsdhiong nsinsok wa papawa moton lewa nzama ompa pa lewa ⁴.Itsen abim konso nge gang nzama ,ele nsa .wa efanwa fam emien emo tuwa ntu be zuk we pa moton le wa nzama empa nge pa lawa za; ⁵Itshen otib e nzamati bifam e satisa za . ⁶Long etshiong ngena lewa atung a klitu ane kaza yia musad . e msa e klitu yezu , li y avar otib e lukwikil ti malong e nsa nso otin nge vay yia ⁷.Sang bingan ti etitib. ⁸Kie mambote , itshen ngasisi e dzung mpi ebuy mfun mingi be l'abin konso ;nga mo pawa elaka itshen la luzing e ntang ngena ti e nsu ngi ise.⁹Otshing ngena efan wa tshuk za otum ,wa fan le yam za l' otume npio . ¹⁰So kekie bir ,mpi kelwa,itshen so ke suk otume su lewa nzama nge zing ;nga pa sab avar kenso ,otshuna avar nga par kwikil .¹¹Ngena ebuyi esthiong nge fretete yia le wing ti le long . ¹²Nza wur emotuwa be ap zwa aliong e yia twa ,kansi za mban le lefnfuk ,l'otib ,le ekom,le nsadisa ,l'otum ipwa. ¹³Ti nso mpa nga za me ,suk bir le tang ;le wana ,le long ¹⁴Sa bung makab ngena lewa yia ,ngo piwa l' otib ti l'otshu ngwa e mbal ansulu l'otia. ¹⁵Yia kipé ethiong ngena ,pa dzung e yia okin la za ,itshen etshia eyia kense etshe osu. ¹⁶Keb yia mimien ti le malong e yia ,tshuk bir le esthiong ngena ,itshen,zuk amekie za ,yia kasab yia ,yia mimien mpi yia kasab yia kasab yia avar ngo zuk yia.

Chapter 5

1

²Wankar nga me kum ansulu nsenama , angena asek nsek nsenkenion enkar ,ti otum e seke.³Sak onkar me wila awum ngena we yen dzenia ⁴.Zuk on ker nga mewil wum abuy ti avan, to ankan,wa za tum e nsa le kati idzi e wa ,mpi wa kal maawa nsa nga kiel nde wa , mbosa kazawa nsa itshen la nzama .⁵Onkar me wil wum, mpi e zing ndi imien ,e tshuk e nde lewa nzama mpi e tshuk bir otshu ti mbienkum le iwun ti bisam. ⁶Kansi nga lab kiese a buy nga wa ata nde zing .⁷Long no wa esthiong ngena itshen wa pe za l' obe emotuwa be . ⁸Zuk wur ape kipe atung ande be, nsunsun idzi e nden ,a me bung otum ,mpi ame lung wur epwa .⁹Onkar nga tangwa kiben am wil wum emotuwa ¹⁰.Akie esthia ensa, a bokol avan, a yam avar, a fug nku a santu, a sa tisa avar ngena le mpasi ; le kie esthiong e nsa etin le tin .¹¹Kansi pung asik ankar nga me wil awum otb e wa amolim nde le mbok e klitu ,we lang le ta iva,¹²Mpi wa me yir mbu letun le wam lusil e wa osu . ¹³La za, le kwana osthia le kie ,watar evle l' eyle ,mpi itshen wa me kwan otshio be, kansi itshen lewur mbo mpi le shwe le esthiong avar , l' odurm sang akab .¹⁴Me nte long asek wa ate avar , wa ave avan ; wa kengel mvle ewa; wa song le pawa mben awa mbok le tib e tib . ¹⁵Kansi amuwa wa me ying mbok itshen le lab satana . ¹⁶Zuk andim ampam to ankar ,abuyi ti anga mewil a wum nda sadisa wa ,mpi dibum a sang ale le vir ofdzur , itshen nda vir odzur ankar ngana ekagn inki be.¹⁷Ansulu nge twa otshia nsa wa vay lukum mbal ipé, nsunsun ange kab esthiong e nzama ti ange long za . ¹⁸Kansi bison etib , yia mpi katzsay yia ngom isthen am la mbun be. mpi wur osthia kanson abuy nda wiera nde.¹⁹Osa fum insulu e dibun, nsa eza la ntema ipé to isar . ²⁰Anga pakie obe; pa pi ndol l'osun avar konso, itshen a mwa wa za la woma²¹Me nto wan yia l' esu e nzama ;l'osu e yezu-klitu ,ti l' osu awandzio, lekie abim ngena l' ayel , mpé s' akie itshen le sag wur . ²²Sa zab ngwa ivang l' otia e vur ,mpi sa swe le masuon e wur inki; yia mimien wum otum e yia tshiam.²³Lab ke le na okom k' vay kansi sadil ndam e van itshi itshen la nsob eyia mpi le bim oliegne . ²⁴Masum a var amuwa mpi ebuy nga ziy be; ata pang ato zonzawa be ,kansi le wa avar amuwa ,ka ze yia wa nzama Otin emtuwa , etshia ewo e mouka, ipwa esthig nga ziy.²⁵Itshen adzwia nsaa some yeza avar ngele letibe kaza wa ngadziba.

Chapter 6

¹Avar ngena ampik wa sak ankumu a wa ,itshen dzin nzama ti dibun e pe bia be. ²Avar nge kie otshia lewa ondin a sang la tichi wa itshen wa abuy atung ampam. kansi wa kel otshia ansuna otshia andim ti atung nga menab wawa itshen la kuel nsa. bong esthiong mpi kabwa za.³Zuk wur emotuwa e long malong e luvu ; kansi alim l' etib epe obe e nkum e su yezu- klitu tin dibun ngena ⁴Nd'ameyur la lulene ,ape yia emien be , nda ale la nkang le yul etshiong nge kwan ti nge bin inteya, nza abim avar pa fuwa la nga ,enteya ,mbam esthiong ,le vay wur rgin epura ⁵;Masolo empampam avar nga me ying mbok ,wa mekwan masong ,mpi le yindil wom nam e nsa.⁶Ebuy mabisi e nen nge fa le otum e nsa ti e ngem . ⁷Kansi le boo ngena su ketiyi a ta emien emotuwa be;mbel emuwa su kopotwa nsa emien be. ⁸Zuk k'le ti oli mpi ti ilam ,kakuwa la su.⁹Kansi avar nge ling levwama ,we kwa le masum, l'ilung, ti ivri e kiese ngena nfun eza be mpi nge ban avar le mpasiti le ying mbok . ¹⁰Kansi ivuma e kra pa binwa dzegna ;avar amwa nge va za wa meying mbok, wa me kum otaha la lukwikil, mekum wa mimien le kana etshiong e mpamba.¹¹Itshen la yia wur e nzam ,luru ngena ,masong, ¹²Lwa ita e woho e lukwikil ,kir luzing e mwa la mvia, wa yia ithen la za , mpi ithen la za ndug me suk yia nfugun e nsa l' asu a ntemwen alala.¹³L'osu e nzama nga papaa mwigni le wa abim kokin .Ti l'osu e yesu-klitu ngame lag mban l'otibe e nde l'osu e pilato ,me ntob yia . ¹⁴Le wum le mwungn eyia okwan ngo piwati leza otum sée, nge kwan nzo tib ikal e nkumu eso yesu klitu .¹⁵Kumonika ngeni , wur mu osak mpi nkumu ebir ,nkumu e wa nkumu ,kayiengne nde za le ntang nga lang nde. ¹⁶Nde abwiy ke nde wur nga kwan lewa ,nde nge zing le yie ngena epe sia be ngena nsa wur emotuwa ameyento afan ayen ,nda va lukum ,bir mvia la mvia emesia.¹⁷Itshen avar ngena lo ovil le boo ngena ,sang no le le sang no apaba, sang no le tshuk otum le ovil nga kwan le ka osu ,kansi otum lewa nzama nge fa pa so emien kango olala itshen so kezuk osak. ¹⁸Kab no wa le kie nsa leza l'ovil l'etshie ewo, leza avar nsa,la ti avar. ¹⁹Avar ka yiewa l'ovil ebir ngena l'itshen e mwings ngi ze,itshen leva mwings otshok .²⁰Kiang tmothé nga fe lang me ,vum nsa ovil nga mopawa yia -sang ezuk epu epu ti kimpurbul l'etshiong ngena yia op yia be. ²¹Suk no bir,amwan me si otum ,nsarsa e nzama eza la yia.

2 Timothy

Chapter 1

¹Me pole ntum e yezu ,la luzol e nzama ,itshen l'elak nsang e huzing nge fewa yezu klitu . ²Itshen la Timothée van nga pa lang me :bir ,ngi ti ngem nge fewa ta nzama ti wa yezu -klitu ngulusi e su eza lewa yia .³Me nte pa moton lewa nzama nge sadil ansul a me mpi nge sadil me ti otum e nsa . ndux za, nsu kokin me nton sug yia le bisa ⁴. Me nteka mpasi e yia impi nza l'oyen yia itshen otum e me ekiy. ⁵Me nte yia kundim e yia ,tukanka yia onkar luza ,ti ma yia enise . me nte yia ,mpi obuy otin emozura .⁶Me nton kab yia le sadil onsuma ikab ngo pi nzama. ti nge va yia ompa ngo sukwa ngwa. ⁷Nzama a ti suk lewa su molim e wom be;kansi molim e bir ,e boling ti e luzir.⁸Sa zuk nshwa ng le tib mambor e nzama, kie bir le long malong e nzama. ⁹Ebuy nzama wur nge gulusa su, ebuy nde wur nge vi su ; evi ensa. Nzama mpi e fre mambote e su be ,kansi ele mabongisi ti musadisa e nde .tuk mutuk mabab ikonso epi nde lewa yezu; itshen le ze pa su . ¹⁰Kansi muwa na ngena mambote e nzama e memonika l'ozza e ngulusi e su yezu -klitu. Le malong e nde , yezu a mesuk sa ewa, mpi a me yi lizing e mvia la mvia . ¹¹Itshen l'otib e nzama, wa mesug me wur nge wur evii; wur ngeyi malong, wur ngalong malong .¹² Nduk za,mo yir le vir kulunsi ,mpo zuk ntshagn be itshen me nte yia wur nge kwikil me . nde e nguma wera otshia nga mo keleme . ¹³Za la lukwikil ti boling ,nse beau klitu ngena mbandu e wuo nge fa lab me .¹⁴ La nsadisa e mpeve santu vum nsik e nzama.¹⁵Avar konso asie wa pe ndang me be mdandd puygelle ti hemogéne . ¹⁶Kansi mzama a bolut famil e anesiphore ;itshen nde wur nge mpa ndongin mbal la mbal mpi a ti ndur be ompa nge yime la olok . ¹⁷Ompa nge yinde le roman ,e kiende bir le nding me mpi me tansu . ¹⁸Nzama kibeni ozug nde ngii l'otin nge nsadisa nde me l'efele.

Chapter 2

¹Van me, la nsadisa e nzama zala kikesa . ²Mampasi e me ,kab andim ,onge long malong .³Yia soda e kieleka yezu ,yira mbangik bonso me. ⁴Soda nge long nkum e nde a poza la nza e luzing be ⁵.Nsa wur emotuwa be nga fan anung ita zu ati zitisa nsik ita be .b wur ngena bir l'ivr,ale wur osu ⁶Wur ngena bir l'ivr,ale wur osu le mowa abim abim nge kun nde. ⁷Yindila nsa otib en me, nzama a kosadisa la yia le yia za.⁸Eyia yezu -klitu ,nkal e David ;nge futum muka le bafwa ,nsé otin nge long me, ⁹Nte mi okama itshen ,la nde ,wa me bame esiena bonso wur nge dzak avar. ¹⁰Kansi otin e nzama wur apo hamza kabre be. nduk za me mvir ondin itshen wa mpi wava legulusu ngena le waa klitu yezu nda nkembo amvia la mvia.¹¹NSinsok:zuk du k'wi itshen la klitu su. ¹²kazing su sa nde oka emotuwa, zuk su kirin nde ndi impi ka tun nde su. ¹³Zuk su mpi k'le nga bab be, kansi nde ale nga bab nda su. Itshen nde ngawa a fan akabisa litey, litey be»¹⁴Ful la kabwa e tshewing ngena konso. kabwa,nsa mfunbe le bin a sia itshen e sug dzen e nzama.edam e ni patwawa avar nga zun g za le masum. ¹⁵Kie bir monita wur e nsa le viy e nzama ;mse wur oshia ngena ap zuk ntshwang be, le sang e nde kokine buymasong .¹⁶sangno masolo e mpampa ,nga fan kabisa wur ti nzama ¹⁷Otib e wa ele nse wur a monug mpura.bonso hymenee ti phileté ¹⁸;Avar ngena wa p long masong be ,pa yin dulwa nse lutumukue mesalama ; we bebis a lukwikil avar inki.¹⁹Kansi itaga nge sug nzama e kir bir. Li ita za ebuy ti onkan e nga son: «nzama e yia avar a nde», mpi wur konso nge yia nzama, a fwetel le song ipura .>> ²⁰Levra a e mvwa eyiwa e boo; ekopal; imwa pas sadil wa le fere, nsi i nsi inki. ²¹Wur nga metun ipwa; kosadilwa, kosakwo bonso ilong ental. Ngena mfun itshen la etshia, ewo konso.²²Sang ekiki a ngavan ,la mbok ekieleka ,lukwikil, e nge tu avar nge za wa nzama ti otum e nsa ²³. Sang yui etshwong e mpampam ,o son ,itshen kapa binwa atshia²⁴nsadi e nzama a fan atshia atshia be ,kansi abuy nge Lang avar i konso ;a long wa , otum yatoo. ²⁵Kazam nde odzu mda avar ngo tun nde ;nzama katshim nde etum ewa mpi sa yia mbok e kieleka.²⁶ wafan wa kium ayel ontshunu mpi sa limite la alung ongsung ;nge yiwa nga bina itshen wa kie etshiong nge Lang nde.

Chapter 3

¹Yia ;le nsu e nsuk kozawa ntang e mpasé ².Itshin avar kazawa mwaya ;wume kraa; kumonika ,ka anga,la mbam war tshionge; kulenfuk be la taa ti mar ,kaying wa mambote avar;otum epwa ³.Boling be nku;song-song;api bang be ;elulwa ,ikwara ⁴.Avweza atung ,otia bir ,ap kan atung be;katun wa nzam itshin la kiese e boo,⁵Kamonika wa nse osantu kansi muna wa p' yia bir e nzam be .Sang sa za yia ya avar ngeni. ⁶Ampam mwa we bung adzi avar ;le vay ankar ava ngena mubulu.Ankar ngena we lang masum, ti kiese e boo ⁷.We zuk otib e nzam kansi wa p'tshiam be.⁸Mban jeannes ti jambrés etun wa etshiong e moize ;nso otin ngena malong e luvun etun e masong .ngin avar ngeni e le ngawa mpi wa nsa lukwikil be. ⁹Nduk za wa po kien osu be ;wa buy an ngo mpara.¹⁰Nkasi yia omelab nsansa malong e me ,ekom e me ,ngin e me ,lukwikil e me ;mulende e me ,boling e me ,otum le kung e me .

¹¹Mbanik ti mpasi nga me yen me ,etshiong nge ngila l'antioche, l'ikone ti le lystre.Moyen mbangik kans nzam e nsab ntang konso. ¹²War konso nge a klitu e nsa nsa ;kayen wa mbangik . ¹³Kansi avar e pwa ti avar e masum ka vay wa avar e nsa . Ka dzim wa atung .Wa nga za wa me ying mbok .¹⁴Kansé yia ful le kie etshiong nge me longuk yia ti nga me kwikil yia.Ye yia long e yia. ¹⁵Yia eyia: bangn oliang oliang oyia ,oti kwikil l'otib e nzam .Nga fan okumisa yia ayel itshin moyo e yia eguluka le nsadisa e yesu -klitu.¹⁶Masonama -masantu pafuwa wa nzama,mfun e za ele le long ,le songsa,le za masong . ¹⁷itshin ondime a za nga puk,nga kuk le kiel nzam e nsa.

Chapter 4

¹L'osu e nzam ti e yesu me ntapano nsik e bir ,nga zonza avar ngena la mugne ti ngawa ; itshin l'oza e nde ti l'ok'm e nde . ²Long malong ,za nga yilama ntang konso; ata avar wa yira to wa tun; alakikesa ti otum mpio le ful le long. ³Atandel avar po long be le zuk otib e nzam .Kansi wa ,kakiewa ya konso nge long otum e wa.Kakang wa ati awa . ⁴Wa ka ngagwa ati awa le zug etshiong e masong ,kansi kalangwa le zug katazam aluvun. ⁵kansi yia ,za ayel l'etshion kanson;zuk mpasi ebuy kang otum ;ful de long malong e nzam;lungisa nsansa otshia ngeni.⁶Itshin la me ,mokudipesa okn e me .kansi ana ewa e me emekum fifi . ⁷memalwa ita e nsa .mo kum le nzuk otshia e me ; mo wum kundime e me. ⁸otsok me mo nung masum .Nkumu ngena ntiagne e masong kampa nde elung l'etshi za .Elung mpi kampa ke me ma mimien be,kansi ti avar ikonso nge pung nsansa oza e nde .⁹Kie tsha tsha le ngie me .¹⁰Demas a me ndur me; itshin la kiese ebo me kiene thessalonique.Crescens amekien galatие ,tite mpi a mekien dalmatие.¹¹Ke luka okam nga me tshig me.Yia zak yia marko,itshin nda abuy nfun l'otshia e nzam . ¹²M'otum thychique ephese . ¹³Nga za yia ongi kazak nge tshiy me le troas le wa carpus ,zayi za ti enkan;ti parchemins e p'tshig be.¹⁴Alexandre,ongwa;enkie nde me ipwa ,nzam ko fri de le kiteso e mambote e nde. ¹⁵Keb la nde ,itshin nd'ap lang le zuk otib e su be. ¹⁶Le malong e me osusu nsa wur emotuwa nge ngiag be ,kansi avar koking e mpawu me.Wa sang le yindula diaka ipwa ngeni.¹⁷E buy nzam wur nge nsadisa ,nge mpi bir le long malong e nde ,mpi ampagnia konso wa zuk za.Mpi me mopwe l'odum e mfe . ¹⁸Nzam ka ndolul nde l'etshia epwa konso nge kieme ;mpi kansadisa nde me le shwie l'onkum e zuk .nda vay lukum e mvia la mvia ! amen!¹⁹Pa priska ti akilasi mbor, ti idzi onesifore . ²⁰erastre a me tshig le corinto,mpi mo tshiy trophime la nkang le milet . ²¹Kie bir le ampa nge na owa epang aza be.Ebilis,pidens,linis,clodia,ti wa atung e me konso empom wa mo tshign yia mbor. ²²nzam aza le molim eyia;mpi nde a sadisa no!

Titus

Chapter 1

¹Me Polo, nsar e Nzama, ntumwa e Klitu itsen la lukwikil e Nzama eti oyia e nde, la masong nge pande avan la mawa.² itsen la lukwikil, lo yia ende eti la kandim e mvia la mvia e Nzama nge lay nde Bagna le ntang e letan, la lusing e letan. ³Le nsang nge lombam nde kaba eshuong obuk e malong ngena nge mpande. Elo mbam me nza laza. Otin nge lomban nsik e Nzama wur nge tanina avar.⁴Le wa Tito van me ensa leti e kondim nge mvij nde avar, sang no bir, mawa mpi ngem ngo pande nge fa le wa Nzama ta so, eti le bire e Klitu ngulusi eso. ⁵Mo swiy me yir le Klitu itsen yia opung eshuong ndena itsia, mpi ope mbangik be ansura le wa la wa, yia olab le mpil e nsik e me.⁶Ansuru e dibun fetel le ya wur ngena apa kie esthuong ipwa be, nda ya lonkar e motuwa, avan a nde wa yia Nzama, wa pe zaban be le kinduma, le mavang be.⁷ E lombam le wa ansura a dibun, avar nga pa kiang evre enzama, wa pe za la mbam be, lulen be, a pe zuk nki be, a pe na van be, wur ngena a pe sia e ntey be, wur ngena, oling ekrabe be le mpil e luvun.⁸Itsen nda za wur nge la luzol ensa, nge yama avar.⁹ Ansura a dibun wa fetel le kandama lotiba enzama ensa otin nge langno wa, lembey, wa kuk le pa kikesa la var emwo, la malong insa eti leyia avar nge tuna.¹⁰Kansi avar olala, wa la kudim ndam, e nga Bendan itsen la var nge djima mpi, avar pu yen wa le mbuk ipwa.¹¹ Mfum a la kira, wa malong nge long wa, a pe be itsen la mambor enswegen ngena e familia wa eza le mavang.¹²Emuna leti ewa a le wur ngena la wagna nde me tib nde "Klitu a le nga luvun, wur obe, wur e mpasi bonso niam a nga okar".¹³ Etsueng nge kab nde nge a le masong itsen la ya, yia lezala nki ivre pala mfum be, zano la kundim, la osak, bin no le wa nzama, lotum e mpeve.¹⁴Noa mpung lale mbina be, le wa nsang e mpam-mpam a yuda, eti wa nsik avar nge nde bebisita etshuong ema song,¹⁵Itsen la war letum e se, etshuong kango es, kansi e mie be ngena se itsen la wa nge bebisita, la mpagna nge avar engena pe kuk, be la ayel awa, la ngin insa nge bebisita wa.¹⁶Wa la nza le yia nzama, kansi le esthuong ewa e pe len be wa yia Nzama.

Chapter 2

¹Itsen la yia, tiba nsansa, long avar mbuy ngena lempil nge winia nsik. ² Long ansur avar, ngena leti dibun, wa fetel be, le saba ondu, itsen leshuong nge kie wa, wa yal, wa za la lukwikil ebir, le long wa-la-wa.³Otin emotuwa, la ansur ankare, wa za la nsingil ensa, bonso wa nsar enzama, wa pe len, leza ekekekap be, wa pe zube mpik evan be, wa long eshuong enzama ensa. ⁴ Itsen le long ewiy ankare wa eti avan awa. ⁵Wa lak le kana lotun ensa, mema kang familia ewa,leya la lizing, le lab nsik a wum-wa itsen otiba enzama a paza be embam.⁶Pana osak le wa avar na mpam, wa lak ndin insa le yindul. ⁷ Yie, yie imie leshuong eyie pamban, leshuong ensa, le malong insia, pa mban le ngavan, ntang nge long yia, lang lizing mpi lukum. ⁸ Eshuong eyia insa, eschuong eyia epe za obe-obe, itsen wur nge tun otiba enzama, ava lanswegne, nge pe za ata lipwa be letiba nda so.⁹Pano osak le wa ampik ano, wa lap nsansa nsik a mbou ma ewa lokuk insa, lempil ngena wa pe kakul be otiba ankum'a ewa. ¹⁰ Wa pe len be lekie wunu be, wa lak kaka eshuong ensa la ngay, itsen lepa lukum enzama ngena ngulusi eso.¹¹Itsen la mambor enzama, baniang mabor ende itsen lavar kango, ngo sang nzama. ¹²Eshuong enzama e long avar le sang biese ebo, so za avar nge kan, so za avar a nsa, leza la ngin insa,leza nsa, ti le bina bir le wa nzama mvia-la-mvia. ¹³Ntang nge del'so la le vay otiba enzama nge kiaa avar otum eswi nga yen so lukum enzama eso e nen ti e ngulusi eso.¹⁴Yezu Klitu awil nde avar itsen so pwe le mambi kango, mpi seke za la lizing ensa, itsen nda nda za wur nge kie otshia ensa.Tiba eshuong ngena losak, kie abim ngena wur opo mveza yia be.

Chapter 3

¹Kab'wa, wa lemfuka la antwadisi ti wa nkumu, wa lemfuka, wa kie abim e saa. ²Kab wa, wa pe'nal wur be, Asia be, wa keb lavar inki, wa aza la kukulumusa le osu avar ngeni. ³Mbe su mpi, eyi su osu, mfun be, kulemfuk be. Aying su mbok ye ke kie ob'e otin kango. Ke me zing li ipwa ti e'lelang. Nsa wur emotuwa ngeyi a yera su eywa be, su la su, ku yokana be. ⁴Ke ompa, nga me monika mambote e Nzam, ngulusi esu ti otin nge lang nde avar. Nde a me gulusa su mpi itsen so keti kie otsia ensa be, kansi ke itsen ngeyi ende. ⁵Nde am'gulusa su le mbotik nge kal wur igavan mpi molim mosantu edzang. ⁶Le nsadisa e kum esu Yezu-Klitu, ta Nzzam me pi so mpeve santo lempil olala. ⁷Nde ekie nde za itsen la nsadisa ende so ke kum avar nge lang nde mvia-la-mvia. ⁸Su otum le esang ngena, lo otib eyia me te lang yia otsuk otum itsen wur nga yira Nzam a kie abim asa losu avar. A bim ngena ele nsa ye mpi mfum itsen la wur konso. ⁹Sa suk ntem ozob, sa ti tib a dzen avan, sa si sia eteya, kimben itsen la nsik e Nzama be e na eshuong e nsa ti mfumu. ¹⁰Lim loka ngena wa wur nge suk nkabwana, zik ometib yia nde mbal emotuwa mbal ipe. ¹¹Wur otin ngena a me ta oying, nde ekie masum nde ngaza eswere zung ende lo lok. ¹²Opa ngo shign me Artemasi to Tisike, kie bir ozon ndaba le Nicopoli, kasang yia ekien i ozo ngiena muna lazam lo owa. ¹³Oshing Zenasi wu nge yia nsik ti Apolosi, wa pe kwan be. ¹⁴Avar asur wa longuk lekie abim ensa itsen wa ve'mfum. A nge na mawa, wo tsing mbar- pa nga palang so lo otum mbor. Ewua e Nzama eza le wa no kango.

Philemon

Chapter 1

¹Polo wur ngena lo lok, insen ensuk Klistu Yezu, ti Timote. Ewur eso Filemo. ²Afia otung eso okar. Archipu otung eso lembaya, evrenzama tievreya. ³Nzama ansuk ewa, ngem eta nzama ti mfumu Yezu Klistu eza lewano. ⁴Me tempa merci le wanzama sikokin, nto nkan mingi le bisam eme. ⁵Wa mokab luton eti lukwikil eya le mfumu Yezu ti adim kango. ⁶Me nteling lukwikil eya eza nsa, itsen leswongeso ikokin eza mpi nsa ledzen Klistu. ⁷Mendezuk osak itsen lotsia nge me kiya emetshim avar etum. ⁸Ata me mbwi la kikesa lekati Yezu lolak ya otsia efan ekiya, ⁹kansi me ndaling le wayia Filemo itsen la van eme elukwikil Onezim nge me wur me leti inkul. ¹⁰Me Polo insulu wur, me mbwi lo lok itsen la Klistu Yezu. ¹¹Ozuk eyinde mfun be sam layia, nwana ngena nda mekum mfun sam layia mpi sam lame. ¹²Motsegne ya wayia nde ngele ewur eme otum. ¹³Me nte lang lowum nde loka ngele me, itsen nda ka kuknde le nsadisa me le tang nge na me le inkul, itsen lotiba enzama. ¹⁴Me nke lang'be, lekie emie na yia ope lang'be, me mpe lang be yo mpusa labir kansi yo ki, la luzol eya. ¹⁵Ye yia ozuk yia ku kabwana yia Onezim, le tang eme tuwo itsen yia kazayia nde mvia la mvia. ¹⁶Sang avev diaka Onezim nse mpik, vey nde loka ewur, nso otung'eya. Kansi yia yo lang nde nga ndeng me le kimuntu ti le kimuklitu. ¹⁷Kozuk yo mvey nse ewur eyia, kie wa mpi le wande. ¹⁸Iyi wuo, iyi ipwa ngo kiende, tsuk wa lento'eme. ¹⁹Me Polo, me meyir lale freza, lonkan'eme, me mpe mbuyi lamfun lokaan ke ya mpi yo mpame luzing eya. ²⁰Mbwa, otung mpam, onsarsa, o mpa ngem ledzen e nk'mu klistu. ²¹Itsen la kulemfuka eyia moson yia onkan nge na. nteyia nsansa, kakie yia nga lang ewang nga me son me. ²²Ompung oka le bra, itsen me motil ekagnia, ta nzam okazuk bisam e no, nde kankal nde me lo oka nge na no. ²³Epafra ewur eme endu lo olok itsen la Klit u Yezu a motshing mbor. ²⁴Otin emotwa Marko, Aristaka, Danasi ti Luka iwur eme lo otsia e nzam wa motshing mpi mbor. ²⁵Sang ewua e nkum esu Yezu Klistu eza le wa no. Amen.

James

Chapter 1

¹Yakob, nsadi e Nzama mpi e nk'umu Yezu Klit u, apa mbor, lewa a familia djum lipe nge ta opeya. ²Atung a me, o zuk mpasi amo zil no, za no ke losak itsen laza. ³No yiano ke ntang nge sadil no kundim e no, za apano bir. ⁴Kang no otum, itsen ka zano nsa mpi nse no pe kwano nse eme be. ⁵Kansi, kozuk wur emwa leti eno ale lamfun e wagna, nda ling wa lewa Nzama, wur nge pa lotum emwa, mpi Nzama kokal nde za. ⁶Kansi nda pa la kundim, nkatu le yima-yima. itsen wur nge yima-yima ale nse iful ivey, mer, nge nik la wula mpi nge ya tshim ko kamwa. ⁷Itsen wur ngeni a pekuwa atsuk ngin leva eme lawa Nzam be. ⁸Wur otin ngeni ale etum epe-pe mpi pa shuom nde bikalul ende ntang kokin. ⁹Otung ngele ovil be, ayen osak itsen Nzam ko sang nde. ¹⁰Kansi, wur nge pa va olal, ayen mpi osak ozuk amo meng nde le mbey a mwa. ¹¹Itsen ozuk vun ame pwe la nsem ebir mpi nkeye pa yum wa.

¹²Wur nge koba leyir mpasi ale le itsen, ozuk nda me nung mumekanu ngeni, ka vande moyo, elak e Nzam nge kiende lewa a var nge pa lang nde. ¹³Ozuk wur a me kwa lemasum nda kwan letib nda mugne; Nzam e mek me, itsen eshuong ipwa-ipwa ipe kuwu ibin, mpi imek Nzam be, mpi ape kuwu le bin nde ngawa be.¹⁴Kansi, ozuk wur ame kie ipwa ile ipwa ende ngawa lemo bana. empi, ntang ngele mpusa epwa emeshue, disum mpi ameshue. ¹⁵Lemb'yi, ntang ngele disum etshun, ewa mpi ale pipi. ¹⁶ Wur apa djim no be, atung ame.¹⁷Makab kokin ensa ti makab kokin pa pawa nkatu le yima-yima, pa fa zuk,lembok e Nzam ngele mwin. itsen nde elende ape shuon be, a pe pa epip be. ¹⁸ Nzama a ke pona avar bagna lubutung, lembok otib ende, itsen so koza nse dikabu labim nge kiende.¹⁹Yiano nsa, no atung me falang me, konso wur aya asal le yuwa, aku-kwa lotiba mpi le nke. ²⁰Itsen, wur nge pa zuk nki elende ape kie eme insa leveyi e Nzama be. ²¹ E fetel no tuna no abim answegne eti eshuong epwa-epwa. Lemfuk no la Nzam, ngulusi mpi yir no leshuong nge tsuk nde leti etum eno.²²sang azuk no otib e Nzam ke mpil ledzuk,ozuk be,no edjim no; kansi efetel no kiano nge ya ling nde.²³ Itsen, ozuk wur eyuk otib e Nzama,ke nde ape kie yo be, nda le nse wur nge kiang efwa ende le kitatal mpi nge yena elung ende mpil nge lewa. ²⁴ Ozuk nde ame kiang efwa ende imesia, nda ke mpi nda djim, akal otib nge yinde. ²⁵Nsik ensa, ile nge pa lima wur ngele mpik e masum, nda pe yuk kempil leyuk be,ke mpil leyira be, kansi nge kie yua nsa-nsa, Nzama ozuk nde ewua, nde ti etshia kango.²⁶Wur pabansa ndamugne ndambuy ti Nzama, kansi ndodum mpil be, nde djim; kinzambi ende ile epu. ²⁷ Kinzambi ensa-ensa lev'yi e taa Nzama, ile le sarsa avan etsek ti ankar mewil awum, lawa mpasi ewa ti lezing lenkeb mpi, itsen eshuong ipwa-ipwa eboo ikwan lebung avar.

Chapter 2

¹Atung a me ba kang otum itsen la nkuma Yezu, nkuma a la kundim, pa sandil nde lunung la war a moi. ²Yindul no ozuk wur a meswe le kati e dibun eti enge eti alama antal, ke ngembo a me swe la, lama amvir. ³Kozuk yia ome yen wur ngame lware nsa, nda me tiba" me nnto wuana saa anse ana loka ensa" kozuk yie etiba la ngo ombo yiachia ani onzuma otin nemwa nda ti ba sa anse ana le nkou ime. ⁴Yia yi imie, yia mbo iyia imie? yie po me okum ntiene be lawa ngin ipwa?⁵Atung palang me, ta nzama pa me pon be ango mboo, likap iwa ekrea avara kundim. Zuk no Atung ama, palang-me tanzama ake viy avar nge nse mie be, le viy avar itsen wa kum avar nge va olala le kati elukwikil, mpi itsen wa za avar ka vey nbum nde, otin nge pande ela lewa var ngefa lang nde? ⁶Kansi no me vey no anga mbo avar a mpam, pale avar ngena la kimvam be nga bangik no? pa le wa be. ⁷Batwui no dzen e muklitu ngapi wuno?⁸Ntang ngena kozuk yia o me lungisa nsik e kimfum lotin nga me son wa lomban"yia ka long yia otung a yia bonso yia mi-mie". ⁹Kozuk no me vey no avar otin ne mwa be no me kiano masum, nsik ka kir wuno sa noko lungisa no nsik be.¹⁰Kozuk wur emotuwa a me mvum nsik emotuwa, nde me zak wa nsik kango. ¹¹Kansi ta nzama atib nde:" ope kie bizum be" nde tiba diaka ope djak wur be, kozuk yia apa to kie bizum, yia a me djak wur yia le bonso wur nga me tun nsik.¹²Otin nge tibe wa kiano bonso avar nga me tibe wa mbo le mpil nge lomban nsik eti ngem. ¹³Kansi mbwo pa zawa nkatu mawa itsen lavar ngena pa lang be mawa.¹⁴Atung a me, eme nge ngena nsa nge na wur etiba nde, nda le la kundim, me nde eshuong be? kundim ngeni olen lo gulusa nde? ¹⁵Mumban, kozuk Oklitu emotuwa e mpam la onkare ngena la mfum a nalama, la mpi la mbim e nga kouk be sam le lia. ¹⁶Kozuk wur emotuwa leti eno, nda mo katib'no" ka la ngen tshia le wa nga kur" kansi yia opopabe a bim ensa itsen la zugna inde? ¹⁷Ya alotime motuwa la lukwikil,kansi ya ale ya emie e mpam-pam, kozuk ya me monika be leshuong eso nga pa kieso,mime ya le lukwikil emotuwa e nga wa.¹⁸Kozuk wur emwa a me tiba nda mwiy, wur e mwo inki ngena la lukwikil ende lembey wur e mwa nge na letshoung ende ensa nga pa kiende, me ka, kal me "ka'ne nde, otini nga wur aya lalukwikil,kozuk nda pakie be etshuong ensa nga pa kie nde. ¹⁹Yia opa kwikil yie ta nzama a le ke emotuwa etshuong be. Kansi yie ya mwiy wur nga molim ipwa pa Kwikil nda mwiy nzama ele ke emotuwa kaka. Wa pa zawa la woma, sam letshuoong ngeni. ²⁰Yia zob ngena, yia elang no kaba me yia wur ngeni la lukwikil, kozuk nde me kieno esthuong ensa be, lukwikil e nde ale mpam-pam?²¹Otin nge ta nzama a yir nde nkango Abraham? ta nzama oyir nde sam leshuong ende ensa nge kiende tang nge lang nde le pa van Izak makab le djuk e mesa ekimenga. ²²Yia o me yen? lukwikil e nde eti eshuong ende ensa ngeni nge kiende, i sam la ya awar ape me kawa obuk emwa leshuong ensa-ensa. ²³Eshuong ngena nga me son wa lontan e enzama ya bwiy ema song, Abraham a kang nde otum enzama, le mbey ta nzama otum nde, sam la lukwikil ende, ta nzama mo vide ewur ende. ²⁴Na yen, e me ngaling a le othia pe ke kundim be.²⁵Otine mwa la Rahab, onkare enduma, pe yinde ti ithia be ntang nga me yam nde nsang mpi nga me lur nde za lo obuk inki?

²⁶Banso djugna nga me kwam ethia a le nga wa.

Chapter 3

¹Atung a me e mpam, lekati eno e pesa ti malong ivri be. Su keyia kozonza wa su nsansa.² So kekwa lontin mingi. Zu wur a pekwa be l'otib e nde, nda a le wur nga masum, a me kuk le le long dzung e nde okin.³ So pa dub so odum e mpamba, itsen nde alemfuka nda so. Le mpil so ke twa dzung e nde okin mpi konso nge lang so lekiena.⁴ Mbandu mpi e maswawa: ata maswawa enen ata mupepe evuma za, e mi nga twa za ti oka nge kalang kapiten.⁵ Otin emotuwa elum a le e me itsen le dzung, kansi nde patib nde etshuong e nene. kang iton itshia efane edziy kabagata e nduong tshia.⁶ Elum ebuyi mpi tshia, oka pafu masum. A le etgne edzung. Nde pa tshung nde ebin le dzung okin mpi a fan azikisa ebagn e wa. Ngo twa nda mimie le tomboka ele bilung.⁷ Wa niam konso nduong, mfra, eva niam nge patar le ntu, ti nge pazing le vay wa palong, mpi wur a palong wa.⁸ Kansi nsa wur emotwi be e fan a long elum. Ele eme epwa ngena wa pekuwa le kang otum be, ale nga ywi la dikil/pwazon nga pazak.⁹ Kele elum so ke sang nk'mu ta so. ke le odum ngeni so kesing avar nga megawa la kifansu e Nzama.¹⁰ Lo odum emotuwa epwe lusagmuna ti le sing. Atung o pe kieno mbona be.¹¹ Nto e vay emotuwa e pa pur ndwang vay ewo ti wa e bula?¹² Iva apa vur alale to papay? Nzadi mungwa e fan epur vay nge pe ekuwa?¹³ Ni le kati e no ngena nda ayel ti ngang?aza mban e wo itsen la eshie e nde e wo, le kati e kukulumusa nge yim la ayel.¹⁴ Zuk otum eyia ti kimbem e bir ti ngin epwa sang sakumisa mpi sang sa dzim leshuong e Nzam.¹⁵ Ayel ngena mpe ayim wa dzuk be, kansi e le bo, mpi e kimpeve to e nsung be.¹⁶ Kansi oka ngena kimpal ti ngindu ele oka emavang ti e tshia epwa.¹⁷ Ayel e zuk ebuyi otshiem; ngem, mban e wo, ngwakana; ngi atung, mban e nsa, itsen be ti masong.¹⁸ Mbum e masong ta fuwa le ngem le wa avar nge ling ngem.

Chapter 4

¹Wa mbayen ti asha leti eno eya fa lenga? Ayefa le ngiene eno epwa ngele leti eno. ²Kozuk na ling no emien, no pe vano be ngiene eno ebuyi lidzak wur. Kozuk na ling eno emien no pe vano be ngiene eno e buyi lisia asia. Kozuk no pa vano be abim nga ling no, itsen na ling no lempil epwa. ³Kozuk na ling no, no pe vano be itsen ngiene eno e buyi epwa, lipa kiese le dzung eno. ⁴No pe yieno be, kozuk wur a buyi ewur boo ngena, wur ngeni a buyi mben e Ta Nzama? Wur nga ling liza e wur e boo ngena a buyi mben e Ta Nzama. ⁵Na banza no ebuyi nsa nfun be nge sone wa lokan e Ta Nzama: Ta Nzama a ling mpeve nge tshuk nde le wa so⁶Nsandisi e Ta Nzama le wa so, ebuyi mingi, okane e Ta Nzama a tib: Ta Nzama fa fande ntu avar a lulen, kansi avar nge le lulen be, fa yiene wa nsandisi e Ta Nzama. ⁷Zano la luzir e Nzama, zer no Satana leti eno, nde ka kande, ka zande ota la no,⁸Zano pipi la Ta Nzama, ndempi ka zande pipi lano. Zok no ngwa eno e masum, ti etum eno. ⁹Yieno mpasi eno, o li eno kaza wa osak eno, mpi twa eno kakum wa li lii, osak eno kakum wa ngie. ¹⁰Zano la komikitisa, Ta Nzama ka tombol nde no.¹¹A tung ame, op tib epwa o tung eya be. Wur nge fa tib epwa o tung nde, nge fa kie mbo o tung nde, akie ipwa le nsik e Ta Nzama, asambisa za, wur ngeni pa buyi diaka wur nge fa tosa nsik e Nzama, nda mekum wur nga tib mbo.¹² E buyi ke Ta Nzama wur nge fapa nsik mpi nge kaki mbo avar. E buyi ke nde ngaza ka gulusa mpi ka pande etumbu. Yo buyi ne, ya nga sambisa o tung eya?¹³No avar nge fa tib ampe'en, to lwana ngena, me kakame wa ngeni, me kakieme mvia emotuku leti, me kasar me abim mpi kava me ekere,¹⁴no pe yieno be, ntswi ngaza lusing eya kazawa ensenge, no buyi no nse vey a nkey nge fa may wa ngaza.¹⁵Tib no, otin ngena: kozuk Ta Nzama ame lang se kakieso otshia ngena mpi kazing so.¹⁶Kansi na kieno lulen emfun be, lulen otin ngeni e buyi nsa be.
¹⁷Kozuk wur ayie likie eshwong e nsa kansi nda pe ki be, wur ngeni akie masum.

Chapter 5

¹Ana, anga ekra, le no , yen no mpasi itsen leshuong ipwa kakum itsen lano. ²Bimvwam eno, kampwon wo, alam eno kakum wa kwi. ³Ba bimvwa a no ti awa atar e no e me pwa ntal. ntal ngeni kashimn nde no, itsen no me vay no Bimvwama e no le esthu e nsuk.⁴Ayen no lufut anga avar onsia, ndab ewa kakin e me kum le wa ta Nzam.⁵Omozing no le boo, le kati e biese, o mo bung no etum no. ⁶O me pa no ndol, la avar kango e masong. Avar kango e masong wa me lur.⁷Kir no otum,nse wur nge ni pa dzel nde lufut evre bilang e nde. ⁸No mpi, liogno otum, za no le otum petepete itsen, e me kum insi ta Nzama kakum nde.⁹Sang no, no la no le yabno, itsen wa sang, itsen wa sang le kie avi. Dzeign iso a telema lo osuk e porte. ¹⁰Atung e me, lab no mban e mampasi ti otung mpio e ba profeta nge yen wa mpasi itsen la nzama. ¹¹Omo zuk no avi e Jobo, a me vay wa lusakumun mingi le wa ta nzama.¹²Atung, sang no le vay lusil le dzin edzuk, e boo, eti le dzung a bim kango. Kudim eyia, eshik kaka bosa, mpil ka tung yia, eshik mpi kaka mpil ngeni, ele mboso kilum e nsuka , nzam ka za nde ti no.¹³Ele ti wur sam la no a le nti mpasi mingi?, a sam mingi, wur mwotuku kayuk nde kiese? sogno a kung e Nzam e kiese ,itsen la lukum e Nzama. ¹⁴Kan mpi wur emwotuku le kati eno e yuk kang, a mvi a nsur e dibun, wa sam itsen la nde, wo tshuk avir e masantu. ¹⁵Bisam e lukwikil le vey e Nzama pa pa ende lugulusu, kan wur a me kie masum, ta Nzam ka lolun nde. ¹⁶Liel no masum e no, no la no, sam no itsen masum eno e vay ndolula. Bisam e wur masong ele bir le wa Nzama. ¹⁷Eli a le wur nso so, ame kie bisam e bir itsen mvia e pe nua be mvia isar et ngwuon isambie. ¹⁸Kaka eli me sam nde insin mvia enwa , boo ipur nken .¹⁹Atung aso, kan wur mutuku a me ying buk, otung ende a kal nde le mbuk. ²⁰Yeb no, kan wur emotuku a me kal otung ende le buk, ele kiese itsen la nzama.

1 Peter

Chapter 1

¹Me Petelo, ntumwa e Yezu Klitu, mem sonika no, avan Ta Nzama ngele le wa angiengne nge fa viwa Galata, Kapadose, Aziya ti Bituni. ²No buyi no avan a Ta Nzama, le luzol nde ngeza. No buyi no avan ande le luzol e mpeve e Santu, itsen mpi akiel nde, kazok wa no nse veye, itsen no zano otshiem. Nsadisi e Ta Nzam etit ngem nde eza le wa no.³So kumisa ya Ta Nzama, Ta e nk'm eso Yezu Klitu, itsen la nge nde e zwiyi nde Yezu leti ewa, itsen lipa so bir le lukwikil eso. ⁴Lempil nga dzel eso abim a Ta Nzama, nge kapande le wa avan nde, e buyi abim a ntal e lewa epe bie be, Ta zama a wum za le dzuk itsen lano. ⁵Itsen la no, bir e Ta Nzama eza le kati e lukwikil eno, itsen no zano le kati ngulusa, nge kamonika wa le ntswi e nsuk.⁶Zano le kiese, ata kozuk no kazano leti ewa mpasi, ⁷Avi a ntale fayien wa mpasi leti tshia, e buyi otin e motuk la lukwikil eno, nge e buyi ntal olola lileng avi, kayen wa mpasi itsen liye bir eza. Oti ngeni no kazano le kiese tang ka za Nk'm Yezu.⁸Na long no Yezu ata wa to yene nde be, na yir no nde ata wo to yir nde be, zano la kiese olala, ⁹otin ngeni ma kavey no nftu e lukwikil eno, ne ebuyi lusakumunu eno.¹⁰ Itsen la lusaku;una ngeni wa mbikudi e Nzama e tib wa....¹¹Wa aling la liyie, kozuk so buyi le tang nge tib mpeve e Klitu, itsen e buyi mpeve ngeli leti wa, eyinde okape wa mpasi Yezu Klitu e mpi kembo nde. ¹²Ta Nzama akakab wa mbikudi nde, nsang ngele wa laza, pe e buyi itsen la wa kaka be, e buyi itsen la no mpi. Wa nsang za fa zuk no za le wa avar nga falak o tib e Ta Nzama, avar ngeni fatib le bir mpeve e Nzama nge fi le dzuk. Wanzielo mpi wa ling wa yie eshwong za.¹³Itsen la za, zano layiel litara. Tshuk no lukwikil eno, le wa akap e Nzama nge vey no tang Yezu ka za nde. ¹⁴Kieno luzole e Ta Nzama, blolab no eshwong e soso ngeyi aki no ntang ngeyi se avar asob.¹⁵Zano avar ngele nsa masum be, itsen Ta Nzama le wa nde masum epe za be. ¹⁶Otib e Ta Nzama a lak so: blozano la masum be, itsen me Ta Nzama le wa me masum be. ¹⁷Tang nge fasam no Ta Nzama, nge fa sambisa avar, lempli ipwa, nge me kiende, itsen laza tar layiel le boo ngena, zano mpi la luzir le wa Ta Nzama.¹⁸No peyieno be otin ngele Ta Nzama a lim no leti eshwong ipwa nge kie anka ano. Pe yiwa le mbok eshwong e mpamba mpamba e boo ngena be. ¹⁹No melim no, le mpasi, itsen la akiele e van Ta Nzama Klitu, nge dzak wa nse limeme ngele nsa kifu be.²⁰Ta Nzama akeyidika eshwong ngeni ekokin ba'en letan itsen la Yezu, nda me lak za le wano, le ntswi ngena. ²¹Le mbok Yezu na yir no Ta Nzama nge zwiy Yezu leti ewa, no pa nde lokum. A tung ame tshuk 20lukwikil20 eno le wa Ta Nzama.²²Zano la luzol le kati eno. No buyi no avan e Ta Nzama, itsen nazano la luzol le kati eno. ²³No me butuka no diaka, pe e buyi lubutuku nga wur a Ta no be, kansi no mobutuka no le mbok otib e Ta Nzama ngele nk'm nge pe wa be.²⁴Wa kasonika lokan e Nzama, avar ekokin eti lukum e wa, wa buyi nse nkeye evele nga faka ntu le tshia. ²⁵Kansi otib e Ta Nzama e buyi mvia la mvia. Otib za e Ta Nzama e buyi malong Yezu nge long wu no.

Chapter 2

¹Famntu ayel epwa; ishu kokin, onzim; le djuru a bim atung, ewuwign, ti le tib ipwa la atung. ²Nse k'avan ansie; nge lang lena a vie e mpeve ngena otshiem itsen no otshun no nsa. Mpi no kakum no, kaguluka no ntang nga nano za. ³Ozuk omyen, nk'mu a le nsa. ⁴Zak no wa nde wur ngena, itar e moyo, nge fam avar ntu, kansi ngo pan Nzam, ivri e ntal. ⁵Otin emotuwa, no oline nse atar nge zing nga me tung wa itsen eza evra. e mpeve nge tam bik makab e mpeve e woo le wiye Nzam le mbok e Yezu Klitu. ⁶Bison etib mbono; kiang me motsuk le Siyona itar ebir nga kir evra; wur ikonso nga koyir nde apoza la nstshiegn be. ⁷Lukum ele itsen lano avar nge pa kwikil. Kansi itar nge fam wa ntu le waa avar nge tang evra, ebuy itar e nfun mingi. ⁸Avar nga pabul l'itar ngeni pa kwawa itsen na tiyir otsieng e Nzama be. ⁹Kansi no olino avar nga meson wa. A ngagn e Nzam. Waa e santu, avar nge vi Nzam itsen otopayno nsang otshia e nsa e wur nge malimno l'epil, eme kumno le nsem. ¹⁰Osu no nge yino avar be, kansi ntang ngena no omekum no e Nzam. ¹¹Atung me ntauwon no nse angiegn ngena la waa be le boo na. Kebno, itsen, ndza ekimuntu nge le etum eno pa bunisa wa no. ¹²Zano le ekom ewo lo oso ampagn; ozukno otibno otin ngeni ata wa fun no wamung no ekieno ipwa, ozuk, wa weyene etshia e wuo le wano. Mpi wa kazidisa wa Nzama ti e so gaza nde. ¹³Le mfuk la nk'mu ano itsen la mfun Yezu . Lemfukno ti lank'mu e Roma ti ngena la kiyek ontshunu. ¹⁴Mpi wa gouverner nge metshin itsen le pa avar nge ki ivra, ndola ti le saka angekie nsa. ¹⁵Ebuyi luzol e Nzama zuk wur ekie nsa, avar nge kie ozob, wa peyia eme nge kiae be wa peyene mpi le tib be. ¹⁶Zano la lipanda,kansi lipanda e no ekwan le za nse ilam nga pa wum ebin, kansi nse avar nge sam Nzama. ¹⁷Sak wur ikonso, zitisa avar kukin, langno Akliti, lurno Nzam womo. ¹⁸Vanotshia lemfukno na ank'mu ano ngena wawaga ti ank'mu ngele ampur. ¹⁹Zuk avar abamno oshuong ngena no epe yiano be, zuk no ekangno otum le mpasi ngeni itsen no oyieno luzol e Nzama, nde kasampul nde no. ²⁰Kansi lukum nge le vay ndola itsen lipwa me kie yia; kansi ozuk no omekieno nsa; wa mopi ndola ele nsa le viy e Nzam. ²¹Avi wano itsen laza, itsen Klitu mpi eyen nde mpasi itsen la no. Nde aka swiyno mban e nsa itsen no olabno obuk e nde. ²²Nde atikie ata ipwa emotu be; nsa eshu nge odzim nde be. ²³Ompa gotwiwa nde,nde atikal itwi be. ompa nge yen nde mpasi nde atikal lisul be. Kansi etsuk nde otum le wa Nzama; nga pasamisa kambok kambok. ²⁴Nde evar nde masum eso le dzung inde libaya. itsen masum eso esuk itsen so kezing luzing a van a Nzama. ²⁵No kango eyino le mpasi mbonso mameme nga ne dzima. kansi ntang ngena no mezekalno wa ngungudi, mpi wur nga palangidila etum eno.

Chapter 3

¹Otin ngeni, no ankar ava, wil no awum ano. Kieno le mpil ngele, ata ampam amwa api lemfuk lotib e Nzama be, ke le nkal awal awa wa tshim etum nkatu lezuk otib. ² Itsen, kayen wa nkal ino ime wong.³Zakwan leza ke itsen la wuo edzung: awu angatung, mperati ewolo to alama ansa.⁴ Be, zeza nsa, eshuong nga kieno, eza nge me fa lotum, ngele nsuk be; zeza wuo le bikalul edju eti elulen; kiang no abim ngele mfun lewa Nzam.⁵Itsen ankar ngeyi etar le busantu, lewa ntshu ngele ameling, eyiwa wayen ipwa ti iwuo. Otum ewo eyiwa lewa Nzama, mpi eyiwa wa ewil awum awa ngawa.⁶Otin emwa, sara ewil kaka Abrama, mpi ovinde nde nk'mu. No buyi no ntang na avan nde, ozuk no ekieno eshuong e nsa mpi ozuk no lura no djegna.⁷Otin emwa, no ampam, ntang nge zing no, efetel no yiano ke, wa pa buyi labir nse no be. Pa no wu luzir itsen wa ya dul kiyek, luzing nsa lewa Nzam, nse no. kieno wa, lempil ngele etum eno ibia.⁸Le munkufi, ya no langin emwatuk, etum emwatuk,le lang no, no la no, leyan no lulen leti be, nse avan e taa ti e maa emotuk. ⁹ Sang akal ipwa lipwa, to itwu l'itwi. Kansi, ya sakumun nde, itsen nge na ale lusil e Nzam, lale sakumun atung ntang nge kiende wur.¹⁰Wur nge lenga lizing ensa, ti nge ling leyena asak le lizing ende, ape kuwu atib eshuong epwa be, ishu be.¹¹Nde efetel lesang ipwa, akie ke nsa.¹² Itsen Nzam pa yen nde mpi pa zuk nde avar nga pakie nsa.¹³Wur ni nga kuwa lakie no ipwa, ozuk no eyir no lale kiese ngele le mbok? ¹⁴ Itsen, ozuk no yen djegna itsen leshuong ewuo ngaye kie no, Nzam ka sampul nde no. Sang za la woma omie nga elur wa, sang za no otum ledzuk.¹⁵Kansi, pe no Klitu luzir letun eno nse nk'mu eno. Yilama no lepa mvur, lewa wur nga yul no: itsen langie pa tsuk no otum lewa Nzam? kie no wa dju eti luzir. ¹⁶ Ya no lotum ensa, itsen avar nga tiwu lizing no e muklitu, wa tsig lantsheng, itsen wa palang no be nse ke no eyino a mben. ¹⁷ Ile nsa, ozuk Nzama elang nde, lano le yirno lekie eshuong ensa ke lekie eshuong ipwa.¹⁸Klitu mpi, mbal emwa, ake yen mpasi la masum. nde nge pa tsuk avar le mbok ame yen mpasi itsen la ipwa iso, itsen nda twa avar lewa nzama. wo djak wo nde lewur-wur, ke le molim, nde eyinde la moyo. ¹⁹ Le molim, me kende lelong avar ngeyi na bin avar ngele lwana lolok e masum.²⁰Eyiwa lemfuk oso wa Nza be ntang nge kang nde otum le lula ti ntang Nowa wa ka maya nde maswa Avar ivre ateswe leti be,ke avar ewaa, mpi Nzam ma gulusa nde wa.²¹ Eme na, ile kidim embotik nge gulusa no lwan, bonso luzol nge leno laza lewa Nzam,le lufutumuka e Yezu Klitu. ²² Yezu Klitu ame mar lewua ewum e Nzama. Nda me van zuk. Ko, nde pa yal nde a Wanzio ti bimfum imwa mpi po wil wa nde.

Chapter 4

¹Itsen Klitu a yen nde ndol olala le dzunga ende, no mpi, no lab no otin ende, mpi zano losak itsen wur nga yen ndol le dzunga ende no me maya masum.²Kansi wur otin ngeni, a pe zing be la luzing e ki muntu.³Itsen ntang ivre nga me zing so la luzol a mpagna, le tare bisak-sak le kie bizum, le zur vana, avar nge sam binzam-nzam.⁴ Kansi pale emie e ngituk be, no nun-no, na avar nge kie mubulu, lozobe kango, we kab esthuong e mbama itsen lano.⁵ Wa yie, wur ngena pipi le za oka emwa la var nge kie etshoung, wa ka sam lavar a nga wa, lavar nge zing.⁶Itsen la kikum le long malong enzama, le long avar engawa, itsen wa sam le zugna otin avar nge zing lempil nge lombam nsik enzama.⁷Le nsuk abim kango nga kum-wa pipi, zano la mpeve eti le molimo ngeni itsen la bisam.⁸ Le djuk qbim kango, zaa-no , no la no la ngagn eno itsen kozuk ngagn eno abuy, zaka lim wa ivre e masum eno.⁹ Zano la luzing ensa e bo kakin, lang-no, no la no, no pe zak no be.¹⁰Bonso avar ngapa kira makab enzama, wa la dikap e bir enzama, kango wur aza lothsia avar amwa nga me vano.¹¹kozuk wur atiba nde, nde pa long-nde otiba enzama, wur ame lungisa othsia, nge kie za la bir itsen nzama pa yam nda nde, nzama pa vande dikab e nde, ta nzama avey lukum le dzin iwan nde Yezu Klitu, nde e Yezu Klitu eza la bir ende, eza mvia-la mvia, amen.¹²Atung palang, me ba zano bonso a ngiegna, ngame yen djegna le tshia ngo yila eme edzayna.¹³Kansi pe itsen kiteso e ndol ngame yen yia, otin nge yeno Klitu, yen osak ntang ndena kiese e nde e monika amen.¹⁴Kozuk wa matwiyo-no itsen la djen e Yezu Klitu, yano lola e lusakumun itsen molimo enkembo, la molim enzama iza le wa yia.¹⁵Leti eno, ata wur emotuwa be nga pa yen ndol otin avar nge kwana avar, lavar nge yiong, nge kie ipwa, lavar nge pugna eshoung.¹⁶ Kozuk wur e yen ndol bonso Klitu nda pa len le zuk ntsegne be, itsen nde kum'sa nzama le dzen inde.¹⁷Kansi ana ale ntang embo, le bania le evre enzama, le libandel eso, nvur nge ngaza, lavar ngena ape lemfuk be le malong enzama?¹⁸Kozuk avar ansa, wa sang le yen ndol otin nga pa za avar nge kie ipwa nge kie masum?¹⁹Itsen laza, avar nge yen ndol sam la luzol enzama, wa wapa otum ewa, le wa wur ensa nge me gagna lekie mambor, nda mwiy nzama aleke emotuwa, wa za la lwan, sam leshoung ngeni.

Chapter 5

¹Me nte wing le wano ansur a dibun nge na leti eso, wur nde tare obuk e motuka la mampasi e Yezu nge yen nde, mpi kazande la lukum nge ze monika, me nta wuono no yilama no nsa nsa la var a Nzama nge pande so.² Nduk za me nte wing le wano le kiagno nsa nsa avar ngeni, e Nzama nga ma pande lala kiagno. No zano nse mameme e wa. Kiagno wa mpi la luzole e no, lo otin e Nzama nga lak nde no la le kie, ba kiano za e mfu-mfuk, kian etshia e no le egnere be, itsen no kiano la luzol eti kiese.³ Bazano la ngin be la leyala avar a Nzama nga mpa nde no, itsen no fetel no lezaavar nga pa kie nsa leti avar no.⁴ No avar ngeni nga pa kiang antung amwa, ntang nga za Nzama eso, eti Yezu nga monika nde, no vey no mpi lukum e nsa nge na pa suk be.⁵ Mpil emwa la no avan ampam lemruk no na Ansur ano, sarsa no, no la no, ba kiano lulen be, sam eshuong e Nzama e tiba nde Nzama pale mben avar lulen be, itsen nde pa pa nde mambor ende le wa avar nge na lulend be.⁶ Ba zano le dzuk e Nzama be, le wua nde, nde kasuk nde, la avar ngeni nge pa nde.⁷ Lim no ngin e no ngeni, nga kagn no mbok, pano bisam e no kango le wa ta Nzama, itsen nde wur nga kiang eshuong e so.⁸ So fetel le yal-la, so za viy nga diba, itsen mben e satana a pe yal be bonso wa niam, le tang nge ling nde olil.⁹ sanga yir no, za no bir le kidim e no. No yiano ne atung ano ngena le boo, wa pe kudipesa mpi le mpasi.¹⁰ Le mbey nga me yen wa mpasi le ntang emwotuka, ta Nzama la mambote e nde, nda vi no eti Klitu la mambote e mvia la mvia, le mpung eshuong ebir.¹¹ Mpeve e Klitu, ngeni ngeyi le wa wa, ya yuwa ikab ewa, klitu ka kien nde ndola, lembiy nde ka vey nde lukum. Wa kie bir itsen yia kazawa otin ngeni.¹² Zano,ensa ntang ngena no leti a ntung kozuk no me kiano otin ngeni a ta wa ma fun no, ne no pakiano abim ipwa, kozuk wa me yen abim ensa nge kiano, wa ka pa wuno luzir, Nzama letshu ngeni nga za nde.¹³ Sam la klitu, no fetel no le lemruk no, le wa ankuma ano kango, na ntotila e Roma ngeni la kiyek le yala avar kango.¹⁴ Yiano no leti otum e no, tang nga pano mbor, na amben mpeve e Nzama aza le wa no na nanso ngena na Klitu.

2 Peter

Chapter 1

¹Simoni Pier,mpik mpionkab nsang e Yezu , l'avar nga neva otum ewo otin nga meva so; otim otin nge lang Nzam e so ti ngulusi eso Yezu Klitu.²Ewa e Nzam eza la no; ngem e suna itsen ameyiano Nzam ti yezu nk'umu e so.³Abim kango nge kiang bir e Nzama itsen la lusing e so ke meva za le ntang nga meyie so Nzam, wur nge vi su le lukum ti mambote e nde.⁴ Abim ngena ngena nde amepasu elak e sa ti enen. nde ekie nde mbini itsen no oyano otin e Nzama, otin nga metuno nsieme nge na le bo itsihem esuk nza a bim epwa.⁵Mbosa longukno la otum eno nkiele nsa, nkiele nsa leyia.⁶ No fwetel no le yal no nga za, nofeteleno le kang otum, no feteleno le za ti ekom e Nzam.⁷No ofwteteleno le lang avar inki. Lang no mpi avar inki.⁸no kieno mbosa,itsen na yieno mfum Yezu Klitu le yia abim e nsa ti abim epwa.⁹ Kansi wur nge kwan abim ngena,mpi aling kabim ngena pipi wa le la viy anga wie. wa me ying mbowe wa. wa peyia diaka be Yezu klitu a melim masusm e wa e ntama.¹⁰Nduya atung ame, no sukno bir itsen no olengno kaka evi e Nzama nge vi nde so, la pona ngeni nge pande no, itsen no ekieno otin ngeni, no opokwa no ata itsen be.¹¹ Otin ngena le sue lokuma e mvia la mvia e nk'ma e so ngulusi e so Yezu Klitu kazawo itsen la no.¹²Nduk za mekazame pipi itsen la akan no abim ngena, ata no eyiano za pi ekieno masong.¹³ Me ntebanza eling m'akan no a bim ngena ka ntang nge name le evre ngena.¹⁴ Me nte yia sesepi ngena me pwe le evra ngena otin nge otin nge ndaha mfum Yezu klitu.¹⁵ Kakieme bir itsen no okan no a bim ngena le mbiy oka eme.¹⁶Nsang eni e mpam-mpam nge yindula avar le eti ewa so ketilab za be ntang nga akab suno nk'mu eso Yezu Klitu.¹⁷ Kansi nda ati vay lewa ta Nzam lukum ti nkemb e bir:" ngena van me nga palagme mingi, lewa nde me motsuk e kagne ".¹⁸Omezuk otib nga mfu Zuk, ompa nga mezusu le nguna nguma e santu.¹⁹So ke leti embikudi, ngena no omekangamano laza. Za ele nse mwinda nge kub le oka ngena epib ti ompa nga monika mbwetet e mafe le etun e no.²⁰ Oso yiano nsa otib e mbikudi ngena ngena nsa ibun efe wande ngaza.²¹ Kansi ata otib e mbikudi emotuw nge fu wa wur be. Za pa fewa wa molim mosantu wur patib eshuong nge fu wa Nzam.

Chapter 2

¹Ambikud ishu ameya oka ngele, avar, mpi along ishu ka zewa mpi oka ngele no. ka yil wano layel malong ngele ebung otum eno, mpi kavueza nk'mu nga shum wa. We bin lento ewa, abim kakin ngele etwa emvur lewa. ² Olala kalab wa ngin ewa, mpi lembeyi ewa otib, e Nzam epaza lamfun be. ³ La djil ewa, kaling wa koling lapano no, malong e luvun. Ndole ewa epo kie nshu olal be, wur nga mek la djak wa, nde kayen nde wa nsa nsa. ⁴ Itsen Nzam ate wum a Wanzio nge kie disum be, kansi ma sar nde wa lingwa e Tartarus, le bilung, leti eshim, lale dule mbo ensuk. ⁵ Mpi, nda te wum avar antama be, kansi me wum nde Nowa, ngeyi long ensa, nda along amwa asambia, ntang nge tum nde, mpe itsen lavar apwa be. ⁶ Nzam etsuk nde Sodomo nda Gomore tshia, ma pande wa ndol; itsen lepa mban lewa avar nge kie ipwa. ⁷ E gulusa nde loti, wur ensa kiben, nge kum ngin ende bisak-asak itsen la kindum avar ampa-mpan nge yiwa ekie. ⁸ Wur ensa na, nge zing nda wa mvia la mvia, nge yena mpi zuku eshuong ipwa nge kiewa, mo pawa osaya lotum. ⁹ Nzama payiande le gulusa avar pa tar nsa letshia nde; kansi otin nge ka pande ndola ti eshu ka sambisa wa. ¹⁰ Nda etele lepa ndola onshuna le wa avar palanga mpusa idzunga ti nga pa vueza dzen ende. Wa pe zirsa Awanzio nge pa kie ekuk be, wapa tui wa la wa. ¹¹ A Wanzio ale bir mpi lakey enen, kansi wa-la-wa, ape kie atwu leveyi e Nzama be. ¹² Kansi, wa kie eshuong nse aniam ngele ape yindul be, nga kir wa itsen ledzaka. Wa pe yia nge twu wa be. ¹³ Wa ka vey wa omfre etsia ewa ipwa-ipwa. We bansa, lekie wuo ti ekuk mbi okin, ile emie ensa. wale nga pol la nshwegne mpi otum ewa nsa be. Pa yen wa osak lishu ntang pa zawa lewa fer. ¹⁴ Wa me lang le ling ankar anduma itsen lekie ankiy wa wa. Wa paliegne enkie masum be. Pa bin wa avar ngele wagne be le masum; nza ekre lewa-wa. Wale nga sing. ¹⁵ Wa me ying mbok ensa, wa me dzima mpi, elab wa mbok e Balam van Beyor, ngeyi la nza ekre ivre. ¹⁶ Ata wa mpunda apa tib be, kansi mpunda emwotuk etib nde nse wur; e ngang nde mbikur Balam leshuong ende epwa nge kie nde, mpi mbikur ni me sang nde ko sang. ¹⁷ Avar na ale nse nto ngele vey be. Wale nse ebung nge nig la wula. Nzam ame wuma wa ndol ebir. ¹⁸ We tib la lulen empa-pam. we bin avar nge lang pite, itsen wa bin wa le kie masum. ¹⁹ wa laka wa bunsomi, ke wa nga wa ale ampik, avar nge pa lang mfegne ewua. Itsen wur ale mpik eme kokin nge po yala nde. ²⁰ Wur nga me sab leshuong ipwa-ipwa e boo lembok otib e nk'mu mpi ngulusi Yezu Klitu, nge me yia, ozuk nda pe yir lekal lewa mbok ngeni diaka, etumu nga za mbeyi, aza wa onshun la ngeyi oso. ²¹ Ile kutu nsa lekwana leyia otib e Nzama, kansi pe buyi nsa be, no yiano za, lembeyi, no pe tuna no nsik e santu nga pande no. ²² Kingan ngena ile mfun itsen lano:"mva nga me kal lela ndwiyi ende nga za. Ngwil enga zok vey, nga me kal leti atora".

Chapter 3

¹A tung nge me, ngena ebwiyi okane eme e zole nga me sonika me itshen la no. Leti enkan eme, me ndaling no zano layel litara lempil e nsa.² Me ndaling no yieno diaka eshwong nge tib wa mbikudi e Ta Nzama, oyieno mpi along nk'mu, ngulusi Yezu, nge long wa ntumwa nde.³Yieno ke lentshi ensuk, ayietwa olala ka monika wa le vey eno.⁴ Avar ngefa yietwa katib wa, engo elak nde nge tib nde kaza nde? Ba'en ewa anka aso, eshwong ebwiyi kotin emotuku nse le luyantiku e boo ti dzuk.⁵Anzetta, peyie be, ke ba'en etan Ta Nzama akeki boo ti dzuk lotib nde. Ta Nzama ake pur boo leti e vey, nde wur ngeki boo ti vey.⁶Ebwiyi mpi ke leti e vey avar soso nge kie Ta Nzama e wawa.⁷Itshen la boo eti dzuk ngena, otib e Ta Nzama ayakebisa libebisa za le tshia nge kaza itshen lavar epwa ntang Ta Nzama kakiende mbo kokin avar ipwa.⁸A tung ame, yieno ke, le waa Ta Nzama eshu emutuku ebuyi nse mvia nkama-la-nkama, mpi mvia nkama-la-nkama ebwiyi nse eshu emotuku.⁹ Nk'mu Yezu pe akietan liza be itsen elak nge pa nde ikuk. Kozuk nda akietan liza ebuyi itsen nda pe lang wur a dzim be, kansi avar kokin wa shwom etum.¹⁰Eshu kaza Nk'm Yezu, kazawa nso otin nge faz a wur ngawum. Eshu ngeni dzuk kadzim wa, mbi mpi kadzim wa, ozak o nene kazawa, abim ekokin kawawa le tshia, boo eti abim ekokin nge leti, ka wawa.¹¹Otin ngeli abim ekokin ka wawa letshia, yieno otin nge katar no. Tar no le mpil e nsa, zano la lusing en nsa.¹² dzel no eshu nge kaza Ta Nzama, eshu ngeli dzuk eti abim nde ekokin ka wawa letshia.¹³Ta Nzama ak paso elak liki dzuk inki eti boo inki. Le dzuk ngeni eti boo ngeni atambul nsa kazawa leti. Ebuyi dzuk ngeni eti boo ngeni nga dzul so.¹⁴Itshen le eshwong ngena ekokin, a tung ame kino ekokinm litar le mpil e nsa, liza leti masum be, itsen sa dzel eshu kaza Ta Nzama, eshu ngeni na zano le kiese.¹⁵Yieno ke kozuk Nkom Yezu ape za kaka be, ebuyi itsen la lusakumun eno. Le mpil ngeni ewur eso Polo akasonika no okan, itsen le shwong ngena.¹⁶Le mpil emutuku nde ke sonika eshwong ngena leti, e nkan nde ikokin. Leti ekan za, eshwong o lola ebuyi mpasi mingi liyie za, avar nge le layel be fa tang wuza le mpil epwa, mpil nga kiwa ngeni wa ngaza wa epungm ewam ewa.¹⁷A tung ame, me ma kebisa no. blolab no avar ngeni ipwa, blolo sanga no, lukwikil eno.¹⁸Zano kaka, leti lukwikil eno lewa Yezu Klitu. Lukum eza e Yezu mvia-la-mvia. amen.

1 John

Chapter 1

¹Nde ngeni, ngeyi le ntang e Ta Nzam, nge kiende boo ti dzuk. So kozuk etib nde, so ko yende le vey eso, so ko kiande mpi, so ko kir nde le ngwa eso, ebuyi otib Eta Nzam nga fapa luzing.² Luzing ngeni, so keyen za, mpi sa atib insen laza, so kakaab no lizing emvia la mvia, ngeyi oka emutuku ti Ta Nzam, mpi lizing ngeni ebuyi le wa so.³Eshuong ikokin ngezuk so e mpi nge yene so, so kakab no za, itsen eti no, eti so, soza okamutuku. E mpi kimvuk eso ngeni ebuyi lewua e Ta Nzam eti van nde Yezu Klitu.⁴Kozuk so esone eshuong nge na itsen osak eso eza olala.⁵Zuk no malong ngezuk so le wa Yezu: Ta Nzam abuy nsem, le wa nde epip epeza be ata mbala emutuk be.⁶Kozuk so metib sa tar ti Ta Nzam, kansi le kati so epip ebuyi, loka ngeni so buyi avar luvun, masong le wa so be.⁷Kozuk so atar leti nsem otin emotuk ti Ta Nzam nge fa za leti nsem, oya lak ke, so buyi oka motuku sa kokin, e mpi akiela Yezu van Ta Nzam eya lim so le masum eso ikokin.⁸Kozuk sa tib so buyi nsa masum be, so buyi avar ishu, e mpi masong le wa so be.⁹Kozuk so metsuk mfungun le wa Ta Nzam, Ta Nzam abuy wur ekieleka, nde kalolula nde masum eso ikokin mpi kalim nde so le kati eshong ikokin e luvun.¹⁰Kozuk so atib, so buyi nsa masum be, eyak nse Yezu abuyi wur e luvun et otib nde lewa so be.

Chapter 2

¹Avan ame, ma soono eshoung ngena, itsen osang no masum. Kozuk wur a mekie masum, so ele ti wur pa sam nde itsen laso le waa Ta Nzama. Wur ngeni djenide ele Yezu klitu. ²Yezu Klitu a ke yen mpasi itsen la masum eso, pe ebuyi kaka masum eso be, kansi masum avar ikokin. ³Kozuk so mo wum ansik ende, ani so aye Ta Nzam. ⁴Wur ngatiba, me to ye nde, nkansi ansik apezitisa be, ngeni ame dzime. ⁵Nga wum otibe Enzama, Nzama kolang nde mingi. ⁶Wur katibe nde, da aleti nde katarwa ti nde obuk emutuku. ⁷Atung ngena mpe ansik edjang be, ele entama, omozuk no, ansik ngeni ele otibe Nzama. ⁸Ansik ngena ekum edzang itsen vuum e me kama, otshu emeyia. ⁹Wur katib nde ale le nsem, kansi ame tung otung ende ale lepip. ¹⁰Wur nge faza la luzolo otung nde, abwiyi leti mwinda nsa emien e mutuk epwa kolab nde be. ¹¹Kansi wur nge le, la luzol otung nde be abweyi, leti lepip, nde atar mpi le lepip, nda pe yen mbok nga tar nde be, itshin veyi nde ebwiyi la lepip. ¹²Avan ame, me ma son no eshwong nge na itshen masum eno emelolula ledzen e Yezu. ¹³Ansul ame, ma son no eshwong ngena itshen no yieno wur esoso ngeyi le luyantik eboo ti dzuk. Avan ame ma son no eshwong ngena itshen no yieno Ta Nzam, mpi no konung no Satan wur epwa. ¹⁴Ansul ame, ma son no eshwong ngena itshen no yieno esoso ngeyie le luyantik eboo ti dzuk. Avan ame, ma sonika no eshwong ngena itshine no bwiyino avan abirm otib e Ta Nzam ebweyi le wa no, mpi no kanung no Satan wur epwa. ¹⁵Blozano avar nge faling eshwong ikokin eboo ngena. Ezuk wur a ling eshwong eboo ngena, wur ngeni zola e Ta Nzam pe ebwiyi le wa nde be. ¹⁶Itshen eshwong ekokin nge le boo ngena: lulen, eshwong nge falang vey eso eti eshwong nge falang zung eso, abim ngeni ekokin pe ebwiyi e Ta Nzam be, kansi ebwiyi abim eboo nge na. ¹⁷Boo ngena ekaliak eti eshwong nde ekokin nge falang avar; kansi wur nge faki luzol e Ta Nzam kazing nde mvia la mvia. ¹⁸Avan ame, na yieno ntshwi nge leso ngena ebwiyi ntshwi e nsuk. Otin nge ezug no ke mbene Yezu ize. Lwane ngena wa mbene Yezu wa bwiyi olala, itshun no yieno ke tshwi ngena ebwiyi tshwi e nsuk. ¹⁹Kozuk avar za, wa me lim leti eso, itshen wa pa abwiyi avar aso be, me kozuk waza avar aso iza wa oka motuk wa so. Kansi kozug wa me lim leti eso itshen lilak so ke wa pa abwiyi avar so be. ²⁰Itsen la no, no nge vey no mpeve Enzama, nge fi lewa Yezu, na nanso olino laza. ²¹Kozuk me mason no pe buyi be, itsen no pe yiano malong be, kansi ne yieno malong, leti e malong luvun a pe za be. ²²Wur nga luvun ale ni? wur nga luvun ale wur nge tuna Yezu: pa buyi Klitu be, wur ngeni ale mben e Yezu, nde vweza Ta Nzama eti van nde. ²³Wur nga vweza van Nzama, nge vweza mpi Ta Nzama, wur nga yira van Nzama a me yir mpi Ta Nzama. ²⁴Kiano kango, no wumno letum eno, eshuong nge zuk no, bagna luyantik kozuk no letum eno, eshuong nge zuk no bagna luyantik, Nzama eti van nde, kaya wa letum eno.

²⁵Ilak e Yezu nge pa nde avar, ale lusing e mvia la mvia. ²⁶Me ma son no eshuong itsen la var epwa, nga ling, la lim no lembok e Nzama. ²⁷kansi itsen lano, mpeve e Nzama nge vey no le wa Yezu eza lewa no, itsen no mpo buyi no la mfun e malong ewa be. Mpeve e Nzama ngena le wano, aya long no eshuong e masong, pe luvun be. lotin ngeni, lemduk no le malong e mpeve itsen noza no oka emotuwa la klitu. ²⁸A van ame, le ntang ngena, za no oka emotuwa la yezu, itsen ntang nga zande, no kwano leza le nswegne. ²⁹Ozuk ne yiano no na mugne Yezu abuyi wur e masong, wur kango kaza nde leti nde.

Chapter 3

¹Khang ta otin nge palang nde su, ndug nge vi nde su kele avan a Nzama, Nsunok su kele avan ande. Nduk za ngena bo apeyia su be itsen nde atiyia taa be. ² Atung, emesia, su kele avan e Nzama. Luzing e nsa ngi ze ibuyi etezabakana be. Su keya ompa nga monika Klitu, so kaza so nse ke nde. Mpi koyen so nde ko otin ngena nde. ³Wur konso, nge tsuk otum, le wa Klitu pa tun nde abim kango otin ngena klitu mpi patun nde masum. ⁴Wur nge lab lekie masum evum nsik, itsen disum ele levweza nsik. ⁵ No eyiano, Klitu e monika nde itsen le lima masum, ke nde disum be. ⁶ Konso wur ngazin nda nde apolab le kie masum be. Wur nge lab lekie masum a toyen nde be, mpi a po yia nde be. ⁷Avan nga palang me ivbre , wur apadzim no be, nge tib masong ale emasong. Otin nge na Klitu nda mimie ale masong. ⁸ Wur nga kie masum ale satan. Itsen satan amekie masum bagna luyantik. Nduk za van Nzama itsen le djak etshia e satan. ⁹Wur konso nge butuk le Nzam, ale Nzam, nda pokie masum be. itsen mbur etshia e Nzama ale nde, nde pe kuwa akie disum be, itsen, nde ame butuk lewa nzama. Itsen laza, avan a Nzama ti avan a satan, elewa oyung be. ¹⁰Wur nge na apesadil nsik be pale e Nzam be, otin emotuku la wur ngena apelang ayen otung ende be. ¹¹Itsen, kang esang nge zuk no le luyantik, so langno so la so. ¹²Mpe nse Kaino be, ngeyi la molim e satan, nge dzag okwam nde. Itsen langie ngo dzag nde? itsen letshia ende epwa, eyi okwam nde ensa. ¹³Sang ayituk no atung, ozuk ope lang no, no la no be. ¹⁴ So ke yia, so ke me fa lewa, ke me va lizing, itsen so ke lang atung, wur ngena apolang nde be, ewa ale pipi lande. ¹⁵Wur nga tuna otung e nde ale nde omodzak. ¹⁶Kemeyia boling itsen Klitu ewile so, so mpi kepa lizing e so itsen la atung. ¹⁷ Kansi wur ngena nga abim eboo, atung ale la mfun eme ngene, nde opozuk ngi be, otin enga boling e Nzam kazawa le wa nde? ¹⁸Avan ame nge polang me, salangno atung lotib tole elum. kansi le ensia ti le masong. ¹⁹Ani kayiasu amugn so kele le lotib e Nzama. So kemeyir lopa nde otum e so. ²⁰Zuk otum e so empel so, otum e Nzam e meling²¹ ti so la onen, mpi nde yia etshoung konso. Atung zuk otum e so epepel so be, so kezuk otum eso le wa Nzam. ²²Ata eza so kemeling papande so, itsen so kewum nsik e nde, mpi so ke kie abim ngo pa nde osak. ²³Ngena ele nsik e nde ngeyia so le dzen e van nde Yezu klitu, mpi so kalong no so la so. ²⁴Wur nge wum nsik e Nzam ale nda Nzam, mpi Nzam ale nda nde. Itsen laza sukeyia sa mugn nde alenda so le mbok emolim nge pa nde avar.

Chapter 4

¹Atung, sanga yir no, milim kango, okiang no za kan za ile Enzam, itsen wa mbikudi itsen wa mepey le boo.² Itsen laza, ka yiano molim enzam, molim kakin nge yire nde Yezu Klitu eza nde lefwa ewur, nde ngeny ale Enzam.³ Molim kakin ngele ape yia Yezu be, pole mpi Enzam be. ile molim ampagne nge zuk no, ngo ya zihil no, ti lwana, letan leboo.⁴ Avan ame, mobuy no Enzam, no ma paano wa adze, itsen, wur ngele leti eno, ame lenge wur ngele leboo.⁵ Wale avar aboo, nduk ekwa eshuong nge tib wa ile ke boo, nduk avar a boo alab wa.⁶ So kile avan Anzamm wur ngele mpe Nzam be apo zuk avar be. Itsen so keyia molim ewuo ti molim epwa.⁷ Atung so lang no so la so, itsen boling ile Enzam, wur nge lang atung ale Enzam mpi nde ayia Nzam.⁸ Wur ngele ape lang be, ape yin Nzam be, itsen Nzam ale Nzam eboling.⁹ Itsen laza, bonso boling Enzam ale leti so, otin emwatuk, Nzam etum nde van nde emwatuk leboo itsen so ke yiano ke so ke zing itsen lande.¹⁰ Kakin na, ile boling, mpe itsen ke so palang so Nzam be, kitsen nde van, lewihil obe so.¹¹ Atung, ozuk, Nzam ake lang so alaal so mpi, ke lang no so la so, Nzam ale nda so, boling.¹² Nse wur ngele ame yen Nzam be. Ozuk so ke lang no so la so, Nzam ale nda so mpi boling emonisa leti eso.¹³ Itsen laza, so ke yia nda le nda so, so mpi kele sa nde, itsen nda ke pa avar molim ende.¹⁴ Mpi so ke yen, ke me yir ke taa ake tum, van itsen le gulusa avar.¹⁵ Wur nge yir nde Yezu ale van Nzam, Nzam ale nda nde, nde mpi ale nda Nzam.¹⁶ Mpi so moyia mpi so ko moyir la la boling Enzam leti so. Nzam ale boling, mpi wur nga tshik le boling ni, ale nda Nzam, nzam mpi ale nda nde.¹⁷ Nduk la boling ende leti so, itsen so ke tsuk otum leshu embo, itsen, ngele ale otin nga so leboo.¹⁸ Leti wur nge le ame lang apo za la wom obe. Loka nge le boling, womo elewa be itsen womo ale ndol. Wur ngele la womo, boling ekr-kre la wande be.¹⁹ So ke lang insen Nzam ake lang so oso.²⁰ Ozuk wur aye tib nda mugne mpa lang nde Nzam, ke nde otung nde ape lang be, ale ngishu. itsen wur ngele ape lang otung ende nge pa yen nde be, apokuk lelang Nzam ngele nde apo yen be.²¹ Empi, kiang nsik nge me fawaa: wur ngele elang Nzam, nde mpi alang otung ende nga za.

Chapter 5

¹Wur kango amelang Yezu Klitu wa mo wur le Tanzama. Wur ngeni ame lang Tanzam, ame lang wan nde. ² Itsen lavi ngeni, so me lang avan ata Nzam, so kesadil ansik e nde. ³ Atung, eyeno lutond e Tanzama, zuk so ke wum ansik e nde itsen ansik ngeni eyia nsa itsen laso. lunung e nde ebir le boo kango elelukwikil. ⁴Ni kava nde lunung le wa ta Nzama, ele wur ngeni a me dim Yezu Klitu , ale wan e ta Nzama. ⁵ Wan e Nzama a me nung ewa le boo ngane , no kano ndim nde a le Nzama. ⁶Yezu klitu ameyia vay ti akie. Wale isar, le pay nsang e Nzama. ⁷ Itsen wa le isar le pay nsabg e Nzama. ⁸Mpeve, Vay ti akie pa zawa obukmutuku. ⁹Ozuk so mo mo pay e sang e Nzam le kati avar, ani nsang e Nzam ka kum wa onen. ¹⁰Konso wur ngeni a me yir Nzama a me pay nsang e nde da amimien, wur kango kakwikil be le ta Nzama, a le luvun, itsen a me dim be le sang e Nzama. ¹¹Eyano avi kapagne avi e Nzama, Nzam a ne mpa lusing e mvia la mvia, le kati e wan nde. ¹² Wur ngeni ale ti wan Nzam be, nde mpi lusing be. ¹³Atung, ngeni a me dim Yezu Klitu a le lusing e mvia la mvia. ¹⁴ Oyuk omo nsuk otum le wande, e me kango kaling ta le wa nde, kavaya le kati luzol ende, nde pazakde so. ¹⁵ Nde ezukso, e me kango kaling so le dzen e nde kapandeso ¹⁶Ozuk wur eyen otung ende ekie disum, kansi za apo twa nde be lewa be, da sam Nzam, Nzam opa moyo. Ibuyi ti masum emwe pa twande le ewa; mpe te tib ma mugne no sam no Nzam itsen avar ekie masum e mpil la mpil be. ¹⁷ O nsiey kango a le masum, kansi ele be masum katwade wur le katwarde wur le ewa. ¹⁸Wur kango, a me pwe lebu e Nzam, a sang masum, nkansi wur kango a me pwe le Nzam, amuguluka, a ngayel ozob kashewo ata e me be. ¹⁹Boo kango ele le kati ayel epwa, nkansi so ele avar ata Nzam. ²⁰Atung oyeb no ke wan e Nzam a meya, apa var ngagn, itsen so la so ko yen wur kango ele wur e nsa. ²¹ Avan me lurno bitek

2 John

Chapter 1

¹Me insul e dibun nto son yia kyria, kimvuk andim, nge pon wa ti andim e nde nge pa lang me, mpe ke me nga lang wa be, ale avar kakin nge yia otib e Nzam. ² Itsen masong e Nzama ile le wa so, masong ngeni kazawa le waso mvia la mvia. ³ Nsarsa, ngi, ti ngem e ta Nzama, eti e Yezu Klitu van nde, iza le wa no kango, kakwa-kakwa lotum emwa. ⁴Ezuk me nsa le yen avan aya, le taar otin nge wigne otib e Nzama, otin nge tib nsik nge pa avar taa. ⁵ Kyria, nge me tib ma ya ntang na, mpe lo pa ya nsik empa be; ke za nge yia so, oso ngeni: lelang so la so. ⁶ Le lang, ale le tar le nsik ende. Lokani, taar no kaka la nsik le mpil nge yiano oso. ⁷Avar nge fa yong atung ame shwe ivbre le boo, wa pe yir be ke Yezu Klitu eza nde le boo, le fa ewur. Wur otin ngeni, ale mben e Yezu mpi ishu. ⁸Za no layel no nga za, itsen la lekwana le wula, mbur otshia no; eling no va no, kova lifuti eno. ⁹Wur ngele ngin ale ota lotib e Nzama, ngele ape kir malong e Klitu be, nde mpi Nzam be. Wur nge me yira malong ngeni ale nda Taa ti van. ¹⁰ Ozuk wur ama yihil no, e nde malong ni leti ende be , osang oyam no nde levle no, opo pano mbor be. ¹¹ Itsen wur ngo pa nde mbor, a me shie mpi le ipwa ende. ¹²Ata me mbuyi labim olal la soon no,me mpe nte lang la soon no za lonkan be.Nsa la le leka le wa no, so ke zaam le boo, itsen kiese iza. ¹³Avan a Kimvuk e Kyriange poon me, wamo tsegne ya mbor.

3 John

Chapter 1

¹Me insul i dibun e Gayu nge palangme. ²Otung me ntelang yo oza na le eshuong kokin le dzung ti lotum, otin nge lang me. ³ kiese me eyiwa ivri ompa nge kum atung, ti nga mekab wa wamugne yia etar la masong. ⁴Kiese eme pazawa ivri zuk me nte shuk avan ame wetar ti masong. ⁵Ndi ye kie kambok-kambok otshia nge kie yia itsen la atung ti langienya. ⁶ Nge me pay nsang e mambote eyia ti evra e Nzam. wa le intar ewa mpil nge wigne Nzam. ⁷Wa meka le dzin e Yezu Klitu, wa ti zuk eshoung ampagne be. ⁸So keyan avar atin ngeni itsen so kekcie sawa atshia e Nzama. ⁹Mo tshing ekan le evra e Nzam, Diotefe wur oso nge yir le ti ewa. Ateyam avar be. ¹⁰ Ndukza, ozuk me ntayen no, pakan me eshuong e nde epwa nga patib nda so. Itsen laza, nde peyam diaka atung be. ¹¹Atung saa labno ekom epwa, lab no ewuo. Wur pakie nsa a le e Nzam e nge kie abe mpale Nzam be. ¹²So kango ketib eshuong ewuo itsen la Demotrisi nge lang lusing ende, itsen yoyia ya mugne nge tib so ngena ale dji-dji. ¹³Me yime a bime ivre la lesion, ke me mpelang lo son za be. ¹⁴Nte lang so ke tay sasepna itsen so ke zama. zala ngem e Nzam. ¹⁵ Itsen wa motshing mbor, pa wur la wur mbor.

Jude

Chapter 1

¹Me Yude, nsar e Yezu Klitu ti otung e Yakob, a me tum avar nge me vi Nzama, nge me pa lizing ewa le wa Yezu Klitu. ²Ngi, ngem ti boling e Nzama itshun le wano. ³Otung, me yime nte kie bir la soon no itsen la mambote nge kiano, no la no. Me ling me la soon no mbal emotuka itsen la wuon no, le kwana leza lotin ekundim nge le le wa andim. ⁴Itsen avar mwa leti no ekwa wa layel. Ke wa avar keni nge yen mpasi. Ampagne etshim mambote e Nzama le shuong eboo; we vweza ke nde Nk'mu Yezu Klitu. ⁵Ana, me ntakan no : Nk'mu eshu mwa ake gulusa wur emotuka Egypto; ke lembeye, me djak nde avar nge kwana leyir. ⁶Ti a Wanzio nge kwana le wum Kiyek ewa, nge miang eka ewa. ⁷Ile nse Sodom nda Gomor eti awaa e mundzing, nge kwa wa ngawa le masum, biese e boo ngena. Wa pawa nse mban avar nge zik letshia e Nzama. ⁸Otin emotuk larav ngele lozung, wa edjak dzung ewa. Wa ep'le ok'mu ewa ntu, wa etib etshuong epwa-epwa. wa avan a Nzama. ⁹Ata Arkanzi Mikayel, ntang nge tun nde etshuong e diabulu, en nyun nde listen edzunga e Moize, sanga tib eshuong ngele mfun be itsen lande. loka ngeni, nde nda mugne: Nzama opa ya ndola. ¹⁰Kansi wa avar ngeni, ekie atwi loshuong ngele wa pe yia be. ¹¹Ngi le wa-wa!itsen, we kie eshuong nse Kayino, wa me kie ipwa nge kie Balaam,, itsen ndava kaka. wa ka yene mpasi lembegne ngeyi le Kore. ¹²Wa ale nse avar nge bung olil kimvuk, wa pe zuk nswegne be, we yen osak, ¹³Wa le nse esung ngele ape wur mbur be, nge nik lawula. Wale nse mbonge e Nzaa ti eshuong ewa epwe-epwa, nse ful-ful nge nik ledzuk ivey. oka ewa, lewa Nzama ele mpasi. ¹⁴Enok, wur isambia loluong Adamo etib kuntwala nde: "Nk'mu ame wa le bing avar ete awa santu. nde ize le biak eshuong le boo okin. ¹⁵Nde nze lenung avar apwa itsen le shuong ewa nge kiewa, eti etib-tib avar a masum loso nde. ¹⁶Ile ke wa keni nge tsu-tsum, nge yapey nsang ipwa-ipwa. wale avar a lulen nge ye bwewy atung itsen wa za kaka nsa. ¹⁷Ke no, atung, kaan no etib nge tib wapostolo itsen la Nk'mu eso Yezu Klitu. ¹⁸We tib wa mugne: lentshu ensuk, anze-twa ka zawa ke welab biese edzung. ¹⁹otshia ewa ke nkabwan. we yen keshuong eboo, wa pe kaan be. ²⁰Ke no, atung tir no libatisi esantu mpi sam no lembok e molimo santu. ²¹Zaa no le boling e Nzam, mpi dulu no ngi Nk'mu so Yezu Klitu, ayil no lizing emvia-la-mvia. ²²Zaa no la ngi avar nge le ape yir be. ²³Saab no wa letshia. Le wa amwa ozuk no ke wa ngi ti wom. Ata a lam nge me tsuk wa ebin la ipwa iwa, ope yir no za be. ²⁴Ntang na, le wa wur nge le elur ewa, taar yande la kiese, itsen la nde, Nzam eso nge pa gulusa. ²⁵Lombok e Yezu Klitu, Nk'mu, wa za la nkembo, lonen, lok'mu ti la bir ;lii, lwana mpi mvia-la-mvia. Amen.